

**UCHWAŁA NR LXVI/525/23
RADY GMINY KOLBUDY**

z dnia 24 października 2023 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w gminie Kolbudy wraz z Diagnozą Usług Społecznych

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. 4 listopada 2022 r. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.¹⁾), oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. z dnia 7 kwietnia 2023 r. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.²⁾) Rada Gminy Kolbudy uchwala co następuje:

§ 1. Wyraża się zgodę na przyjęcie lokalnego programu pomocy społecznej t.j. „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w gminie Kolbudy wraz z Diagnozą Usług Społecznych” stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kolbudy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy Kolbudy

Magdalena Dudzińska-Florczyk

¹⁾ Zmiany ustawy opublikowane w Dz. U. z 2023 r. poz. 572, poz. 1463, poz. 1688

²⁾ Zmiany ustawy opublikowane w Dz. U. z 2023 r. poz. 535

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr LXVI/525/23
Rady Gminy Kolbudy
z dnia 24 października 2023 r.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w gminie Kolbudy wraz z Diagnozą Usług Społecznych

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Kolbudy wraz z Diagnozą Usług Społecznych

**GMINA
KOLBUDY**

Kolbudy 2023

Spis treści:

Wprowadzenie	4
Część 1 Raport z fazy Diagnozy	5
1. Charakterystyka Gminy Kolbudy	6
1.1. Struktura społeczna gminy	6
1.2. Problemy i wyzwania społeczne na terenie gminy	7
1.3. Analiza dokumentów strategicznych gminy	18
2. Analiza zasobów środowiskowych	22
2.1. Analiza zasobów samorządowych	22
2.2 Analiza zasobów pozarządowych	40
2.3 Analiza zasobów komercyjnych	50
3. Niezbędne diagnozy w zakresie potrzeb	54
3.1 Diagnoza potrzeb mieszkańców wymagających wsparcia w środowisku	54
3.2 Diagnoza potrzeb mieszkańców DPS	66
3.3 Diagnoza potrzeb instytucji	69
3.4 Diagnoza potrzeb kręgów wsparcia	78
4. Analiza potrzeb w zakresie realizacji usług społecznych	83
4.1 Stopień obecnie realizowanych usług	83
4.2 Usługi dotąd nierealizowane	90
4.3 Potrzeby kadrowe	94
4.4 Przyczyny nierealizowania usług	96
5. Zakończenie	98

Część 2 Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji	99
1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych	100
2. Plany deinstytucjonalizacji usług	101
2.1 Bezdomność	101
2.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	107
2.3 Seniorzy	111
2.4 Osoby z niepełnosprawnością	115
2.5 Dzieci i rodziny	120
3. Analiza kosztów realizacji planu	126
3.1 Analiza kosztów realizowanych obecnie usług społecznych	126
3.2 Kalkulacja kosztów realizacji usług po wdrożeniu planu	131
3.3 Źródła finansowania planu deinstytucjonalizacji	136
4. System monitorowania i oceny	141
5. Zakończenie	150
Bibliografia	151

Wprowadzenie

Niniejszy raport powstał na zlecenie Gminy Kolbudy, w ramach projektu „Stworzenie Diagnozy Potrzeb oraz Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji dla Gminy Kolbudy”, realizowanego w okresie od 01.01.2023 do 30.06.2023, przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie.

Wspomniany projekt był wdrażany w ramach szerszego programu o nazwie „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”, który realizowany był w wybranych gminach na terenie kraju, i w którym Gmina Kolbudy wzięła udział. Ów ogólnopolski program sfinansowany został ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Autorzy raportu (Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta) stworzyli go w oparciu o ogólnopolskie wytyczne i wskazówki, przygotowane na potrzeby realizacji niniejszego projektu i załączone do wspomnianego wyżej programu¹. Metodami badawczymi zastosowanymi przy tworzeniu niniejszego raportu były: analiza danych, analiza dokumentów, wywiady ankietowe, wywiady pogłębione oraz spotkania fokusowe, przeprowadzone z udziałem przedstawicieli głównych instytucji działających na terenie gminy Kolbudy, w obszarach takich jak pomoc społeczna, edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, etc.

¹ „Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”, a także podręcznik DI dla gmin i powiatów pt. „Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym”, oraz Regulamin konkursu grantowego w ramach projektu pt.: „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”.

Część 1

Raport z diagnozy usług społecznych, przeprowadzonej w gminie Kolbudy

1. Charakterystyka Gminy Kolbudy

Gmina Kolbudy położona jest w środkowej części województwa pomorskiego, na terenie powiatu gdańskiego, oraz funkcjonalnego obszaru aglomeracji trójmiejskiej. Pod względem administracyjnym gmina należy do jednostek wiejskich, zajmuje powierzchnię 82,5 km², co stanowi ponad 10% powierzchni powiatu gdańskiego i 0,45% powierzchni całego województwa pomorskiego. Sieć osadniczą gminy tworzy 15 wsi sołeckich oraz 5 przysiółków². Ośrodkiem administracyjno-usługowym, oraz siedzibą władz gminy, jest wieś Kolbudy, w której znajduje się także większość instytucji publicznych. Natomiast największym ośrodkiem pod względem ilości mieszkańców są Kowale, w których mieszka niemal ¼ mieszkańców gminy.

1.1. Struktura społeczna gminy

Według informacji GUS w 2019 roku gminę zamieszkiwało w sumie 17 839 mieszkańców, co wskazywało, że ludność gminy stanowi 15% ludności powiatu gdańskiego i 0,8% mieszkańców całego województwa pomorskiego. Co ciekawe, Narodowy Spis Powszechny z roku 2021, mówi już o 20 173 mieszkańcach gminy³. Dzieje się tak ponieważ Gmina Kolbudy należy do gmin rozwijających się pod względem demograficznym w bardzo szybkim tempie. Wpływ na to mają przede wszystkim wysoki poziom przyrostu naturalnego (7,07‰, zatem znacznie wyższy od średniej dla gmin wiejskich województwa), a także wysokie dodatnie saldo migracji (wynikające z atrakcyjności lokalizacji gminy, leżącej w bezpośrednim sąsiedztwie Gdańska i dające możliwość osiedlania się, oraz prowadzenia działalności gospodarczej, w miejscu stosunkowo dobrze skomunikowanym z trójmiastem).

Z tego powodu gęstość zaludnienia na terenie gminy sięga obecnie poziomu 216 osób/km² i jest znacznie większa od średniej dla gmin wiejskich, zarówno w powiecie jak i województwie.

Wśród mieszkańców gminy nieznacznie przeważają kobiety, stanowiące 51% mieszkańców gminy; mężczyźni natomiast stanowią 49 % mieszkańców. Stosunek ten jest mniej więcej odzwierciedleniem proporcji płci występującej w całym kraju⁴.

Średni wiek mieszkańców wynosi 38,2 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. 61,8% mieszkańców gminy Kolbudy jest w wieku produkcyjnym, 21,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym⁵.

² „Strategia rozwoju gminy Kolbudy 2030”, Kolbudy 2021

³ „NSP 2021 – Ludność”, dane GUS 2022.

⁴ Dane GUS dla roku 2021.

⁵ Dane według: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy

Gmina Kolbudy wygląda korzystnie także w innych statystykach demograficznych. Na przykład, średnie bezrobocie w gminie w roku 2021 było na poziomie 4,1%, zatem było o wiele niższe od średniego w całym województwie pomorskim (5,1%), a także niższe od średniego w całej Polsce (5,4%). Zaś według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 28,4% ludności gminy posiadało wykształcenie wyższe, 3,2% wykształcenie policealne, 12,4% średnie ogólnokształcące, a 18,6% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 18,3% mieszkańców gminy Kolbudy, gimnazjalnym 4,0%, natomiast 11,5% podstawowym ukończonym. 3,7% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. Co zatem ciekawe, ilość osób z wykształceniem wyższym w gminie Kolbudy, jest zasadniczo wyższa od średniej w województwie (26,3%) oraz średniej w całym kraju (25,2%).

1.2. Problemy i wyzwania społeczne na terenie gminy

Mimo tych optymistycznych, a niekiedy wręcz imponujących, demograficznych danych statystycznych, Kolbudy (jak każda gmina w kraju) nie są wolne od niektórych problemów społecznych. W niniejszym raporcie skoncentrowano się na 5 głównych grupach społecznych, których występowanie na terenie gminy może stanowić wyzwanie dla lokalnego systemu pomocy: osobach bezdomnych, osobach z niepełnosprawnością, osobach z zaburzeniami, seniorach, oraz dzieciach i rodzinach (w tym dzieciach z niepełnosprawnością).

1.2.1 Bezdomność

Analiza populacji osób bezdomnych w Gminie Kolbudy została przygotowana w oparciu o informacje pozyskane z instytucji samorządowych (Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, oraz poszczególnych Sołectw gminnych), instytucji powiatowych (Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim), służb mundurowych (Komendy Policji w Kolbudach, Straży Gminnej w Kolbudach), organizacji pozarządowych działających na terenie gminy (Stowarzyszenie DOM, Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta), oraz organizacji pozarządowych działających poza gminą Kolbudy (stowarzyszenia Monar, Prometeusz, Agape, TWP Przyszań, Pro Bono, Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta). Analizie poddano 3 ostatnie lata, zaś jako stan obecny przyjęto dane zebrane na koniec roku 2022.

W toku niniejszej diagnozy udało się ustalić, iż na terenie Gminy Kolbudy przebywa około **60 osób bezdomnych**. Dodatkowo około **10 osób bezdomnych** pochodzących z Gminy Kolbudy przebywa na terenie gmin sąsiedzkich (są to osoby mające ostatni meldunek na terenie Gminy Kolbudy, zatem gmina ta odpowiada za udzielenie im wsparcia).

Jeśli chodzi o osoby bezdomne przebywające na terenie Gminy Kolbudy, w skład tej grupy wchodzi:

- około **40 osób bezdomnych** przebywających w schronisku dla osób bezdomnych DOM, działającym w Kolbudach. Są to mężczyźni, z których tylko 4 pochodzi z Kolbud (mają ostatni meldunek na terenie gminy), pozostali zaś pochodzą z gmin takich jak Gdynia, Żukowo, Koszalin, Braniewo, czy Grudziądz.

- około **15 osób bezdomnych** przebywających w pustostanach i altankach działkowych, rozsianych na terenie sołectw: Kolbudy, Łapino, Otomin, Jankowo i Kowale. Są to w przeważającej liczbie osoby pochodzące z Kolbud (mają ostatni meldunek na terenie gminy), choć są wśród nich także 2 osoby z meldunkiem Gdańskim, jedna z Żukowskim oraz jedna ze Starego Dzierzgonia. Pośród tych osób są 3 kobiety, reszta to mężczyźni.

- około **5 osób bezdomnych**, które cyklicznie w sezonie letnim przyjeżdżają z Gdańska do Otomina i koczują w okolicach jeziora. Są to mężczyźni nie pochodzący z Kolbud, jednak ich sezonowa obecność jest zauważalna w sołectwie każdego roku.

Jeśli chodzi o osoby bezdomne pochodzące z Gminy Kolbudy, ale przebywające na terenie innych gmin, w skład tej grupy wchodzi:

- **7 osób bezdomnych** przebywających w **Gdańsku**. Jest to 3 mężczyzn, którzy przebywali w schronisku dla bezdomnych prowadzonym przez stowarzyszenie MONAR, 1 kobieta, która przebywała w schronisku prowadzonym przez stowarzyszenie PROMETEUSZ, oraz 3 mężczyzn, którzy żyli na ulicach gdańska, korzystając sporadycznie ze wsparcia Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta oraz stowarzyszenia TWP PRZYSTAŃ.

- **3 osoby bezdomne** przebywające w **Nowym Stawie**. Jest to 3 mężczyzn, którzy przebywali w schronisku dla bezdomnych prowadzonym przez stowarzyszenie AGAPE.

Mimo iż wspomniana dziesiątka osób nie przebywa aktualnie na terenie Gminy Kolbudy, fakt iż mają one na jej terenie swój ostatni meldunek sprawia, że gmina ta jest prawnie zobligowana do udzielenia im pomocy. W efekcie tego, większość tych osób przebywała we wspomnianych schroniskach dla bezdomnych, na koszt Gminy Kolbudy. Co więcej, biorąc pod uwagę dużą mobilność osób bezdomnych, należy zawsze liczyć się z możliwym powrotem wspomnianych osób do macierzystej gminy. Z tego powodu nie sposób mówić o bezdomności w Kolbudach, bez uwzględnienia wspomnianej dziesiątki.

Analizując całą omawianą populację 70ciu osób (60 przebywających na terenie gminy oraz 10 poza nią), można zauważyć kilka podstawowych cech. Po pierwsze, jest to populacja dosyć stabilna pod względem liczbowym. Tzn., na przestrzeni ostatnich 3 lat nie zauważono diametralnych zmian pod względem ilości osób bezdomnych w gminie, różnice są dość niewielkie. Poza tym, jest to grupa w której zdecydowanie dominują mężczyźni (zaledwie 4 z nich to kobiety). Pocieszającym faktem jest to, iż wszystkie osoby są pełnoletnie i na terenie

gminy nie ma bezdomnych dzieci. Zdecydowaną większość tej grupy stanowią osoby starsze (50+) lub w podeszłym wieku. Zdecydowana większość z nich cierpi także na choroby przewlekłe, lub posiada widoczną niepełnosprawność, przy czym nie we wszystkich przypadkach niepełnosprawność ta jest potwierdzona oficjalnym orzeczeniem.

Zdecydowana większość grupy cierpi z powodu uzależnień, przy czym dominującą substancją psychoaktywną jest w tym wypadku alkohol. Uzależnienie jest zdecydowanie bardziej widocznym problemem w przypadku tej części populacji, która przebywa w pustostanach i altanach działkowych. W przypadku mieszkańców schroniska sytuacja wydaje się bardziej opanowana. Widać to choćby po ilości interwencji służb mundurowych w gminie, których w przypadku osób bezdomnych pustostanach i altanach jest 3 razy więcej niż w przypadku mieszkańców schroniska.

Warto także nadmienić, iż przynajmniej jedna czwarta członków omawianej populacji wykazuje objawy zaburzeń psychicznych, choć nie każdy z przypadków jest potwierdzony diagnozą lekarską. Tylko niewielka część populacji jest objęta opieką lekarską w tym zakresie.

Ciekawostką dotyczącą populacji osób bezdomnych przebywających na terenie gminy Kolbudy jest to, że przytłaczająca większość z nich posiada swój ostatni meldunek na terenie innej gminy. Na wspomniane 60 osób, dotyczy to aż 45 z nich (zatem stanowią 75% populacji). Dla porównania, na przykład na terenie gminy Gdańsk, takie osoby stanowią około 30% wszystkich bezdomnych. Głównym powodem tego stanu rzeczy jest fakt, iż w schronisku dla bezdomnych mężczyzn, działającym w Kolbudach, jest niewiele osób z meldunkiem lokalnym. Zdecydowana większość mieszkańców ośrodka pochodzi z innych gmin. Wszystkie te gminy mają zawartą umowę ze Stowarzyszeniem „DOM” (prowadzącym tą placówkę) i finansują pobyt swych podopiecznych na jej terenie. Dzięki temu osoby te, mimo iż przebywają na terenie gminy Kolbudy, nie generują dla niej bezpośrednich kosztów. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż placówka ta jest jedyną na terenie gminy i stanowi trzon lokalnego systemu pomocy bezdomnym, zachodzi tu pewien swoisty paradoks. A mianowicie, w gminie Kolbudy pomocą społeczną objętych jest więcej bezdomnych pochodzących z innych gmin, niż bezdomnych pochodzących z Kolbud. Co prawda należy natychmiast wspomnieć, że nie odbywa się to kosztem gminnych finansów, a wspomniane schronisko nie jest jedyną formą pomocy w gminie (osoby z żyjące w pustostanach i altanach korzystają np. z pomocy finansowej, bądź socjalnej w GOPS), biorąc jednak pod uwagę fakt, iż zabezpieczenie noclegu z wyżywieniem jest podstawowym filarem wsparcia tego rodzaju klientów, dysproporcja ta w gminie jest dość mocno zauważalna. Co więcej, Gmina Kolbudy częściej opłaca pobyt osobom bezdomnym poza terenem gminy, niż na jej terenie. Praktyka taka bywa stosowana przez niektóre gminy w Polsce, najczęściej jednak są to gminy na których terenie nie ma infrastruktury noclegowej, adresowanej dla osób bezdomnych. W przypadku gminy Kolbudy, na terenie której znajduje się schronisko dla osób bezdomnych, jest to model dość nietypowy.

Podsumowując, osoby w kryzysie bezdomności na terenie gminy Kolbudy są stosunkowo niedużą grupą, stanowiącą około 0,3% populacji wszystkich mieszkańców gminy. Jest to proporcja zbliżona do odsetka osób bezdomnych przebywających na terenie sąsiedniej gminy Gdańsk. Jeśli jednak wziąć pod uwagę same osoby posiadające ostatni meldunek na terenie gminy (czyli te, którym gmina ma obowiązek udzielić wsparcia), odsetek tej grupy jest zdecydowanie mniejszy, od analogicznego odsetka we wspomnianej gminie Gdańsk.

1.2.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Diagnozą zostały objęte także usługi społeczne kierowane do grupy osób w kryzysie zdrowia psychicznego. W poniższym opracowaniu przyjęta została definicja tej grupy zgodna z podręcznikiem deinstytucjonalizacji⁶. A zatem kiedy będzie mowa o osobach w kryzysie zdrowia psychicznego, można je rozumieć jako osoby dorosłe, które doświadczają:

- zaburzeń psychicznych (m.in.: osoby z depresją, zaburzeniami lękowymi, schizofrenią, chorobą dwubiegunową, zaburzeniem osobowości, zaburzeniem żywienia)
- niepełnosprawności intelektualnej (w stopniu lekkim i średnim). Wyklucza się jednak niepełnosprawność spowodowaną otępieniem (choroba Alzheimera).
- Uzależnień.

Oszacowanie liczby osób w kryzysie psychicznym jest niezwykle trudne. Urząd Gminy Kolbudy nie posiada wiedzy o skali zjawiska. Na terenie gminy nie były też prowadzone badania socjo-demograficzne, diagnozujące liczbę osób dotkniętych kryzysem psychicznym. Instytucje działające na rzecz wsparcia osób w kryzysie na terenie gminy, czy powiatu, nie prowadzą statystyk w tej materii – zarówno GOPS Kolbudy, PCPR Pruszcz Gdański czy Policja zadeklarowały brak danych w tym obszarze. Wydaje się więc, że aby w przyszłości dobrze zaplanować i rekomendować wprowadzanie usług dla tej grupy osób, zalecanym byłoby, aby lokalne instytucje i ośrodki wsparcia w swoich sprawozdaniach czy raportach zaczęły poddawać analizie także tę grupę osób.

Dla oszacowania skali zjawiska należy posłużyć się statystykami dla województwa pomorskiego lub całej Polski. Największym badaniem prowadzonym w Polsce było badanie EZOP⁷ w 2011 roku i ponownie w 2021 roku, które diagnozowało występowanie przynajmniej jednego zaburzenia, z przyjętych w Polsce klasyfikacji chorób (ICD-10 i DSM-IV). W badaniu kryzys psychiczny był rozumiany tak samo jak w niniejszej diagnozie tzn. w definicji mieściły się zarówno osoby zaburzone psychicznie, uzależnione jak i z niepełnosprawnością intelektualną. Na podstawie badania oszacowano, że aż 24,8% (rok 2011) i 26,46 % (rok 2021)

⁶ Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym – podręcznik dla gmin i powiatów , IPiSS, Warszawa, kwiecień 2022

⁷ Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej EZOP- Polska, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2011

Polaków choć raz w życiu mierzyło się lub będzie mierzyć z kryzysem psychicznym. Dodatkowo w badaniu w 2021 oszacowano, że 7,93% Polaków doświadczyło kryzysu psychicznego w ciągu ostatniego roku⁸.

W badaniach GUS opublikowanych w 2021⁹ podano, że w województwie pomorskim w 2020 roku z pomocy ambulatoryjnej z powodu kryzysu psychicznego skorzystało 5 687 na 100 tysięcy mieszkańców. Gdyby tą wielkość przenieść na gminę Kolbudy mogłoby oznaczać, że z pomocy ambulatoryjnej tylko w przeciągu jednego roku skorzystało niemal 1045 osób (około 5,7 %).

Według Pomorskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015¹⁰ w powiecie gdańskim skala rozpowszechniania się chorób psychicznych na każde 10 tysięcy mieszkańców wynosi 438. A zatem można przyjąć, że Gmina Kolbudy licząca 20 173 mieszkańców ma na swoim terenie około 880 mieszkańców borykających się kryzysem psychicznym.

Powyższe dane świadczą o tym, że potencjalnie co 4 mieszkańiec gminy Kolbudy w czasie życia zmierzy się z poważnym kryzysem psychicznym (zaburzeniem psychicznym, uzależnieniem, niepełnosprawnością intelektualną). Natomiast w trakcie każdego roku interwencji i wsparcia będzie potrzebować między 4,5% a 8% mieszkańców. Przekładając te dane na gminę Kolbudy, która liczy 20 173 mieszkańców – potrzeba stałego, corocznego wsparcia powinna być zaspokojona dla grupy pomiędzy 907 a 1613 osób.

Według danych szacunkowych, zebranych z niektórych instytucji, aktualnie ze wsparcia oferowanego przez gminę Kolbudy korzysta - 6 osób z domów pomocy społecznej, 4 osoby w placówkach dla osób w kryzysie bezdomności, 7 osób z środowiskowych domów samopomocy, 9 osób z warsztatów terapii zajęciowej i 3 osoby z Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim. Co do tych danych, można mieć pewność, że były to osoby nie powtarzające się i nie było wśród nich takich, które korzystały z kilku wspomnianych form wsparcia jednocześnie. Wiadomo, więc o 29 osobach korzystających w Kolbudach ze wsparcia instytucjonalnego, z powodu kryzysu psychicznego. Dodatkowo 19 osób korzystało ze wsparcia psychologicznego na terenie gminy, oraz co najmniej kilka z pomocy psychologicznej świadczonej przez PCPR w Pruszczu Gdańskim. Nie znana jest jednak liczba osób, które korzystają z ambulatoryjnej pomocy w przychodniach, poradniach zdrowia psychicznego, ośrodkach terapii uzależnień, czy szpitalach psychiatrycznych na terenie województwa.

⁸ Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej EZOP II-Polska, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2021

⁹ Zdrowie i ochrona zdrowia w 2021 roku, GUS, Kraków 2022

¹⁰ Pomorski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015, Zarząd Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2013

1.2.3 Seniorzy

Gmina Kolbudy z racji na swoje położenie wykazuje pewną specyfikę jeśli chodzi o diagnozę problemów i wyzwań społecznych, które występują na jej terenie. Rozbudowa sołectwa Kowale, które aktualnie zdecydowanie częściej kojarzone jest jako jedna z dzielnic Gdańska, przyciągnęło do Gminy osoby w wieku produkcyjnym. Zmiana ta pociągnęła za sobą obniżenie się średniej wieku mieszkańców - aktualnie 38,2 lata¹¹ - dlatego też perspektywa rozwoju Gminy łączy ze sobą dwa bieguny; z jednej strony młode osoby, które wyprowadziły się „na obrzeża” Gdańska, z drugiej osoby zamieszkujące mniejsze sołectwa, od lat przebywające na terenie Gminy – często seniorzy.

W całej Gminie osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią prawie 21% wszystkich osób dorosłych zamieszkujących obszar Kolbud (osoby liczone w przedziale wiekowym od 20 – 85+)¹². Z tej grupy tylko nieznaczna część korzysta ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (dalej GOPS Kolbudy), odpowiednio:

- w roku 2020 r. – 74 osoby (koszt wsparcia 93900,00)
- w roku 2021 r. – 77 osoby (koszt wsparcia 56700,00)
- w roku 2022 r. – 88 osób (koszt wsparcia 30400,00);

przy czym powyższe dane pokazują niewielki, ale jednak wzrost seniorów, którym pomoc zewnętrzna wydaje się niezbędna. Z informacji uzyskanych w GOPS Kolbudy wynika również, iż wśród tych osób znajduje się 12 seniorów powyżej 85 roku życia. Istotną informacją wydaje się również, że tylko 7 beneficjentów w wieku senioralnym korzysta ze wsparcia w formie zasiłku stałego z tytułu wieku. Przyjmując, iż jest to około 10% wszystkich osób w wieku poprodukcyjnym korzystającym z pomocy, należałoby zidentyfikować jakie są ich możliwości finansowe (w „Strategii Rozwoju Gminy Kolbudy” opublikowano wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy. Wśród 471 ankietowanych 12,04% stanowią osoby, których dochód to emerytura bądź renta. Przyjmując podobne założenia w próbie oceny aktualnej ilości, będzie to 12% z 2927 osób – czyli 352¹³ ¹⁴ osób. Jest to jednak tylko szacunkowa próba, bez wsparcia w postaci pełnej diagnozy.)

Rozpoznanie w obszarze zasobów finansowych wydaje się być niezbędnym elementem i fundamentem działań kierowanych do seniorów w przyszłości. Stosowana na całym świecie piramida Masłowa u swoich podstaw stawia zaspokojenie potrzeb fizjologicznych (zdrowie, odżywianie itp.), oraz bezpieczeństwa (dach nad głową, finanse). Brak lub niepełne

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy_20.03.2023 r.

¹² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy_21.03.2023 r.

¹³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy_21.03.2023 r.

¹⁴ Strategia Rozwoju Gminy Kolbudy, str. 32, Kolbudy 2021

uregulowanie tych kwestii w znacznym stopniu będzie utrudniało aktywizację społeczną seniorów w środowisku lokalnym.

Wśród osób korzystających ze wsparcia w postaci zasiłku stałego 6 osób to osoby samotne, a jedna z nich zamieszkuje wspólnie z rodziną (o takiej sytuacji wspomina też Sołtys wsi Ostróżki nadmieniając, że w przypadku wymienionego sołectwa są to wdowy).

Warto także wspomnieć, iż w 2019 roku stworzona została przez gminę Kolbudy „Lokalna Polityka Senioralna”¹⁵. Dokument zakładający długoterminowe wyzwania i zasady dotyczące działań na rzecz tej grupy wiekowej. Aktualna diagnoza sytuacji w Gminie pokazuje, iż kierunki działania rozpoczęte w 2019 roku w dalszym stopniu warunkują przyszłe działania, które powinny być podejmowane. Z dokumentu wynikają również obszary, na których Gmina powinna się skupić w kolejnych latach. Te obszary to:

- Dostęp do opieki zdrowotnej, w tym budowa nowego Centrum Zdrowia na terenie Gminy, zabezpieczenie strefy rehabilitacji seniorów,
- Aktywność seniorów, w tym edukacja i promocja wolontariatu, a także kształtowanie liderów działań w tym obszarze,
- Zmniejszenie ilości samotnych seniorów, którzy swój czas spędzają głównie w domu; zabezpieczenie im zróżnicowanych typów wsparcia, w tym:
 - A. stworzenie i realizowanie stałej oferty w Klubach Seniora (jakościowo i ilościowo dostosowanej do potrzeb)
 - B. systematyczne wsparcie dla osób wymagających pomocy z racji na stan zdrowia, a także dla ich opiekunów,
 - C. wspieranie inicjatyw podejmowanych przez samych seniorów,
 - D. stworzenie systemu komunikacji z seniorami,
 - E. transport;
- Bezpieczeństwo seniorów w różnych obszarach, w tym w obszarze prawnym.

Powyższy dokument jest fundamentem działań rozpoczętych wobec seniorów na terenie Gminy i dokładnie definiuje, w którym kierunku powinna zmierzać pomoc dedykowana seniorom.

Ostatnim, lecz nie mniej ważnym faktem, o którym koniecznie należy wspomnieć w kontekście gminy Kolbudy i jej polityki senioralnej to ten, iż w 2021 roku Gmina otrzymała certyfikat Światowej Organizacji zdrowia (WHO) nadawany samorządom przyjaznym starzeniu się. W tym zaszczytnym gronie znajduje się tylko dziewięć miast i gmin z Polski.¹⁶

¹⁵ Local Senior Policy in Kolbudy Commune, Richert – Kaźmierska Anita, 2019 r.

¹⁶ Raport o Stanie Gminy Kolbudy za 2021 rok, str. 7

1.2.4 Osoby z niepełnosprawnością

Na samym wstępie diagnozy populacji osób z niepełnosprawnością w gminie podkreślić należy fakt, że niepełnosprawność jako zjawisko ma na ogół dwa wymiary. Może ona mieć charakter formalny, co oznacza, że część osób ma oficjalnie orzeczoną niepełnosprawność (co nazywamy niepełnosprawnością prawną). Natomiast część osób niepełnosprawnych nie ma formalnie orzeczonej niepełnosprawności, jednakże w ich subiektywnej ocenie odczuwają ograniczenia sprawności, wykonywania podstawowych czynności (co nazywamy niepełnosprawnością biologiczną¹⁷). Grupa druga jest na ogół grupą znacznie liczniejszą niż grupa pierwsza. Niestety grupa ta jest też zazwyczaj bardzo trudna do określenia pod względem liczbowym, gdyż jej członkowie często nie korzystają ze wsparcia instytucji adresowanych do osób z niepełnosprawnościami, przez to dla większości z nich pozostają nie zauważeni.

Jeśli natomiast chodzi o osoby prawnie niepełnosprawne, mają one przyznane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uprawnia do ubiegania się o różnego rodzaju świadczenia oraz ulgi. W rozporządzeniu w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wymienia się trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny.

Z punktu widzenia deinstytucjonalizacji usług społecznych, najbardziej istotna jest sytuacja osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym i znacznym. Wynika to z faktu, że osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim nie potrzebują wsparcia o charakterze opiekuńczym.¹⁸

Aby móc sporządzić plan deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie gminy należy przede wszystkim podjąć próbę oszacowania ilości osób z niepełnosprawnością na jej terenie. Ilość osób niepełnosprawnych w Polsce jest mierzona na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. Niestety brak oficjalnych danych zbieranych na poziomie gminnym. Podczas tworzenia niniejszej diagnozy podjęto próbę zebrania danych na poziomie lokalnym. Skontaktowano się z szeregiem instytucji, z których usług osoby z niepełnosprawnością korzystają regularnie (jak choćby Gminny Ośrodek Zdrowia). Niestety nie udało się zebrać pełnych danych, gdyż instytucje te na ogół nie posiadają, nie zbierają, bądź nie udostępniają danych na ten temat, ewentualnie posiadają wyłącznie dane szacunkowe, stąd też w opracowaniu posługiwać się będziemy jedynie szacunkowymi liczbami.

Jak wynika z danych z Narodowego Spisu Powszechnego, który został przeprowadzony w 2021 roku, **na poziomie krajowym:**

¹⁷ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/241,pojecie.html>, odczyt 20.03.2023

¹⁸ E. Kuźma, *Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym. Podręcznik dla gmin i powiatów*, Warszawa 2022.

- liczba ludności w Polsce wynosi 38 035 118 osób
- 5 447 500 osób to osoby z niepełnosprawnością (prawną i biologiczną), z czego:
 - A. 3 471 200 osób to osoby niepełnosprawne prawnie, co oznacza, że 1 976 300 osób to osoby niepełnosprawne biologicznie
 - B. 2 456 600 osób to mężczyźni niepełnosprawni, z czego 1 670 100 to mężczyźni niepełnosprawni prawnie, a 786 500 to mężczyźni niepełnosprawni biologicznie
 - C. 2 990 900 osób to kobiety niepełnosprawne, z czego 1 801 200 to kobiety niepełnosprawne prawnie, a 1 189 700 to kobiety niepełnosprawne biologicznie
- zatem 14,3% mieszkańców Polski to osoby z niepełnosprawnościami

Na poziomie wojewódzkim:

- ilość wszystkich osób zamieszkujących województwo pomorskie to 2 357 320 osób
- ilość osób z niepełnosprawnością (prawną i biologiczną) w województwie pomorskim to 345 500, z czego:
 - A. 247 900 osób to osoby niepełnosprawne prawnie, a 98 700 to osoby niepełnosprawne biologicznie
 - B. 157 700 osób to mężczyźni niepełnosprawni, z czego 117 700 to mężczyźni niepełnosprawni prawnie, a 39 900 to mężczyźni niepełnosprawni biologicznie
 - C. 188 900 osób to kobiety niepełnosprawne, z czego 130 200 to kobiety niepełnosprawne prawnie, a 58 700 to kobiety niepełnosprawne biologicznie
- zatem 14,7% mieszkańców pomorza to osoby z niepełnosprawnościami

Na poziomie powiatu:

- ilość wszystkich osób zamieszkujących powiat gdański to 126 898 osób
- ilość osób z niepełnosprawnością (prawną i biologiczną) w powiecie gdańskim to 15 600 osób, z czego:
 - A. 7 200 osób to niepełnosprawni mężczyźni
 - B. 8 400 to niepełnosprawne kobiety
- zatem 12,3% mieszkańców powiatu gdańskiego to osoby z niepełnosprawnościami

Wyżej przedstawione obliczenia pokazują, że ilość procentowa osób z niepełnosprawnością na poszczególnych szczeblach z administracyjnych wynosi od 12% do 15%. Na tej podstawie można wnioskować, iż **na poziomie gminy Kolbudy:**

- ilość wszystkich osób zamieszkujących gminę to 20 173 osoby
- 12% do 15 % osób z niepełnosprawnością spośród wszystkich mieszkańców gminy daje nam ilość od 2 421 (12%) do 2 824 osób (15%)¹⁹

¹⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl>, odczyt z dnia 20.03.2023

Ilość ta jest oczywiście ilością szacunkową. Dotyczy osób niepełnosprawnych zarówno prawnie, jak i biologicznie (w każdym stopniu niepełnosprawności).

Jak wynika z ankiety przeprowadzonej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kolbudach, w 2022 roku wydano zasiłek pielęgnacyjny 604 osobom, co oznacza, że potwierdzonych osób wymagających wsparcia jest nie mniej niż 604 osoby w gminie. Jak wynika z wywiadu przeprowadzonego z pracownikami GOPS, skala osób wymagających wsparcia jest większa. We wspomnianej liczbie mieszczą się tylko osoby z niepełnosprawnością prawną, których sytuacja finansowa była na tyle skomplikowana, że zgłosiły się oficjalnie po pomoc do gminy. Jak wspomniano wcześniej, należy pamiętać także o pozostałych osobach, np. z niepełnosprawnością prawną ale nie wymagających wsparcia finansowego, czy osobach z niepełnosprawnością biologiczną.

Ponadto warto wspomnieć, iż ze sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2020 wynika, że w gminie Kolbudy było: 172 osoby prawnie niepełnosprawne (z czego 61 osób w stopniu znacznym, 97 osób w stopniu umiarkowanym i 14 osób w stopniu lekkim)²⁰, a ze sprawozdania za rok 2021 wynika, że w gminie było 187 osób prawnie niepełnosprawnych (z czego 73 osób w stopniu znacznym, 102 osób w stopniu umiarkowanym i 12 osób w stopniu lekkim)²¹.

Niestety na tym etapie brak jest bardziej precyzyjnych danych na poziomie gminy Kolbudy, na temat liczby i/lub odsetka osób z niepełnosprawnością, przebywających na jej terenie.

1.2.5 Dzieci i rodziny

Dzieci stanowią specyficzną i niezwykle istotną grupę potrzebującą wielorakiego wsparcia usługowego, umożliwiającego socjalizację i edukację²². Diagnozie podlegają tu nie tylko dzieci bez zapewnionej opieki ze strony rodzin biologicznych, ale również te, znajdujące się w rodzinach dysfunkcyjnych, będących pod opieką pedagoga szkolnego jak i asystenta rodziny. Według danych zawartych w raporcie o stanie gminy Kolbudy za rok 2021, w Gminie mieszka 4348 osób w wieku 0-18 lat²³, w tym:

- 1532 osób w wieku 0-6 lat, w tym 755 dziewczynek i 777 chłopców,
- 1502 osób w wieku 7-12 lat, w tym 727 dziewczynek i 775 chłopców,
- 1314 osób w wieku 13-18 lat, w tym 646 kobiet i 668 mężczyzn.

²⁰ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2020

²¹ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2021

²² Rozwój usług społecznych i wspieranie samodzielności w środowisku lokalnym. Podręcznik dla gmin i powiatów, Warszawa, 2022

²³ Raport o stanie Gminy za rok 2021

W roku 2021 nastąpiło 191 urodzeń. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, wynosi 1,28 i jest znacznie większy od średniej dla województwa pomorskiego, oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Wśród urodzeń w 2021r. znajduje się 5 dzieci urodzonych przez kobiety w wieku 15-19 lat, co stanowi 3,3% wszystkich urodzeń, oraz 45 dzieci urodzonych z ciąży geriatrycznej, przez kobiety w wieku 35-49 lat (29,8%).²⁴

Dane liczbowe otrzymane z instytucji pomocy społecznej i programów kierowanych do rodzin pokazują, iż w 2021 roku gminną pomocą finansową i usługową objęto 181 rodzin, a 163 rodziny skorzystały z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej – zatem łącznie GOPS w Kolbudach pomocą objął 344 rodziny. Powodem przyznania pomocy finansowej czy usługowej było przede wszystkim ubóstwo – 105 rodzin (faktyczny dochód rodziny był niższy od kryterium dochodowego). Najczęściej ubóstwu towarzyszyły także inne dysfunkcje: niepełnosprawność (87 rodzin, bezrobocie (43 rodziny), długotrwała choroba (87 rodzin), alkoholizm (20 rodzin) i bezdomność (16 rodzin). Przy czym w jednej rodzinie rzadko występowała jedna dysfunkcja, zwykle nakładały się dwie lub więcej.²⁵

Dodatkowo rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparło indywidualną opieką asystenta rodziny. W 2021 roku pomocą w tej formie objęto 20 rodzin. Na podstawie przeprowadzonego wywiadu z asystentem rodziny w Gminie Kolbudy w lutym 2023 roku uzyskano dane mówiące, że:

- na terenie Gminy Kolbudy jest zatrudniony 1 asystent rodziny
- aktualnie pod opieką asystenta znajduje się 12 rodzin, w tym 31 dzieci
- asystent objął pieczę nad rodzinami na wniosek rodziny.

Poza tym, istotną częścią systemu wsparcia dzieci i rodzin w gminie jest piecza zastępcza. Organizatorem pieczy zastępczej dla Gminy Kolbudy jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim. Według danych na dzień 31.12.2021r.:

- 32 dzieci z terenu Gminy Kolbudy przebywało w rodzinie zastępczej,
- 8 dzieci z terenu Gminy Kolbudy przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 1 matka wraz z 1 małoletnim dzieckiem z Gminy Kolbudy przebywała w Domu Samotnej Matki w Matemblewie²⁶,

²⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy

²⁵ Raport o stanie Gminy za rok 2021

²⁶ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2021

- od początku 2020 roku do lutego 2023 z rodzin zastępczych do domu rodzinnego powróciło 7 dzieci.

Zgodnie z informacją zawartą w Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023²⁷, łączna liczba miejsc w placówkach Powiatu Gdańskiego nie zabezpiecza w pełni wszystkich potrzeb pieczy zastępczej, stąd często, mając obowiązek zrealizowania postanowienia sądu o umieszczeniu wychowanka w placówce opiekuńczej, PCPR zmuszony jest do umieszczania dzieci poza terenem powiatu, a często i województwa.

Na terenie Powiatu Gdańskiego brak miejsc interwencyjnych, w których można byłoby umieszczać czasowo dzieci. Żadna z rodzin zastępczych, zawodowo działających na terenie Powiatu, nie zdecydowała się również podjąć funkcji pogotowia rodzinnego. Stąd też na koniec każdego roku kilkoro dzieci oczekuje na umieszczenie w pieczy zastępczej, a tym samym na wykonanie postanowienia sądu rodzinnego.

1.3. Analiza dokumentów strategicznych gminy i aktów prawa miejscowego, w zakresie realizowania usług społecznych

Gmina Kolbudy i instytucje w niej działające, zgodnie z duchem czasu działają w oparciu o cały szereg dokumentów strategicznych, stworzonych z myślą o efektywnym planowaniu działań i dostosowywaniu ich do aktualnych problemów. Są one przyjęte przez władze gminy mocą zarządzenia wójta, stając się jednocześnie aktem prawa miejscowego. Z pośród najważniejszych z nich wyróżnić można przede wszystkim:

- „Strategię rozwoju gminy Kolbudy 2030”, w której zawarte są najważniejsze kierunki rozwoju gminy i plany strategiczne, przygotowane do realizacji do końca dekady. Pośród wielu ważnych celów, wskazane są także cele społeczne, w tym (między innymi) wyszczególnione są działania adresowane do seniorów oraz dzieci. Jeśli chodzi o pozostałe 3 grupy, którym poświęcony jest niniejszy raport, nie są one bezpośrednio wymienione w Strategii, ale część zadań w niej zaplanowanych (takich jak poprawa oferty służby zdrowia, działania edukacyjne lub integrujące lokalną społeczność), mogą być adresowane również do nich, lecz w sposób pośredni.

- „Strategię rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kolbudy na lata 2021-2030”, zawierająca plan działania na rzecz rozwiązywania wielu problemów społecznych w gminie, w którym specjalna część jest poświęcona bezpośrednio seniorom, niepełnosprawnym i rodzinom (wraz z dziećmi). Osoby bezdomne i z zaburzeniami

²⁷ https://biuletyn.net/powiat-gdanski/fls/bip_pliki/2020_12/BIPF5B578EB1A2216Z/29_XXIX_205_2020.pdf

psychicznymi nie mają bezpośrednio dedykowanych rozdziałów, ale strategia zakłada szereg działań, które w sposób pośredni mogą być do nich adresowane (np. ochrona zdrowia).

- „Gminny program wspierania rodziny w Gminie Kolbudy na lata 2021-2023”, skoncentrowany przede wszystkim na rodzinach (w tym rodzinach z dziećmi), zawierający jednak szereg usług, z których pozostałe 4 grupy opisywane w niniejszym raporcie mogą również skorzystać w sposób pośredni (np. przeciwdziałanie uzależnieniom lub przemocy).

- „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Kolbudy na lata 2022-2025”, zakładający szereg działań profilaktycznych, edukacyjnych i pomocowych, mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom na terenie gminy. Koncentrujący się jednak przede wszystkim na dzieciach, młodzieży i rodzinie, zatem tylko jednej z badanych grup odbiorców.

- „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbudy na lata 2021 – 2023”, skoncentrowany przede wszystkim na rodzinach i dzieciach, oraz zapewnieniu im elementarnego bezpieczeństwa, który jednak w większości ma charakter sprawozdawczy, analizujący zjawisko przemocy w rodzinie w Kolbudach, niż planujący nowe działania na nadchodzące lata.

- „Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”, mający na celu poprawę dostępności architektonicznej w gminie Kolbudy, dla osób z niepełnosprawnościami.

- „Lokalna polityka senioralna”, będąca gminnym dokumentem zakładającym długoterminowe wyzwania, plany i zasady dotyczące działań wdrażanych na terenie Gminy Kolbudy, na rzecz lokalnych seniorów.

- „Wieloletnia prognoza finansowa dla Gminy Kolbudy na lata 2023 - 2035”, zakładająca regularny wzrost dochodów gminy w nadchodzących latach, przy jednoczesnym wzroście wydatków na poszczególne zadania gminy.

Oprócz wymienionych dokumentów o charakterze lokalnym, Gmina Kolbudy działa także w oparciu o kilka dokumentów strategicznych, mających charakter ponadlokalny. Są one przyjęte przez władze powiatu, województwa lub państwa, mocą uchwały lub rozporządzenia, stając się w wielu przypadkach aktem prawa miejscowego. Z pośród nich warto z pewnością wyróżnić takie dokumenty jak:

- „Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu gdańskiego na lata 2022 – 2030”, stworzona na potrzeby wszystkich gmin tworzących powiat, w tym oczywiście Gminy Kolbudy. Zakłada ona działania mające na celu wsparcie wielu różnych grup

społecznych, w tym między innymi wprost dla osób z niepełnosprawnością, seniorów, oraz dzieci i rodzin. Strategia nie wymienia wprost osób bezdomnych i osób z zaburzeniami, ale zakłada działania, które mogą być pośrednio adresowane również dla nich, jak podniesienie bezpieczeństwa, walka z bezrobociem, etc.

- „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030”, zakładający działania dotyczące redukcji przemocy i podniesienia bezpieczeństwa w rodzinie, na terenie całego powiatu (zatem też na terenie gminy Kolbudy).

- „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023”, poświęcony rozwojowi wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej na terenie powiatu Gdańskiego (w tym także gminy Kolbudy).

- „Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030”, koordynujący działania na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie całego powiatu Gdańskiego (w tym gminy Kolbudy).

- „Strategia rozwoju województwa pomorskiego do roku 2030”, która pomiędzy wieloma ambitnymi celami z różnych dziedzin życia, koncentruje się także na kwestiach społecznych, wymieniając między innymi działania adresowane bezpośrednio do seniorów, czy osób z niepełnosprawnościami, jak również planując aktywności adresowane do pozostałych grup de-faworyzowanych w sposób pośredni. Dokument o charakterze wojewódzkim, który swymi działaniami obejmuje także gminę Kolbudy.

- „Pomorski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego”, którego celem jest rozwój dostępu do usług zdrowotnych, związanych z ochroną zdrowia psychicznego i realizowany na terenie całego województwa, zatem również w Gminie Kolbudy.

- „Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2020 - 2030”, która nie jest bezpośrednio dedykowana działaniom na rzecz którejś z wymienionych w raporcie grup społecznych, ale zakłada działania, które mogą na nie wpływać w sposób pośredni (jak choćby poprzez stymulację i dostosowanie rynku pracy).

- „Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030”, mająca zasięg ogólnopolski, koordynująca działania na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie całego kraju (w tym gminy Kolbudy).

- „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala Nowoczesności”, którego celem jest poprawa jakości życia Polaków (zatem również mieszkańców gminy).

Kolbudy), mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Analizując wymienione powyżej dokumenty strategiczne, w pierwszej kolejności uwagę zwraca ich imponująca ilość. Biorąc pod uwagę wielkość gminy Kolbudy należy z pełnym uznaniem przyznać, iż pod względem rozmiaru strategicznego planowania jest ona dobrze przygotowana na nadchodzące lata. Oczywiście nie każdy z omawianych w niniejszej diagnozie problemów społecznych ma swoją osobną gminną strategię (np. bezdomność), jednak biorąc pod uwagę skalę problemów społecznych na terenie gminy, oraz fakt iż część z nich przenika się nawzajem (np. działania adresowane do osób niepełnosprawnych mogą być jednocześnie działaniami adresowanymi dla seniorów), nie wydaje się aby każdy z omawianych problemów wymagał osobnej strategii (jak choćby wspomniana bezdomność). Część problemów społecznych może być z powodzeniem omawiana we wspólnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

Ewentualnie dokumentem którego może brakować w gminie Kolbudy, a który mógłby wspomóc rozwój usług społecznych w wielu obszarach, jest „Gminny program współpracy z organizacjami pozarządowymi”. Tego rodzaju dokument występuje w niektórych polskich gminach, a jego zapisy z założenia wspierają rozwój lokalnego trzeciego sektora. Biorąc pod uwagę fakt, że ilość organizacji pozarządowych działających w gminie na rzecz omawianych 5ciu grup nie jest duża, specjalny program pobudzający aktywność obywatelską w gminie z pewnością mógłby pomóc.

Warto też zwrócić uwagę, że ilość dokumentów strategicznych nie jest jedynym kryterium w ich ocenie. Istotna jest także ich merytoryczna zawartość. Wydaje się, iż niektóre z wymienionych dokumentów są stworzone na dość dużym poziomie ogólności. Nakreślają cel do którego winno się dążyć, nie zawsze jednak wskazując konkretne działania, które należało by wykonać, aby ten cel osiągnąć (jak np. gminny program przeciwdziałania przemocy, który bardziej mówi o sytuacji w gminie, niż o dalszych planach). Z kolei „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii” wydaje się programem zbyt wąsko podchodzącym do tematu i koncentrującym się wyłącznie na dzieciach i młodzieży, podczas gdy problematyka uzależnień jest o wiele szersza i dotyka także inne grupy społeczne.

Podsumowując, planowanie strategiczne w Gminie Kolbudy jest na dość zaawansowanym poziomie, są jednak wybrane sfery życia społecznego, w których w kolejnych okresach programowych można by zdecydowanie pogłębić strategiczną analizę i stworzyć plany bardziej szczegółowe.

2. Analiza zasobów środowiskowych

W niniejszej części raportu opisany zostanie szeroko pojęty system pomocy społecznej, działający aktualnie na terenie Gminy Kolbudy. Analiza ta jednak będzie zawężona wyłącznie do pięciu głównych tematów, którym poświęcona została niniejsza diagnoza, czyli bezdomności, niepełnosprawności, zaburzeniom, seniorom oraz wsparciu dzieci i rodziny. Opis zasobów występujących w gminie został podzielony na 3 główne filary: zasoby samorządowe, pozarządowe oraz komercyjne.

2.1 Analiza zasobów samorządowych

Instytucje samorządowe są podstawowym filarem systemu pomocy społecznej w każdej gminie. To one stanowią fundament na którym opiera się większość inicjatyw mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych i to do nich na ogół zgłaszają się mieszkańcy gminy, gdy tego rodzaju problemy im się przydarzą. Podobnie jest w przypadku Gminy Kolbudy, której mieszkańcy mogą liczyć na szereg zasobów i usług, dostarczanych im zarówno ze szczebla gminnego, jak i powiatowego.

2.1.1 Bezdomność

Podstawową instytucją zajmującą się w gminie wsparciem osób bezdomnych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbudach (zatrudniający około 20 pracowników), który zgodnie z ustawą o pomocy społecznej realizuje wszystkie ustawowe zadania gminy, w zakresie wsparcia socjalnego mieszkańców. Co ciekawe, mimo ograniczonych możliwości kadrowych w Ośrodku jest oddelegowana jedna osoba której podlegają wszystkie zadania związane z bezdomnością. Wydelegowanie jednej osoby, wyspecjalizowanej do tego zadania świadczy o właściwym podejściu do rozwiązywania problemu. W dużych gminach, w których bezdomność liczona jest w setkach lub tysiącach, takie podejście jest naturalne. Jednak w mniejszych gminach problem ten jest często bagatelizowany i nie tworzy się specjalnego działu dedykowanego bezdomności, a każdą zgłaszającą się osobą bezdomną zajmuje się inny pracownik, w zależności od aktualnej dostępności w urzędzie, rejonu pochodzenia mieszkańca lub innych kryteriów. Z reguły w takich instytucjach odpowiedzialność za rozwiązywanie problemu bezdomności rozmywa się po trochu na wszystkich pracowników, brakuje holistycznego podejścia do zadania, co skutkuje niską jakością podejmowanych działań. W przypadku Gminy Kolbudy, nie popełniono tego błędu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ma wyspecjalizowanego pracownika, któremu oddelegowane zostało to zadanie, co optymalizuje koordynację działań gminy, w kierunku przeciwdziałania skutkom bezdomności.

Usługi świadczone przez GOPS w stosunku do zgłaszających się osób bezdomnych to przede wszystkim: przyznawanie oraz wypłacanie zasiłków i świadczeń finansowych, kierowanie do ośrodków dla osób bezdomnych (w zależności od indywidualnej sytuacji klienta mogą to być różne rodzaje ośrodków: schronisko dla kobiet, schronisko dla mężczyzn, schronisko z usługami opiekuńczymi etc.), opłacanie pobytu w ośrodkach dla osób bezdomnych, prowadzenie indywidualnej pracy socjalnej z osobami bezdomnymi, indywidualna pomoc w organizacji wsparcia rzeczowego, oraz interwencje w miejscach niemieszkalnych (zwłaszcza w sezonie zimowym). Z pewnością na wyróżnienie zasługuje fakt, iż wymienione usługi świadczone są nie tylko i wyłącznie w stosunku do osób bezdomnych, które mają ostatni meldunek na terenie Gminy Kolbudy (choć oczywiście, do tych osób trafiają w pierwszej kolejności). Niestety, wiele Polskich samorządów ogranicza swe działania w zakresie bezdomności do minimum, zawężając wsparcie tylko do tych wybranych osób, które mają ostatni meldunek na ich terenie i co do których istnieje obowiązek prawny udzielenia pomocy. Jest to niechlubna praktyka w wyniku której wiele osób bezdomnych w kraju pozostawiona jest na pastwę losu. W przypadku gminy Kolbudy i lokalnego Ośrodka Pomocy Społecznej, prowadzi się zdecydowanie bardziej otwartą politykę. Nawet jeśli nie w każdym przypadku osób bezdomnych z innej gminy udaje się udzielić pełnego wsparcia, mimo wszystko GOPS stara się nie wykluczać potrzebujących i często próbuje wspomóc także te osoby, które mają ostatni meldunek w innej gminie. Jest to słuszne podejście, gdyż biorąc pod uwagę dużą przewagę liczebną osób bezdomnych z innych gmin, występującą na terenie Kolbud (o której pisano w rozdziale 2.2.1), gdyby GOPS zawęził rygorystycznie swą politykę wyłącznie do osób z lokalnym meldunkiem, ewentualne oszczędności finansowe byłyby stosunkowo niewielkie, natomiast efekty humanitarne mogłyby być dla gminy tragiczne.

Oprócz wspomnianych usług świadczonych przez GOPS, gmina Kolbudy prowadzi jeszcze jedną, bardzo istotną inicjatywę. Od 2023 roku gmina rozpoczęła nowy program mieszkaniowy adresowany do osób bezdomnych. W ramach tego programu gmina zakupiła 2 lokale mieszkalne w Kolbudach, w których możliwe jest zakwaterowanie 5 osób bezdomnych. W lokalach tych mają powstać mieszkania treningowe, do których trafiać będą osoby bezdomne na określony czas, w trakcie którego, przy wsparciu indywidualnych asystentów i innych specjalistów, odbywać będą trening mieszkaniowy. Program zakłada, iż po ukończeniu treningu osoby te winny usamodzielniać się i przenosić się do własnych lokali. Zarządzanie lokalami pozostać ma w gestii gminy, pracownicy GOPS będą także współdecydować o rekrutacji do mieszkań, natomiast realizacja wsparcia w lokalach zlecona będzie organizacji pozarządowej. W chwili pisania niniejszego raportu lokale były przygotowywane do zasiedlenia i projekt był w trakcie uruchamiania.

Jest to bardzo nowatorski program, oparty o idee deinstytucjonalizacji usług społecznych, wzorowany na najlepszych zagranicznych praktykach. Powstanie tej inicjatywy w gminie

Kolbudy świadczy o właściwym kierunku rozwoju usług społecznych dla osób bezdomnych, postępującym na jej terenie.

Oprócz opisanych powyżej zasobów gminnych adresowanych bezpośrednio do osób w kryzysie bezdomności, warto wspomnieć także o jeszcze jednej gminnej instytucji, która co prawda wyłącznie w sposób pośredni, ale także uczestniczy w działaniach adresowanych do tych osób. Mowa tu o Straży Gminnej w Kolbudach, która oczywiście ustawowo ma bardzo szeroki wachlarz działań realizowanych na obszarze gminy, jednak stanowi bezsprzeczne wsparcie dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w realizacji niektórych działań. Mowa tu przede wszystkim o wspólnych kontrolach miejsc przebywania osób bezdomnych, realizowanych głównie w sezonie zimowym, których celem jest sprawdzenia warunków bytowych oraz udzielenie ewentualnej pomocy. Waga tych działań jest nie do przecenienia, gdyż w okresach niskich temperatur są to działania niejednokrotnie decydujące o życiu lub śmierci. Strażnicy gminni, z racji swoich codziennych interwencji na terenie całej gminy, są też często dobrym źródłem aktualnych informacji na temat lokalizacji poszczególnych osób bezdomnych, przebywających w miejscach niemieszkalnych i przestrzeni publicznej. Współpraca z pracownikami GOPSu jest zatem istotnym elementem lokalnego systemu wsparcia.

Wspominając o innych instytucjach, które mogą w sposób pośredni być wykorzystane do wsparcia osób bezdomnych, jako uzupełnienie można zaznaczyć, iż Kolbudy nie są gminą na prawach powiatu, więc nie mogą posiadać własnych instytucji samorządowych niektórego typu, np. własnego Urzędu Pracy, lub PCPR-u. W rzeczywistości instytucje te mogą stanowić uzupełnienie lokalnego systemu pomocy. Osoby bezdomne z gminy Kolbudy mogą zatem szukać dodatkowego wsparcia w instytucjach powiatowych, takich jak Powiatowy Urząd Pracy w Gdańsku (np. poszukując miejsca pracy), lub Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim (np. poszukując wsparcia w leczeniu uzależnień), jednak wymaga to od nich podróży poza gminę i korzystania z instytucji, na które Gmina Kolbudy ma bardzo ograniczony wpływ.

2.1.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Oferta usług wsparcia świadczonych dla osób w kryzysie psychicznym skupia się na dwóch głównych filarach: zabezpieczenia społecznego, oraz ochrony zdrowia. W ramach zabezpieczenia społecznego, główne wsparcie można uzyskać za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Mieszkańcy Kolbud w kryzysie psychicznym mogą korzystać także z usług zdrowotnych, związanych z szeroko rozumianym zdrowiem psychicznym, takie usługi dostępne są jednak poza terenem gminy. Poniżej opisano najistotniejsze elementy lokalnego systemu wsparcia, dostępnego dla mieszkańców gminy.

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbudach**, który świadczy wsparcie w zakresie pomocy niepieniężnej i pieniężnej osobom w trudnej sytuacji życiowej (w tym osobom z zaburzeniami). Pomoc pieniężna dotyczy głównie systemu zasiłków (stałych, okresowych, celowych) i przyznawana jest na ogólnych zasadach zgodnych z ustawą o pomocy społecznej. Świadczenia natury niepieniężnej to m.in.: praca socjalna, schronienie, kierowanie do domów pomocy społecznej.

Osoby w kryzysie psychicznym korzystają z ogólnej oferty GOPS dla osób w trudnej sytuacji życiowej. GOPS Kolbudy nie zatrudnia specjalistów z zakresu psychologii, psychoterapii czy terapii uzależnień. Może jedynie przekazywać informacje o dostępnych specjalistach w gminie, powiecie czy województwie.

GOPS Kolbudy nie prowadzi mieszkań wspomaganych dla osób w kryzysie psychicznym. Oferta dla osób w kryzysie, które potrzebują wsparcia z zamieszkaniami, to domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi/z niepełnosprawnością intelektualną, zlokalizowane na terenie województwa pomorskiego. Osoby wymagające wsparcia dziennego i rehabilitacji społeczno-zawodowej mogą być kierowane do Środowiskowych Domów Samopomocy lub Warsztatów Terapii Zajęciowej. Dodatkowo osoby w kryzysie psychicznym, wymagające zapewnienia schronienia z powodu kryzysu bezdomności, mogą być kierowane do schronisk dla osób bezdomnych.

- **Domy pomocy społecznej.** Osoby w kryzysie psychicznym wymagające całodobowej opieki mogą korzystać z pobytu w domach pomocy społecznej. Niestety na terenie Gminy Kolbudy nie jest prowadzony żaden dom pomocy społecznej dla osób w kryzysie psychicznym. Gmina, w sytuacjach kiedy potrzebuje skorzystać z takiej oferty wsparcia, kieruje do domów zlokalizowanych na terenie całego województwa pomorskiego. W 2022 roku 6 osób z terenu gminy Kolbudy, z uwagi na przewlekłą chorobę psychiczną lub niepełnosprawność intelektualną, było umieszczone w tego typu ośrodkach. GOPS w Kolbudach kieruje na ogół takie osoby do następujących placówek:

A. DPS „Leśny” w Zaskoczynie, na terenie powiatu gdańskiego, gmina Trąbki Wielkie. Ośrodek przeznaczony jest dla 100 kobiet, w tym 42 przewlekłe psychicznie chorych i 58 kobiet z niepełnosprawnością intelektualną. Z terenu gminy Kolbudy aktualnie mieszkają w tym DPS-ie 4 osoby. Miesięczny koszt pobytu w DPS w Zaskoczynie wyniósł w 2021 roku 5750, 00 zł²⁸. Miesięczny koszt dla gminy Kolbudy w grudniu 2022 wyniósł: 16 768,71.

B. DPS w Damaszcze (powiat tczewski) jest domem stacjonarnym przeznaczonym dla 126 osób przewlekłe psychicznie chorych. Aktualnie z terenu gminy Kolbudy mieszka w tym DPS-ie 1 osoba. Miesięczny koszt dla Gminy Kolbudy utrzymania tej osoby w grudniu 2022 wyniósł: 5 149,01 złotych.

²⁸ Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za rok 2021, Pruszczyk Gdański, maj 2022, s. 54

C. DPS w Czarnem (powiat człuchowski). Dysponuje 199 miejscami dla osób przewlekle psychicznie chorych. Miesięczny koszt pobytu w tej placówce w roku 2023 wynosi: 6835,00 złotych. Aktualnie z terenu gminy Kolbudy mieszka w tym DPS-ie 1 osoba.

- **Urząd Gminy Kolbudy.** W Gminie Kolbudy działa Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, który oferuje pomoc psychologiczną. Psycholog w ubiegłym roku dyżurował około 2 razy w tygodniu (średnio 20 godzin/miesięcznie). Z informacji uzyskanych z urzędu wynika, że z pomocy psychologicznej korzystały 4 osoby w stałej terapii oraz 15 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego interwencyjnie.

Dodatkowo w gminie Kolbudy działa telefon zaufania (pod numerem: 797 120 215), który udziela interwencyjnego wsparcia psychologicznego zarówno osobom dorosłym, jak i młodzieży i dzieciom. Telefon działa 7 dni w tygodniu, w wybranych godzinach, zgodnie z grafikiem dostępnym na stronie urzędu gminy Kolbudy. Z informacji pozyskanych z gminy wynika, że w 2021 roku mieszkańcy gminy skorzystali z niego 48 razy (w tym 9 porad po leczeniu odwykowym, 9 interwencji kryzysowych, oraz 30 porad psychologicznych).

Działania związane z pomocą psychologiczną i telefonem zaufania finansowane są dochodów gminy pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu (tzw. „kapsłowe”), oraz ze środków funduszu gromadzonego ze sprzedaży alkoholu w małych opakowaniach (tzw. „małpkowe”).

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.** Z informacji udzielonej przez Pełnomocnika Wójta ds. Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii wynika, że Gminna Komisja rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku wydała: 7 wniosków o przymusowe leczenie (2 na wniosek rodziny i 5 na wniosek Policji), 14 skierowań na leczenie (1 osoba leczyła się w trybie stacjonarnym, 2 osoby w trybie ambulatoryjnym, 1 osoba oczekiwała na rozpoczęcie terapii). Sporządzono także 7 opinii przez biegłych sądowych.

- **Gminny Ośrodek Zdrowia w Kolbudach.** Do 2021 roku w ramach gminnego ośrodka zdrowia działa poradnia zdrowia psychicznego dla osób dorosłych. Prowadzona była przez NZOZ Medico z Gdańska. Można było skorzystać z konsultacji psychiatrycznych i psychologicznych. Niestety aktualnie poradnia ta została zlikwidowana ze względów finansowych. Aktualnie w ośrodku pracują lekarze rodzinni i inni specjaliści (m.in. laryngolog, stomatolog, ginekolog, okulista).

Oprócz wymienionych instytucji gminnych, mieszkańcy Kolbud mają do dyspozycji instytucje powiatowe lub wojewódzkie, takie jak:

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim** posiada ofertę wsparcia m.in. w zakresie interwencji kryzysowej, wsparcia osób w kryzysie psychicznym. Mieszkańcy Powiatu (w tym mieszkańcy gminy Kolbudy) mogą korzystać z pomocy psychologa, w postaci konsultacji psychologicznych. Obecnie psycholog przyjmuje osoby zainteresowane jeden raz w tygodniu, pełniąc 3 godzinny dyżur. W poprzednich latach była to usługa dostępna dwa razy w tygodniu po 3 godziny, jednak nie było takiej potrzeby i oferta ta została zredukowana. W 2020 roku z konsultacji psychologicznych skorzystało 69 osób, a w 2021 roku 43 osoby, odbyło się 117 konsultacji psychologicznych (niestety brak danych ile z tych osób to mieszkańcy gminy Kolbudy).

Dodatkowo mieszkańcy powiatu (w tym mieszkańcy gminy Kolbudy) mogą korzystać z konsultacji z terapeutą uzależnień, dostępnego raz w tygodniu przez trzy godziny. Konsultacje te nie są formą terapeutyczną *sensu stricte*, ale pełnią funkcję podnoszenia motywacji do podejmowania terapii, podtrzymywania rezultatów terapii, wsparcia bliskich etc. Z punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych skorzystało w 2020 roku 65 osób, a w 2021 roku 66 osób.

Dodatkowo w ramach punktu dla osób w kryzysie prowadzony był punkt bezpłatnej pomocy prawnej. W 2020 r. skorzystało z niego 101 osób, a w 2021 r. skorzystało z tej formy pomocy 70 osób.

PCPR prowadzi także Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rusocinie. Dostępne są tam grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy, zajęcia dla sprawców przemocy, a także usługi hostelowe dla osób uciekających przed przemocą, w łącznej liczbie 16 miejsc. W roku 2020 udzielono tam pomocy 143 osobom, a w 2021 r. pracownicy udzieli wsparcia 131 ofiarom przemocy w rodzinie. Do oferty wsparcia należy między innymi: konsultacje psychologiczne (w 2020 r. – 43 osoby, w 2021 r. - 40 osób), konsultacje pedagogiczne (2020 r. - 52 osoby, w 2021 r. - 46 osób), konsultacje z pracownikiem socjalnym (w 2020 r. – 42 osoby, w 2021 r. - 47 osób), czy poradnictwo prawne (2020 r. – 48 osób, 2021 r. - 33 osoby). W SOW odbywają się także zajęcia psycho-edukacyjne, grupa wsparcia, oraz treningi umiejętności społecznych.²⁹

- **Szpital psychiatryczny.** Niestety na terenie gminy Kolbudy nie działa żaden szpital psychiatryczny. Mieszkańcy gminy Kolbudy, którzy potrzebują pomocy zdrowotnej z uwagi na kryzys psychiczny mogą korzystać na zasadach ogólnych ze szpitali zlokalizowanych na terenie całego województwa pomorskiego. Do dyspozycji najczęściej pozostaje Wojewódzki Szpital Psychiatryczny im. prof. T. Bilikiewicza w Gdańsku, oraz Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. Stanisława Kryzana w Starogardzie Gdańskim.

²⁹ Dane dotyczące PCPR pochodzą z: Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za rok 2021, Pruszcz Gdański, maj 2022, Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za rok 2020, Pruszcz Gdański, maj 2021, Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2020

- **Leczenie uzależnień.** Na terenie gminy Kolbudy nie ma oferty pełnej terapii uzależnień. Osoby uzależnione mogą korzystać ze wsparcia konsultacyjnego realizowanego przez Urząd Gminy w Kolbudach oraz przez PCPR w Pruszczu Gdańskim. Osoby pragnące skorzystać z pełnej terapii uzależnień w ramach NFZ, mogą udać się do oddziałów terapii uzależnień zlokalizowanych w szpitalach psychiatrycznych, z oferty terapeutycznej w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień w Gdańsku, i innych poradni leczenia uzależnień w powiatach ościennych m.in. w Żukowie, Gdańsku, Tczewie, czy Kartuzach.

- **Policja.** Mimo, iż nie jest to instytucja powołana *stricte* do pracy z osobami zaburzonymi, jej funkcjonariusze często stoją w pierwszej linii, podczas interwencji z udziałem osób z zaburzeniami. Chociaż Policja nie jest instytucją gminną lecz państwową, częstokroć stanowi ważne uzupełnienie lokalnego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami. Z danych otrzymanych z Komisariatu Policji w Kolbudach wynika, że z roku na rok rośnie ilość interwencji wykonywanych przez Policję, do osób w kryzysie psychicznym. W 2020 roku Policjanci interweniowali 28 razy, w 2021 r. 54 razy, a w 2022 roku już 64 razy. Główną przyczyną interwencji jest agresywne zachowanie. Dodatkowo Policja podaje, że w każdym z tych przypadków wzywana była karetka pogotowia, a lekarz bądź ratownik medyczny podejmowali decyzję w sprawie przewiezienia danej osoby do Szpitala.

Jak zatem widać, mieszkańcy gminy cierpiący na zaburzenia i chcący skorzystać z oferty wsparcia, mają ograniczony dostęp do niektórych usług na terenie Kolbud. W poszukiwaniu części z nich muszą udać się do ośrodków, znajdujących się na terenie innych gmin, lub nawet innych powiatów, co wiąże się z konkutowaniem o wolne miejsca z mieszkańcami innych regionów pomorza.

2.1.3 Seniorzy

System wsparcia seniorów w Gminie Kolbudy opiera się w dużej mierze o podstawowe usługi, wynikające z zapisów aktów prawa. W pierwszej kolejności należy zatem wymienić ośrodki zdrowotne, które mają kluczowe znaczenie dla członków tej grupy.

Na terenie całej Gminy funkcjonują trzy ośrodki zdrowia, z których korzystać mogą mieszkańcy tych terenów, jednak do gminy należy tylko jeden z nich - Gminny Ośrodek Zdrowia w Kolbudach – który w swych zasobach posiada lekarzy: rodzinnych, stomatologa (choć informacje uzyskane od seniorów w Klubach Seniora oraz w GOPS Kolbudy, wskazują, iż na terenie Gminy nie przyjmuje stomatolog), ginekologa, laryngologa, okulistę, specjalistę USG, oraz specjalistów w gabinecie zabiegowym. W Ośrodku znajduje się laboratorium wykonujące badania analityczne.

Niestety na etapie tworzenia diagnozy nie udało się uzyskać z ośrodka danych liczbowych dotyczących korzystania z placówki przez osoby w wieku poprodukcyjnym.

Biorąc pod uwagę najczęstsze choroby występujące u osób w wieku poprodukcyjnym (demencja starcza, choroba Parkinsona, cukrzyca, osteoporoza, nadciśnienie tętnicze,

nowotwory, miażdżyca, depresja, choroby zwyrodnieniowe³⁰) ilość lekarzy rodzinnych oraz lekarzy specjalistów (nawet z uwzględnieniem pozostałych dwóch przychodni prywatnych działających na terenie gminy) należy określić jako niewystarczający.

Kolejnym obszarem działań (po ochronie zdrowia), są gminne instytucje pomocowe i aktywizujące. W Kolbudach najważniejszymi z nich to:

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, do którego zadań należy pomoc w zakresie zabezpieczenia socjalno – bytowego mieszkańców Gminy. W swoich zadaniach spełnia również rolę wsparcia w integracji społecznej osób z grup szczególnego ryzyka, do których, z racji na wiek, zaliczyć można seniorów. Jego główne działania to przede wszystkim świadczenie podstawowej pracy socjalnej, a także oprócz tego:

- A. Opieka wytchnieniowa (wizyta opiekuna w domu w celu odciążenia w opiece nad daną osobą) – w roku 2021 skorzystało z tego 6 osób
- B. Usługi Opiekuńcze (w tym pielęgnacyjne)³¹ – w 2021 roku skorzystały 22 osoby
- C. dodatków do ogrzewania, wywozu śmieci
- D. Skierowania do Domu Pomocy Społecznej – w 2021 roku 5 osób ze względu na wiek
- E. Kluby Seniora – w 2023 roku korzystały 74 osoby
- F. Wsparcie Door to Door (transport z mieszkania na miejsce wskazane przez mieszkańca oraz droga powrotna)³² – korzystały z tego 53 osoby

GOPS nie prowadzi natomiast Asystentury dla seniorów, mieszkań wspieranych dla seniorów ani nie posiada osobnego działu (bądź dedykowanego pracownika) zajmującego się wyłącznie seniorami.

- **Urząd Gminy w Kolbudach** – z racji na swoje zadania jest głównym punktem administracyjnym Gminy. W odpowiedzi na informacje wynikające z badań przeprowadzonych w 2019 roku, których wynikiem było powstanie Lokalnej Strategii dotyczącej kierunków rozwój wsparcia seniorów, część działań przeniesionych zostało z GOPS Kolbudy do Urzędu Gminy. Mowa tu o możliwości np. składania wniosków o dofinansowania w zakresie ogrzewania bądź dodatków na węgiel. Koncepcja takiej zmiany wynika z trudności powstających na obszarach wiejski dotyczących trudności w pozostaniu anonimowym. Brak takiej możliwości deprymował wiele osób do skorzystania ze wsparcia. Stworzenie rozwiązania umożliwiającego korzystanie z pomocy było krokiem w zwiększeniu zasięgu dedykowanego wsparcia.

³⁰ https://bezpiecznarodzina.pl/opieka-nad-seniozem-choroby-wieku-starczego-na-co-najczesciej-choruja-seniorzy/?gclid=Cj0KCQjw8e-gBhD0ARIsAJiDsaWhEZG7bIJ0od6E5OGQ9HbS0mWEvhZiQd2zbWpuai5EVMaTZSdYMJ4aAiaSEALw_wcB
23.03.2023 r., godz. 11 13

³¹ W 2021 roku realizowano program Opieka 75+, z którego skorzystało 9 osób. Kwota dofinansowania wyniosła 12150,00. Raport o stanie Gminy Kolbudy

³² DOOR to DOOR - <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/5396-transport-dla-osob-niepelnosprawnych-i-starszych-zaczynamy>

W 2021 roku Gmina dołączyła do Programu Ogólnopolska Karta Seniora; dzięki otrzymanej karcie osoby powyżej 60 roku życia będą mogły korzystać z wielu zniżek i ulg. Ponadto Gmina organizuje wiele aktywności na rzecz seniorów:

- A. Spotkania świąteczne seniorów – spotkania opłatkowe ze wspólnym śpiewaniem kolęd,
- B. Senioriada – rywalizacja sportowa,
- C. Kluby i Koła seniora – szerzej zostaną opisane poniżej,
- D. Seniorzy pod żaglami – aktywność sportowa związana z nauką żeglowania,
- E. Bal Seniora – impreza urządzana cyklicznie dla najstarszych mieszkańców Kolbud, w balu uczestniczy zazwyczaj około 100 seniorów z całej Gminy, uczestnicy mogą skorzystać z programu *Door-to-door*, aby dojechać na wydarzenie.
- F. Gmina prowadzi również bibliotekę, która jest miejscem przyjaznym seniorom.

- **Sołectwa** – każde Sołectwo w Gminie dysponuje budżetem sołeckim, który przeznaczony jest na poprawę warunków funkcjonowania mieszkańców danego obszaru. Sprawozdanie wydatków w ramach Funduszu Sołeckiego wskazuje, iż w 2022 roku wykonano szereg działań, do których zaliczamy również te ułatwiające funkcjonowanie Seniorów. Mowa tu o: organizacji imprez kulturalnych, poprawie nawierzchni i oświetlenia, warsztatach dla mieszkańców, zakupie wyposażenia do świetlicy sołeckiej, warsztatach międzypokoleniowych.

Ponadto Sołtysowie wskazują, iż na obszarze sołectw realizowana jest pomoc wobec seniorom w zakresie: żywności (paczki żywnościowe), towarzyszenia w zakupach, dotarcia do kościoła, dotarcia do lekarza lub apteki, oraz integracji (choć część Sołtysów wskazuje na problem związany z brakiem Świetlicy Wiejskiej).³³

Rodzajem instytucji, która dedykowana jest seniorom w zakresie opieki całodobowej, o której należy także wspomnieć, jest Dom Pomocy Społecznej. Niestety gmina Kolbudy nie posiada we własnym zasobie ośrodków tego typu. Jak już wspomniano we wcześniejszych podrozdziałach, Gmina kierują swoich mieszkańców do placówek tego typu, znajdujących się na terenie innych gmin bądź powiatów i pokrywając koszt ich pobytu. Z informacji uzyskanych od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż aktualnie w takim Domu, ze względu na wiek, przebywa jedna osoba.

2.1.4 Osoby z niepełnosprawnością

Główną i najważniejszą instytucją świadczącą pomoc osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który realizuje pomoc w formie pieniężnej i niepieniężnej. Pomoc niepieniężna to m.in. pomoc socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, pomoc rzeczowa, pobyt i usługi

³³ Ankieta – ocena sytuacji w Sołectwie, luty 2023 r.

w domu pomocy społecznej itp. Jak wynika z wywiadu przeprowadzonego z pracownikiem instytucji, w 2020 roku z usług GOPS skorzystało 110 osób z niepełnosprawnością, w 2021 roku było to 90 osób, a w 2022 roku 91 osób z niepełnosprawnością. Formy pomocy oferowane osobom z niepełnosprawnościami w GOPS Kolbudy to:

- **opieka wytchnieniowa** - program kierowany jest do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami dorosłymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnego. Z danych uzyskanych od GOPS w 2020 roku z opieki wytchnieniowej skorzystało 7 osób, w 2021 i w 2022 roku skorzystało 6 osób.

- **asystent osobisty osoby niepełnosprawnej** - program skierowany jest do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, albo orzeczenie równoważne, które wymagają usługi asystenta. Celem programu jest wprowadzenie usługi asystenta osobistego jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością. Dzięki niemu osoby z niepełnosprawnością mają możliwość skorzystania z pomocy asystenta osobistego m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności czy podejmowaniu aktywności społecznej. Jak wynika z danych GOPS ze wsparcia asystenta osobistego w 2020 roku skorzystało 11 osób, w 2021 roku skorzystało 13 osób, a w 2022 roku było to 19 osób. W 2020 roku zatrudnionych było 5 asystentów, w 2021 roku 6 asystentów, a w 2022 roku zatrudnionych było 11 asystentów.

- **Usługa door to door** - to usługa bezpłatnego transportu dedykowana pełnoletnim mieszkańcom gminy, którzy mają trudności w samodzielnym przemieszczaniu się ze względu na ograniczoną sprawność. Usługa działa od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-16:00. Samochód przeznaczony do tej usługi jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Usługa od 03.05.2021 do 30.09.2021 finansowana była przez PFRON ze środków UE. W tym czasie z usługi skorzystały 102 osoby, w tym 41 osób potrzebowało wsparcia asystenta. Od 01.10.2022 do obecnie usługa jest kontynuowana - finansowanie w ramach deinstytucjonalizacji.

- **opaska medyczna z funkcją teleopieki** - program ten skierowany jest do osób niepełnosprawnych (których niepełnosprawność została potwierdzona odpowiednim orzeczeniem), u których występuje problem zmniejszającego się poziomu samodzielności oraz wzrasta prawdopodobieństwo zdarzeń nagłych (upadki, udary itp.) Opaska medyczna jest usługą dającą możliwość całodobowego wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Przycisk życia znajdujący się w nadajniku (w formie opaski na rękę) umożliwia kontakt z ratownikiem. W ten sposób zwiększa on poczucie bezpieczeństwa osób o ograniczonej samodzielności. Jak wynika z danych GOPS w 2022 roku z usługi tej skorzystało 20 osób.

- **Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze** - Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania to forma pomocy, która przysługuje osobom

samotnym, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są tej pomocy pozbawione. Usługi mogą być również przyznawane osobom, które wymagają pomocy a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem³⁴. Jak wynika z danych GOPS w 2020 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystało 6 osób, a z usług opiekuńczych 16 osób; w 2021 roku z SUO skorzystało 7 osób, a z UO 10 osób, a w 2022 roku z zarówno z SUO, jak i UP skorzystało 7 osób.

- **pomoc pieniężna** – wydawana zgodnie z ustawą, w formie zasiłków i świadczeń. Jak wynika z danych GOPS, w ciągu ostatnich 3 lat liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy pieniężnej stopniowo wzrasta. W roku 2022 ze świadczeń finansowych skorzystały 604 osoby z niepełnosprawnością.

- **finansowanie pobytów w DPS** – mimo iż gmina nie posiada własnych placówek tego rodzaju, finansuje pobyt mieszkańców w placówkach tego typu, prowadzonych przez podmioty zewnętrzne. Wg danych z GOPS:

- W 2020 roku w DPS przebywało 13 osób z terenu Gminy Kolbudy.
- W 2021 roku w DPS przebywało 15 osób z terenu Gminy Kolbudy.
- W 2022 roku w DPS przebywało 15 osób z terenu Gminy Kolbudy.

Ponad to, na terenie gminy działa **Urząd Gminy Kolbudy**, który realizuje zadania w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym³⁵. W jednostce tej zatrudniona jest osoba, która sprawuje funkcję koordynatora ds. dostępności Gminy Kolbudy. Ponadto zarządzeniem Wójta Gminy Kolbudy z dnia 23 marca 2022 r. przyjęto plan planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023. Z analizy raportu wynika, że część postanowień zostało już zrealizowanych, część nie została wykonana, kolejna część zostanie zrealizowana w najbliższej przyszłości³⁶

Ponadto na terenie Gminy Kolbudy działa Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, z której 3 razy w tygodniu mogą skorzystać również osoby z niepełnosprawnością. Radca prawny przyjmuje interesantów 3 razy w tygodniu przez 4 godziny dziennie. Na spotkanie z prawnikiem nie obowiązują zapisy³⁷

W zakresie usług dotyczących ochrony zdrowia osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z Gminnego Ośrodka Zdrowia. Jak wynika ze strony internetowej w ośrodku

³⁴ <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index//id/188>, odczyt 20.03.2023

³⁵ Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95)

³⁶ Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023, Kolbudy 2022

³⁷ <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/2088-punkt-nieodplatnej-pomocy-prawnej-w-gminie-kolbudy-kto-i-z-czym-przychodzi>, odczyt z dnia 21.03.2023

świadczone są usługi przez lekarza rodzinnego, ginekologa, laryngologa, stomatologa oraz okulistę. W ofercie ośrodka znajduje się również badanie ultrasonograficzne oraz gabinet zabiegowy. Natomiast z wywiadu środowiskowego wynika, że lekarz stomatolog nie przyjmuje pacjentów w Gminnym Ośrodku Zdrowia. Do końca 2021 roku na terenie gminy działała Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych. Jednakże z przyczyn finansowych została zamknięta.

Oprócz instytucji samorządowych działających bezpośrednio na terenie gminy, mieszkańcy Kolbud mogą korzystać także z usług zapewnianych na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

Na terenie powiatu gdańskiego działa **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim**, w którym znajduje się:

- **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności** - realizuje zadania z zakresu administracji rządowej i jest jednostką o uprawnieniach organu orzekającego o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, jako instancja I stopnia

- **Dział ds. rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** – który zajmuje się: dofinansowaniem dla dorosłych i dzieci oraz ich opiekunów do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowaniem do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, dofinansowaniem do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych, dofinansowaniem sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, obsługą finansową i merytoryczną Warsztatów Terapii Zajęciowej, obsługą dodatkowych programów PFRON, tj. pilotażowy program „Aktywny Samorząd”, „Wyrównywanie Różnic Pomiędzy Regionami”³⁸

Na terenie powiatu działa również **Gdański Urząd Pracy**, który realizuje dla mieszkańców Powiatu Gdańskiego zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej, które obejmują m.in: zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych na przystosowanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, udzielanie jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej dla osób niepełnosprawnych, finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez powiatowy urząd pracy dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych lub innych osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu.³⁹ Ze statystyk urzędu wynika jednak, iż wśród niepełnosprawnych mieszkańców gminy Kolbudy nie cieszy się to dużą popularnością, np. w roku 2022 ze wszystkich wspomnianych usług skorzystało 17 mieszkańców gminy.

³⁸ Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za 2021 rok, Pruszcz Gdański 2022

³⁹ Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za 2021 rok, Pruszcz Gdański 2022

Na terenie województwa działa również Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Pomorski, którego istotą działania jest wyrównywanie szans i poszanowanie praw osób niepełnosprawnych, usuwanie barier w życiu codziennym, nauce, pracy i pełnieniu ról społecznych, wsparcie osób niepełnosprawnych, utrzymanie miejsc pracy, dopłaty do pensji pracowników, pomoc przedsiębiorcom i rolnikom płacić składki ZUS, dofinansowanie za pobyt uczestnika w warsztatach terapii zajęciowej, ponoszenie kosztów zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej.⁴⁰ Niestety, urząd ten nie zbiera danych na poziomie gminnym i udziela informacji tylko na poziomie wojewódzkim.

2.1.5 Dzieci i rodziny

Gminne zasoby wykorzystywane adresowane do tej grupy społecznej można podzielić na kilka działów:

Pierwszy, to **Oświata i opieka nad dzieckiem:**

- W Gminie nie funkcjonuje żaden publiczny **żłobek**, klub dziecięcy ani opiekun dzienny oferujący opiekę nad dzieckiem do lat 3. Gmina od 1 września 2022 oferuje świadczenie w formie „Kolbudzkiego bonu żłobkowego” w wysokości 200 zł miesięcznie, przyznawane każdorazowo na każdy rok szkolny.

- W roku 2023 w Gminie funkcjonuje 18 **przedszkoli**, w tym:

- A. publiczne przedszkola prowadzone przez Gminę: 4
- B. publiczne przedszkola prowadzone przez inny organ: 2
- C. oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, prowadzone przez Gminę: 5
- D. przedszkola lub oddziały z kształceniem specjalnym: 0

Placówki te zapewniają dostęp do:

Przedszkola	Specjaliści
<i>Sieć publicznych Przedszkoli w Gminie Kolbudy prowadzonych przez gminę</i>	
Przedszkole w Kolbudach, ul. Wybickiego 29B, Kolbudy	- 3 nauczycieli z uprawnieniami do prowadzenia zajęć korekcyjno – kompensacyjnych - 3 nauczycieli z uprawnieniami do prowadzenia rewalidacji - 2 nauczycieli z uprawnieniami do prowadzenia treningu umiejętności społecznych - 3 nauczycieli z uprawnieniami do prowadzenia zajęć logopedycznych - 1 nauczyciel z uprawnieniami do prowadzenia zajęć z integracji sensorycznej
Przedszkole w Kowalach, pl. Świętej Kingi 1, Kowale (z dodatkową lokalizacją przy ulicy Apollina 1/31)	- 4 nauczycieli z uprawnieniami do prowadzenia terapii pedagogicznej - 2 psychologów - 1 nauczyciel z uprawnieniami do prowadzenia WWR - 2 pedagogów specjalnych - 1 logopeda

⁴⁰ <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/co-robimy/>, odczyt 21.03.2023

Przedszkole w Lublewie Gdańskim, ul. Szkolna 5; Lublewo Gdańskie	- 1 nauczyciel z uprawnieniami do prowadzenia logopedii, rewalidacji i WWR
Przedszkole w BielkóWKu, ul. Gregorkiewicza 11; BielkóWko	- 2 logopedów - 1 psycholog - 1 pedagog
Publiczne Przedszkole w Gminie Kolbudy prowadzone przez inny organ:	
Przedszkole „Stumilowy Las” w Pręgowie, ul. Bukowskiego 24, Pręgowo	Posiada salkę do terapii pedagogicznej i logopedii
Przedszkole Rozgwiżdza, ul. Skromna 2, Kowale	- 1 logopeda - 1 psycholog - 1 pedagog specjalny - 1 pedagog terapeuta

Z danych uzyskanych z placówek wynika iż:

A. W przedszkolu w Kolbudach objętych terapią pedagogiczną, od 2020 roku do dziś było 23 dzieci, zaś pomocą pedagogiczno - psychologiczną od 2020 roku do dziś objętych było 23 dzieci

B. Przedszkole w Kowalach - aktualnie pomocą psychologiczną – pedagogiczną objęte jest 13 dzieci

- W roku 2023 w Gminie funkcjonuje 9 **szkół podstawowych**:

A. publiczne szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę: 6

B. szkoły specjalne: 0

Z danych uzyskanych z wywiadu z osobą decyzyjną w szkole wynika:

Szkoła	Specjaliści	Udzielona pomoc
Sieć publicznych szkół w Gminie Kolbudy prowadzonych przez gminę		
Zespół Kształcenia i Wychowania Lublewie, ul. Szkolna 5, Lublewo	- 1 psycholog - 1 pedagog - 1 pedagog specjalny/logopeda - 2 nauczycieli współorganizujących proces kształcenia	-> pomocą pedagogiczną objętych jest 33 uczniów, -> pomocą psychologiczną objętych jest 30 uczniów
Zespół Kształcenia i Wychowania w Kolbudach, ul. Wybickiego 33, Kolbudy wraz ze	- 2 pedagogów - 2 psychologów - 1 pedagog specjalny - 1 logopeda	-> średnio w roku szkolnym pomocą pedagogiczną objętych jest 26 uczniów

Szkołą Filialną w Buszkowach	- 1 terapeuta zajęć korekcyjno-kompensacyjnych	-> średnio w roku szkolnym pomocą psychologiczną objętych jest 30 uczniów
Szkoła Podstawowa w Kowalach, ul. Apollina 7, Kowale	- 2 psychologów - 3 pedagogów - 2 pedagogów specjalnych - 1 terapeuta rozwijający kompetencje emocjonalno – społeczne - 1 terapeuta pedagogiczny - 3 logopedów	-> pomocą pedagogiczną objętych jest 36 uczniów -> pomocą psychologiczną objętych jest 70 uczniów
Zespół Kształcenia i Wychowania w BielkóWKu, ul. Gregorkiewicza 11, BielkóWko	- 1 pedagog specjalny - 1 terapeuta pedagogiczny - 1 psycholog - 1 pedagog - 2 logopedów - 1 specjalista wczesnego wspomagania rozwoju dziecka - 6 nauczycieli współorganizujących kształcenie	-> pomocą pedagogiczną objęto 9 uczniów -> pomocą psychologiczną objęto 21 uczniów -> 2 uczniów korzysta ze świetlicy socjoterapeutycznej w Kolbudach
Szkoła Podstawowa w Pręgowie, ul. Bukowskiego 3, Pręgowo	- 1 pedagog - 1 psycholog	-> pomocą pedagogiczną objęto 25 uczniów -> pomocą psychologiczną objęto 20 dzieci

- Zespół Szkół Specjalnych w Warczu, 80-041 Mierzeszyn – jest to miejsce dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Do szkoły dowożeni są uczniowie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej z całego Powiatu Gdańskiego.

- W gminie Kolbudy nie posiada żadnej publicznej szkoły oferującej kształcenie ponadpodstawowe.

- Gmina nie posiada własnego transportu dzieci do szkół rejonowych, posługuje się w tym zakresie komunikacją publiczną.

Drugi dział to **poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne**. Wszystkie placówki oświatowe w gminie Kolbudy podlegają pod Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pruszczu Gdańskim, ul. Wojska Polskiego 2. Poradnia ta nieodpłatnie wykonuje:

- Diagnozę ogólnego poziomu rozwoju; gotowości szkolnej; przyczyn trudności w uczeniu się; całościowych zaburzeń rozwoju – autyzmu, zespołu Aspergera; problemów wychowawczo-rozwojowych u dzieci młodszych; problemów wychowawczych u dzieci starszych i młodzieży; zaburzeń zachowania i ADHD; uczniów słabowidzących i słabosłyszących; uczniów zdolnych; dzieci i młodzieży powracających z zagranicy;

predyspozycji związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; zaburzeń artykulacyjnych, wad wymowy, niepełności mowy; afazji i zaburzeń neurologicznych.

- Pomoc terapeutyczna i wsparcie psychologiczne, w tym: zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym; zajęcia rozwijające funkcje percepcyjno-motoryczne dla dzieci w wieku przedszkolnym; wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży z trudnościami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania; wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i uczniów w sytuacji kryzysowej wywołanej pandemią COVID-19; terapia wspierająca dla dzieci z wadą wzroku/słuchu; terapia pedagogiczna dla uczniów z zaburzeniami uczenia się; indywidualna terapia logopedyczna dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami mowy, opóźnionym rozwojem mowy, z afazją, zaburzeniami neurologicznymi, mutyzmem, niepełnością mowy; terapia Biofeedback – trening koncentracji uwagi, pamięci i relaksacji przy pomocy sprzętu komputerowego; terapia moczenia; porady i konsultacje dla dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą; porady i konsultacje z zakresu zawodoznawstwa.

- Zajęcia warsztatowe, takie jak: twórczego myślenia – rozwijania kreatywności i samodzielności uczniów; technik kreatywnego uczenia się; bezpiecznego korzystania w procesie kształcenia z narzędzi i zasobów cyfrowych; nawiązywania relacji i budowania więzi międzyludzkich; wychowania do wartości dobra i prawdy oraz kształcenie postaw prospołecznych; problemów związanych z wiekiem dojrzewania; profilaktyki zaburzeń odżywiania; zagrożeń związanych z uzależnieniami; wyboru kierunku kształcenia i zawodu.

Trzeci dział to **miejsca spotkań mieszkańców**. Na terenie Gminy funkcjonuje 10 świetlic wiejskich (w tym 3 w remizach strażackich) oraz 2 altany sołeckie (Babi Dół i Czapielsk). W ofercie świetlic są zajęcia sportowe (np. joga, gimnastyka, aerobik) oraz artystyczno-kulturalne (np. zajęcia plastyczne, rękodzieła artystycznego) dla mieszkańców gminy Kolbudy - zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. W 2020 roku w świetlicy w Kowalach realizowane były dla dzieci zajęcia z zakresu profilaktyki finansowane w ramach Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: GKPRPA)⁴¹

Czwarty dział to **pomoc społeczna i programy społeczne kierowane do rodzin**. Organizatorem pomocy społecznej na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbudy w Kolbudach, ul. Staromłyńska 1, prowadzący działania z zakresu:

- dodatków mieszkaniowych
- wpieraniu rodziny

⁴¹ Uchwała nr XXXIII/276/21 RGM z dnia 25 maja 2021r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kolbudy na lata 2021-2030

- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, w szczególności: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie; zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia; tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.⁴²

- świadczeniu opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych
- świadczenia rodzinnego
- pomocy w wychowaniu dzieci
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
- wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- ustaleniu stypendium lub zasiłku szkolnego
- oraz innych, wynikających powszechnie obowiązujących aktów prawnych, do stosowania z mocy ustawy .

Ponadto na szczeblu powiatowym mieszkańcy Kolbud mogą korzystać ze wsparcia **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim**, ul. prof. Mariana Raciborskiego 2a, które udziela wsparcia w zakresie:

- pomocy instytucjonalnej pieczy zastępczej
- pomocy w usamodzielnieniu wychowanków pieczy zastępczej
- orzekaniu o niepełnosprawności
- rehabilitacji osób niepełnosprawnych
- poradnictwa specjalistycznego
- Oraz innych, wynikających z powszechnie obowiązujących aktów prawnych, do stosowania z mocy ustawy.

Poza tym, w Powiecie Gdańskim na rzecz pomocy rodzinie działa:

- **Punkt Interwencji Kryzysowej**, przy PCPR Pruszcz Gdański, ul. Wojska Polskiego 16
- **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**, ul. Macieja Rataja 10, Rusicin, gdzie w zakresie interwencyjnym zapewnia się schronienie na okres do 3 miesięcy, w zakresie bytowym zapewnia się całonocowy pobyt do 3 miesięcy wraz z wyżywieniem i niezbędnymi środkami higienicznymi. Według otrzymanych danych, liczba mieszkańców gminy Kolbudy, którym udzielono wsparcia z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wynosiła 131 (zarówno w roku 2019 jak i 2020). Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” wynosiła 42 w roku 2019, oraz 31 w roku 2020.

⁴² https://biuletyn.net/powiat-gdanski/fls/bip_pliki/2022_02/BIPF5D8497AA13A25Z/47_XLVII_333-2022.pdf

Ostatni dział to **piecza zastępcza**. Podział kompetencji w zakresie wspierania rodziny i dziecka i systemu pieczy zastępczej na terenie Rzeczypospolitej wygląda następująco:

43

Dlatego też gmina odpowiada za organizację tylko części tego rodzaju usług na swoim terenie. Po pierwsze, gmina ponosi część wydatków związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Po drugie, zgodnie z ustawą gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej. Jest ona realizowana przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Tworzy się stanowisko asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Jest on kierowany wyłącznie do rodzin, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Jego czas pracy jest elastyczny, nienormowany i dostosowany przede wszystkim do rytmu życia rodziny. Asystent ponosi odpowiedzialność za wyniki pracy z konkretną rodziną. Ponadto, dzieciom zapewnia się pobyt w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych), które organizują dzieciom czas wolny i pomagają w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Praca z rodziną nie kończy się z chwilą umieszczenia dziecka poza nią. Asystent rodziny pracuje z jej członkami również po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej i ma wówczas za zadanie zmobilizowanie rodziców do działań na rzecz dziecka do rodziny.

⁴³ https://biuletyn.net/powiat-gdanski/fls/bip_pliki/2020_12/BIPF5B578EB1A2216Z/29_XXIX_205_2020.pdf

Dodatkowo, Od 1 lutego 2021 w Gminie Kolbudy działa Telefon Zaufania. Mieszkańcy mogą otrzymać specjalistyczną pomoc psychologa. W 2022 roku odebrano telefon od 10 osób, były to interwencje kryzysowe wobec dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

Pozostałe zadania z zakresu pieczy zastępczej (takie jak organizacja placówek, rodzinnej pieczy zastępczej czy adopcji), zgodnie z ustawą realizowane są przez instytucje powiatowe i wojewódzkie.

2.2 Analiza zasobów pozarządowych

Odkąd kraj nasz wszedł na drogę przemian demokratycznych, organizacje pozarządowe zaczęły odgrywać coraz większą rolę w procesie kształtowania polityki społecznej. Niektóre organizacje pozarządowe wyspecjalizowały się w swych dziedzinach do tego stopnia, iż potrafią działać szybciej, efektywniej i taniej od wielu instytucji samorządowych. Coraz częściej też zdarza się, iż niektóre lokalne samorządy podejmują decyzję o całkowitym zlecaniu niektórych własnych zadań, do realizacji wyłącznie przez tzw. „NGO-sy”. Opisywany proces zauważyć można także na terenie Kolbud, gdzie organizacje pozarządowe sukcesywnie odgrywają coraz większą rolę.

Według zapisów Strategii Rozwoju Gminy Kolbudy 2030, na terenie gminy oficjalnie zarejestrowanych jest 66 organizacji pozarządowych. W przypadku tak zlokalizowanej gminy, nie jest to jednak do końca miarodajny wskaźnik, gdyż w samym trójmieście i sąsiadujących gminach zarejestrowane są setki innych organizacji, z których przynajmniej część może prowadzić swe działania także na terenie gminy Kolbudy, bez oficjalnego zgłaszania tego faktu do lokalnych rejestrów. Mimo iż realny poziom rozwoju „trzeciego sektora” w gminie może być lepszy niż wskazują podstawowe dane, z pewnością w przypadku niektórych dziedzin pomocy społecznej, liczba aktywnych na tym polu podmiotów mogła by być większa.

2.2.1 Bezdomność

W chwili pisania niniejszego raportu na terenie gminy Kolbudy działały 2 organizacje pozarządowe, aktywnie zaangażowane w budowę lokalnego systemu wsparcia osób bezdomnych.

Pierwszą z nich jest Stowarzyszenie „DOM”, zarejestrowane w Kolbudach i prowadzące schronisko dla bezdomnych mężczyzn, przy ul. Wybickiego 37. Schronisko dysponuje 40 miejscami przeznaczonymi dla osób w kryzysie bezdomności i działa w systemie całodobowym. Oprócz noclegu, placówka ta oferuje także 3 posiłki dziennie, usługi opiekuńcze, wsparcie psychologiczne, wsparcie fizjoterapeutyczne, coaching i pracę socjalną. Schronisko to jest jedynym ośrodkiem na terenie gminy, dedykowanym osobom w kryzysie

bezdomności i stanowi jeden z głównych filarów lokalnego systemu wsparcia (w schronisku mieszka niemal 2/3 osób bezdomnych przebywających na terenie gminy).

Stowarzyszenie „DOM”, prowadzące schronisko, współpracuje bezpośrednio z lokalnym urzędem gminy i ma podpisaną z nim umowę na finansowanie usług, świadczonych osobom bezdomnym trafiającym do schroniska, ze skierowaniem z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. GOPS kieruje do wspomnianej placówki na ogół osoby z ostatnim meldunkiem na terenie Kolbud, ale zdarzają się od tego wyjątki. Co ciekawe jednak, na 40 mieszkańców placówki, osoby ze skierowaniem z GOPSu stanowią niewielką część (aktualnie 4). Resztę mieszkańców schroniska stanowią osoby pochodzące z innych gmin (co opisano w podrozdziale 2.2.1). Stowarzyszenie „DOM” ma podpisane umowy o finansowaniu ze wszystkimi gminami kierującymi do niego swych bezdomnych mieszkańców.

Drugą organizacją pozarządową działającą na rzecz osób bezdomnych w gminie jest Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie, zarejestrowane w Gdańsku, ale działające od początku roku także na terenie Kolbud. Stowarzyszenie to odpowiada za prowadzenie dwóch, nowo uruchamianych w gminie, mieszkań treningowych dla osób bezdomnych (wspomnianych w podrozdziale 3.1.1 i znajdujących się przy ul. Wojska Polskiego). Mimo, iż wspomniane lokale należą do urzędu gminy i pozostają w jego gestii, wszelkie działania prowadzone w nich z osobami bezdomnymi zostały zlecone przez gminę stowarzyszeniu TPBA. TPBA odpowiada zatem za koordynację całym zadaniem, rekrutację uczestników (wspólnie z GOPS), prowadzenie usługi asystowania osobom skierowanym do mieszkań, prowadzenie aktywizacji społecznej i treningu mieszkaniowego, zorganizowanie wszelkiej pomocy specjalistycznej dla mieszkańców, oraz prowadzenie procesu usamodzielniania mieszkańców. Docelowo do lokali trafić ma 5 osób bezdomnych. W chwili pisania niniejszego raportu były one w trakcie procesu rekrutacji. Wspomniana usługa dostępna jest zarówno dla osób z ostatnim meldunkiem na terenie gminy, jak również pozostałych osób bezdomnych w Kolbudach.

Oprócz wspomnianych dwóch NGO-sów działających na rzecz osób bezdomnych na terenie gminy, warto wspomnieć także trzy inne organizacje, które nie działają na terenie Kolbud lecz gmin sąsiedzkich, a które wykonują na zlecenie gminy Kolbudy niektóre działania adresowane do osób bezdomnych. Mowa tu o stowarzyszeniu „Prometeusz” z Gdańska, stowarzyszeniu MONAR z Gdańska oraz stowarzyszeniu „Agape” z Nowego Stawu. Są to stowarzyszenia prowadzące w swoich macierzystych gminach schroniska dla osób bezdomnych i które na przestrzeni ostatnich lat zapewniały nocleg i wyżywienie dla bezdomnych skierowanych z GOPSu w Kolbudach. Odbywa się to na koszt gminy Kolbudy, w oparciu o umowy podpisane pomiędzy stowarzyszeniami i GOPSem. Aktualnie pod opieką tych organizacji pozostaje 7 osób bezdomnych skierowanych z Kolbud.

Co ciekawe, praktyka opłacania przez gminę pobytu w ośrodku dla bezdomnych poza jej granicami jest spotykana w Polsce, na ogół ma ona jednak miejsce w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, gdy osoba bezdomna jednoznacznie deklaruje że nie chce wracać do gminy macierzystej i związała swoje życie z inną gminą (na terenie której niema meldunku). Po drugie (i najczęściej), gdy na terenie macierzystej gminy niema infrastruktury adresowanej do osób bezdomnych (nie ma schronisk, noclegowni, ani innej placówki tego typu). W przypadku gminy Kolbudy, rzeczywiście na jej terenie nie ma żadnej placówki dla bezdomnych kobiet, co tłumaczyć może kierowanie ich do Stowarzyszenia „Prometeusz” w Gdańsku. Jeśli jednak chodzi o bezdomnych mężczyzn, infrastruktura ta istnieje (pod postacią schroniska prowadzonego przez Stowarzyszenie „DOM”). Można by się zatem zastanowić, czy we wszystkich przypadkach bezdomnych mężczyzn skierowanych przez GOPS poza Kolbudę, powodem była ich chęć wyprowadzki. Być może warto było by rozważyć większe wykorzystanie potencjału pozarządowego, istniejącego w Kolbudach i częstsze kierowanie podopiecznych GOPS-u do lokalnego schroniska przy ul. Wybickiego.

Mówiąc o organizacjach pozarządowych działających na rzecz Kolbud, ale funkcjonujących na terenie innych gmin, wspomnieć należy także o jeszcze jednym ośrodku, który co prawda nie jest dedykowany stricte dla osób bezdomnych, lecz do znacznie szerszej grupy osób długotrwale bezrobotnych, z którego osoby bezdomne także mogą korzystać. Mowa tu o Centrum Integracji Społecznej działającym w Pruszczu Gdańskim, prowadzonym przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie i mającym charakter powiatowy. Oznacza to, iż długotrwale bezrobotni mieszkańcy Kolbud (w tym osoby bezdomne) mogą być kierowane przez GOPS do wspomnianego Centrum Integracji Społecznej, gdzie przejdą długotrwały proces aktywizacji zawodowej, który w dużej części przypadków kończy się dla uczestników znalezieniem zatrudnienia i powrotem na rynek pracy. Centrum to obejmuje swym rejonem działań cały powiat gdański, zatem także gminę Kolbudę, która ma podpisaną z Centrum umowę o współpracy. Do chwili obecnej z usług tych skorzystało 9 mieszkańców gminy Kolbudy, jednak żaden z nich nie był osobą bezdomną. Wydaje się, iż gmina Kolbudy mogła by w większym stopniu wykorzystywać ten potencjał i kierować do Centrum Integracji Społecznej także osoby bezdomne ze swego terenu.

Warto zauważyć, iż jako zasób społeczny należy traktować nie tylko organizacje pozarządowe prowadzące oficjalną działalność, ale także nieformalne sieci wsparcia funkcjonujące w gminie, indywidualną działalność charytatywną mieszkańców i tak zwaną „pomoc sąsiedzką”. Zdarza się czasem, że tam gdzie brakuje formalnych instytucji pomocowych, społeczność lokalna potrafi się organizować na zasadach samopomocowych i wypełnić istniejącą lukę, własnym wsparciem nieformalnym. Na etapie tworzenia niniejszej diagnozy ustalono, iż w przypadku problematyki bezdomności, na terenie gminy Kolbudy istnieją takie lokalne - nieformalne grupy wsparcia, działające w niektórych sołectwach. Dane zebrane od części sołtysów (np. Jankowa, Otomina czy samych Kolbud) świadczą o aktywności

sąsiedzkiej i wsparciu, jakie osoby bezdomne zamieszkujące pustostany i ogródki działkowe otrzymują od okolicznych mieszkańców. Pomoc ta ma na ogół charakter rzeczowy, rzadziej finansowy, lecz mimo swej nieregularności, stanowi bardzo ważny element ułatwiający przetrwanie np. w trakcie ciężkiego okresu zimowego. Świadczy to o istotnym potencjale, drżącym w lokalnej społeczności, który prawdopodobnie przy odrobinie wsparcia i ukierunkowania gminy, można by wykorzystać do wzmocnienia lokalnego systemu pomocy społecznej.

2.2.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Jednym z podstawowych filarów wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego są **Środowiskowe Domy Samopomocy**. Środowiskowe domy samopomocy, zwane inaczej ośrodkami wsparcia są przeznaczone dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zostały stworzone z myślą o budowaniu sieci oparcia społecznego i mają za zadanie przygotować do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku.

Na terenie Gminy Kolbudy nie jest prowadzony żaden Środowiskowy Dom Samopomocy. W roku 2022 z takiego wsparcia skorzystało 7 mieszkańców Gminy. Wsparcie było udzielane na terenie województwa pomorskiego, w domach w Pruszczu Gdańskim, Gdańsku oraz Skarszewach. Wszystkie Środowiskowe Domy Samopomocy były prowadzone przez organizacje pozarządowe:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Pruszczu Gdańskim, prowadzony przez PSONI W Pruszczu Gdańskim.** ŚDS dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Pruszczu Gdańskim przyjmuje uczestników z obszaru powiatu Gdańskiego (w tym z gminy Kolbudy). Jest czynny od poniedziałku do piątku od 7.30 do 15.30. Główne cele to rehabilitacja społeczna, nabywanie umiejętności psychospołecznych i wsparcie psychologiczne. Z tego domu korzysta aż 5 uczestników z terenu gminy Kolbudy. Gmina nie ponosi kosztów za pobyt, ale dofinansowuje dowóz uczestników do ŚDS w kwocie 750,00 złotych miesięcznie.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Gdańsku prowadzony przez Gdańską Fundację „I Ty możesz Wszystko”.** Aktualnie korzysta tam ze wsparcia jeden uczestnik z gminy Kolbudy. Gmina nie ponosi kosztów za jego pobyt.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy Skarszewy prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Koło w Skarszewach,** dla osób przewlekle psychicznie chorych, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim, a także osoby u których jednocześnie występują inne dysfunkcje. W ofercie znajdują się m.in.: treningi samodzielnego życia, poradnictwo psychologiczne, terapię ruchu, a także inne wydarzenia kulturalne. Z ŚDS w Skarszewach aktualnie korzysta 1 mieszkaniec Gminy Kolbudy. Gmina nie ponosi w związku z tym kosztów.

Drugim filarem wsparcia dla osób w tego rodzaju kryzysie są **Warsztaty Terapii Zajęciowej**. Na terenie gminy Kolbudy Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone są w Łapinie przez Caritas Archidiecezji Gdańskiej. Organizacja świadczy wsparcie w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej i kieruje swoje działania dla osób z niepełnosprawnością, w tym intelektualną. Aktywizacja uczestników odbywa się w warsztatach: pracownia plastyczna, pracownia stolarska, pracownia ceramiki, pracownia witrażu, kuchnia dydaktyczna. Na miejscu jest też możliwość skorzystania z pomocy psychologa, który dostępny jest 3 razy w tygodniu. Miesięczny koszt na uczestnika WTZ wynosi 2 564,50, Caritas pokrywa go z dofinansowania PFRON oraz Powiatu Gdańskiego. Z warsztatu terapii zajęciowej skorzystało w 2020, 2021, 2022 roku po 6 osób z niepełnosprawnością intelektualną i po 3 osoby chorujące psychicznie z terenu Gminy Kolbudy. Gmina Kolbudy nie ponosi kosztów związanych z kierowaniem tam uczestników.

Mówiąc o potencjale pozarządowym na terenie gminy Kolbudy, warto wspomnieć także o organizacjach powołanych nie bezpośrednio dla osób z zaburzeniami, ale wspierającymi tego rodzaju osoby przy okazji innej działalności. Po pierwsze, mowa tu o wspomnianym już wcześniej **Schronisku dla osób bezdomnych** w Kolbudach prowadzonym przez Stowarzyszenie „DOM”, do którego trafiają również osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

W 2022 roku z usług schroniska skorzystało 12 mężczyzn skierowanych przez gminę Kolbudy, wszyscy byli uzależnieni od alkoholu, dodatkowo 2 osoby mierzyły się z zaburzeniami psychicznymi. Jeśli chodzi o osoby, zamieszkujące w schronisku, z ostatnim meldunkiem poza gminą Kolbudy w ostatnich latach (2020-2022) przebywało tam aż 130 osób z uzależnieniem od alkoholu oraz 22 osoby z zaburzeniami psychicznymi.

Na podobnej zasadzie mieszkańcy Kolbud korzystają ze Schroniska dla osób bezdomnych prowadzonego przez Stowarzyszenie AGAPE w Nowym Stawie. Chociaż jest to lokalizacja poza gminą Kolbudy, aktualnie ze wsparcia tej placówki korzystają 2 osoby w kryzysie zdrowia psychicznego z terenu gminy Kolbudy (1 osoba z niepełnosprawnością z powodu choroby psychicznej, druga osoba z uzależnieniem od alkoholu).

Dodatkowo wspomnieć należy, iż od października 2021 w Pruszczu Gdańskim działa Centrum Integracji Społecznej, prowadzone przez Towarzystwo Pomocy Im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie, które zajmuje się szeroko rozumianą aktywizacją społeczną i zawodową osób wykluczonych. Uczestnikami CIS mogą być między innymi osoby z niepełnosprawnością intelektualną lub z niepełnosprawnością spowodowaną zaburzeniami psychicznymi, oraz osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających a także osoby z doświadczeniem choroby psychicznej. W 2021 roku do CIS w Pruszczu skierowanych była 1 osoba z zaburzeniami psychicznymi i 2 osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych z terenu gminy Kolbudy. Jedna z osób uzależnionych od alkoholu

zdecydowała się w trakcie pobytu w CIS na terapię w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień w Gdańsku. W 2022 roku do CIS skierowana została jedna osoba z podwójną diagnozą – zaburzenie psychiczne i niepełnosprawność intelektualna oraz jedna osoba uzależniona od alkoholu. Gmina Kolbudy nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem mieszkańców w CIS.

2.2.3 Seniorzy

W obszarze organizacji społecznych NGOsem działającym na terenie Gminy na rzecz seniorów jest Gdańska Fundacja „I Ty Możesz Wszystko”, która swoją działalność rozpoczęła w listopadzie 2011 roku. Od 2018 rok Fundacja współpracuje z Gminą Kolbudy w zakresie pomocy seniorom. Aktualnie na terenie Gminy znajdują się dwa Kluby Seniora (w Kolbudach i Kowalach) oraz dwa Koła Seniora. W 2022 roku Fundacja pomogła 106 seniorom z terenu całej Gminy. Aktualnie w zajęciach Kołach i Klubach uczestniczy 75 osób, a 10 osób znajduje się na liście osób oczekujących; Kluby Seniora spotykają się dwa razy w tygodniu:

- w Kolbudach, we wtorki i czwartki, w godzinach 9-13,
- w Kowalach, poniedziałki i środy, w godzinach 9-13.

Spotkanie uczestników Kół Seniora odbywają się raz w tygodniu, w godzinach 9-13, w Bąkowie i Lisewcu. Wśród zajęć proponowanych seniorom znaleźć można: rękodzieło, gimnastykę, spotkania z zaproszonymi gośćmi, taniec, wykłady, wspólne spacer, wyjazdy. Miesięczny koszt utrzymania uczestnika to 223 zł.

W ramach spotkań Klubach i Kołach powstają również mniejsze grupy, spędzające ze sobą czas poza zorganizowanymi działaniami, co niewątpliwie jest ogromnym zasobem uzyskanym dzięki działaniom Kół i Klubów.

Mieszkańcy Gminy mogli również uczestniczyć w zajęciach prowadzonych w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku: Złota Jesień Seniora - Uniwersytet Trzeciego Wieku. Większość zajęć odbywała się w Klubach Seniora w Kolbudach i Kowalach, pojedyncze spotkania miały miejsce również w Szkole Podstawowej we wsi Buszkowy. Oferta kierowana była do wszystkich osób 55+, nie tylko uczestników Klubów i Kół seniora. W ramach zajęć uczestnikom proponowano zajęcia z zakresu ekonomii, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, etykiety przy stole, ogrodnictwa, psychologii itp..

Wspomniany projekt rozpoczął się w październiku 2021 roku i realizowany był przez Fundację dla Gdańska i Pomorza.⁴⁴ W okresie realizacji działań w zajęciach wzięło udział prawie 40 seniorów z Gminy Kolbudy.⁴⁵

Na pewno w miejscu tym warto także wspomnieć o organizacjach pozarządowych działających na terenie gmin sąsiednich, które realizują zadania dotyczące seniorów, zlecane im przez gminę Kolbudy. Taką placówką jest np. Dom Pomocy Społecznej „Serenus” w

⁴⁴ <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/5736-startuje-uniwersytet-trzeciego-wieku>

⁴⁵ <https://www.facebook.com/kolbudy>, wpis z 25.02.2023 r.,

Gdańsku, prowadzony przez Fundację „Laurentius”, oferującego mieszkańcom opiekę medyczną, psychologiczną, fizjoterapeutyczną, terapię zajęciową, i inne usługi.

Warto też wspomnieć o działaniach prowadzonych na terenie gminy przez Kościół Katolicki. Przy parafiach znajdujących się w Gminie działają różne Duszpasterstwa, oraz Wspólnoty zrzeszające mieszkańców (w tym seniorów), które poza spotkaniami i modlitwą, organizują także wydarzenia społeczne oraz wsparcie dla mieszkańców. Kościół stanowi dla wielu seniorów fundament funkcjonowania i wielokrotnie jest jedynym miejscem, gdzie osoby starsze spotykają się z innymi. Ponadto przy Parafii w Lubiewie działa również Parafialny Zespół Caritas prowadzący działalność, między innymi na rzecz seniorów.

2.2.4 Osoby z niepełnosprawnością

Na terenie powiatu działa Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim prowadzone przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta koło Gdańskie. Celem centrum jest reintegracja społeczno – zawodowa uczestników, rozumiana jako pomoc w powrocie do społeczeństwa i w podjęciu zatrudnienia na otwartym rynku pracy. CIS Pruszcz Gdański finansowane jest ze środków Unii Europejskiej. Do centrum mogą być kierowane osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne - stopień lekki i umiarkowany, bezdomne, zwalniane z zakładów karnych, uzależnione, chore psychicznie, uchodźcy. Centrum działa od października 2021 roku. W tym czasie do placówki trafiło 7 osób z terenu gminy Kolbudy. Były to osoby z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności.⁴⁶

Ponadto na terenie powiatu gdańskiego znajduje się Biuro Projektów Gdańsk Warmińsko-Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, którego celem działania jest reprezentowanie interesów osób z niepełnosprawnościami, koordynacja działań w tym zakresie, tworzenie warunków dla pełnego i aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym oraz wspieranie działań na rzecz realizacji zasady ochrony równości szans obywateli w społeczeństwie.⁴⁷ „Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych realizuje w woj. pomorskim 2 projekty finansowane ze środków PFRON - Biuro Karier dla ON oraz Centrum Informacyjno - Poradnicze dla Osób Niepełnosprawnych. Osoby z niepełnosprawnościami z terenu gminy Kolbudy korzystają najczęściej ze wsparcia prawnika oraz z porad specjalistycznych - psychologa, doradcy, pedagoga. Średnio rocznie takich osób z terenu gminy jest 15. W ramach aktywizacji zawodowej udzieliliśmy wsparcia 5 osobom, z czego jedna podjęła zatrudnienie na otwartym rynku pracy (w latach 2020-2022)”⁴⁸

⁴⁶ Wywiad, Magdalena Myszk, Centrum Integracji Społecznej, 2023

⁴⁷ Statut Warmińsko - Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych

⁴⁸ Wywiad, Justyna Ludwikowska-Sielska, GOPS Kolbudy, 2023

Na terenie powiatu z zakresu działań na rzecz aktywizacji osób z niepełnosprawnością działa również Warsztat Terapii Zajęciowej w Łapinie prowadzony przez Caritas Archidiecezji Gdańskiej. Placówka dysponuje 25 miejscami. Placówka przeznaczona jest dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną, z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Działania warsztatu służą przygotowaniu uczestników do aktywnego włączenia się w życie społeczne oraz podjęcia pracy zawodowej odpowiadającej ich możliwościom intelektualnym i predyspozycjom.⁴⁹ W latach 2020-2022 przebywały w placówce osoby z niepełnosprawnością fizyczną z terenu gminy Kolbudy. Jednakże niepełnosprawność fizyczna, np. epilepsja, była tylko chorobą współwystępującą do pozostałych schorzeń i zaburzeń, a nie powodem skierowania do WTZ. W budynku warsztatu występują bariery architektoniczne (na piętro prowadzą schody – brak windy). Uczestnicy są dowożeni na zajęcia. W placówce świadczona jest pomoc psychologiczna trzy razy w tygodniu. Miesięczny koszt na uczestnika WTZ wynosi 2 564,50, jednak Gmina Kolbudy nie ponosi kosztów związanych z kierowaniem tam uczestników.⁵⁰

Poza tym na terenie powiatu działa również Środowiskowy Dom Samopomocy w Pruszczu Gdańskim, prowadzony przez PSONI W Pruszczu Gdańskim. ŚDS aktualnie przyjmuje 40 uczestników, z czego 31 to osoby z niepełnosprawnością sprzężoną. Z usług ŚDS aktualnie korzysta 5 osób z terenu gminy Kolbudy, z czego przynajmniej 1 osoba to osoba niepełnosprawna ruchowo, poruszająca się na wózku inwalidzkim (ŚDS jest instytucją z chęcią przyjmującą osoby z niepełnosprawnością ruchową i z problemami z poruszaniem się). ŚDS przyjmuje osoby niepełnosprawne somatycznie, jednak nie choroba somatyczna jest głównym powodem kwalifikowania do korzystania z usług ŚDS. Głównym zadaniem ŚDS to rehabilitacja społeczna, nabywanie umiejętności psychospołecznych i wsparcie psychologiczne. Gmina nie ponosi kosztów za pobyt uczestników w ŚDS (jedynie dofinansowuje dowóz uczestników do ŚDS w kwocie 750,00 złotych miesięcznie).

Z zakresu wsparcia socjalno – bytowego na terenie powiatu działa Stowarzyszenie „Agape” Nowy Staw. Stowarzyszenie prowadzi działania na rzecz poprawy stanu zdrowia osób bezdomnych z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im odpowiedniej opieki bytowej i pomocy specjalistycznej. W placówce dostępnych jest 160 miejsc, placówka przyjmuje zarówno kobiety jak i mężczyzn. Jak wynika z przeprowadzonego wywiadu i ankiety w latach 2020 w placówce nie przebywała żadna osoba z niepełnosprawnością z terenu gminy Kolbudy, natomiast w roku 2021 i roku 2022 przebywała 1 osoba z tego terenu.⁵¹

Z zakresu wsparcia socjalno – bytowego na terenie powiatu działa także Dom Pomocy Społecznej w Pelplinie. To placówka, która oferuje 156 miejsc dla osób chorych somatycznie, z czego 61 miejsc przeznaczonych jest dla osób przewlekłe somatycznie chorych oraz 95 miejsc

⁴⁹ <https://www.caritas.gda.pl/placowki-cag/warsztaty-terapii-zajeciowej-w-lapinie/>, odczyt 21.03.2023

⁵⁰ Ankieta i wywiad, Aldona Mionskowska, Warsztat Terapii Zajęciowej, 2023

⁵¹ Ankieta, Edyta Sielezin, Agape nowy Staw, 2023

dla osób z niepełnosprawnością fizyczną. Placówka zatrudnia: pielęgniarki, rehabilitantów, terapeutów zajęciowych, opiekunów medycznych, opiekunów, pokojowe, pracowników socjalnych, kapelana, pracowników gospodarczych, kucharzy, praczki, księgowe, głównego administratora, dyrektora, inspektora ds. kadr, kasjerkę. Miesięczny koszt utrzymania mieszkańca, w tym mieszkańca z niepełnosprawnością, wynosi 5277,96 zł.⁵² Jak wynika z wywiadu przeprowadzonego z pracownikiem GOPS Kolbudy, w latach 2020-2022 w DPS Pelplin przebywały 2 osoby z niepełnosprawnością fizyczną z terenu gminy Kolbudy.⁵³ Jak wynika z wywiadu przeprowadzonego z pracownikiem socjalnym DPS osoby z terenu gminy Kolbudy to osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym (upośledzenie narządu ruchu, choroby neurologiczne, choroby układu oddechowego i krążenia) niezdolne do samodzielnego funkcjonowania.⁵⁴

Na terenie powiatu z zakresu działań na rzecz aktywizacji osób z niepełnosprawnością działa również Gdańska Fundacja „I Ty możesz wszystko”. Celem Fundacji jest: aktywizowanie, udzielanie pomocy i wsparcia rodzinie, osobom starszym oraz osobom niepełnosprawnym znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej lub zdrowotnej, a także inicjowanie i wspieranie wszelkich działań na rzecz rodziny, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.⁵⁵ Aktualnie z jej usług korzysta 1 osoba z terenu Gminy Kolbudy – jest to osoba z niepełnosprawnością intelektualną. Osoby z niepełnosprawnością fizyczną aktualnie nie korzystają z usług Fundacji.

Z zakresu wsparcia mieszkaniowego na terenie gminy Kolbudy działa Stowarzyszenie Dom w Kolbudach. Celem stowarzyszenia jest m.in. udzielanie tymczasowego miejsca pobytu osobom ubogim, bezdomnym, niepełnosprawnym i chorym oraz niesienie pomocy osobom wykluczonym społecznie, bezdomnym, bezrobotnym, ofiarom przemocy, uzależnionym od alkoholu lub narkotyków, osobom opuszczającym zakłady karne, osobom niepełnosprawnym, osobom starszym.⁵⁶ Placówka świadczy usługę schronienia z wyżywieniem oraz schronienia z usługami opiekuńczymi z wyżywieniem, dysponuje 40 miejscami. Jak wynika z danych Stowarzyszenia w roku 2020 i 2021 w ośrodku przebywało 7 osób z gminy Kolbudy, a w roku 2022 4 osoby z gminy Kolbudy. W latach 2020-2022 12 osób z gminy Kolbudy korzystających z usług placówki były osobami z niepełnosprawnością. Ponadto należy zauważyć, że w placówce, która znajduje się na terenie gminy Kolbudy, na co dzień przebywa znacznie więcej osób, w tym osób z niepełnosprawnością. Jak wynika z ankiety przeprowadzonej w ośrodku, w roku 2020 62 osoby spoza Gminy Kolbudy korzystały z usług placówki, w roku

⁵² Ankieta, pracownik socjalny DPS, DPS w Pelplinie, 2023

⁵³ Ankieta, pracownik GOPS, Kolbudy, 2023

⁵⁴ Wywiad, pracownik socjalny DPS, DPS w Pelplinie, 2023

⁵⁵ <https://gfitmw.pl/>, odczyt z dnia 21.03.2023

⁵⁶ <https://rejestr.io/krs/561756/stowarzyszenie-dom>, odczyt 21.03.2023

2021 46 osób, a w roku 2022 56 osób. Spośród wszystkich tych osób 79 osób to osoby z niepełnosprawnością.⁵⁷

Wartym podkreślenia jest również fakt, że na terenie Gminy Kolbudy zarejestrowanych jest 66 organizacji pozarządowych: organizacje społeczne – 55, fundacje – 15. Duża część z nich w celach działalności organizacji wymienia działania na rzecz osób z niepełnosprawnością, które jednak nie mają realnego wpływu na sytuację osób niepełnosprawnych.

2.2.5 Dzieci i rodziny

Najaktywniejsze organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kolbudy na rzecz dzieci i rodzin to:

- Towarzystwo Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko”, które prowadzi na terenie gminy 2 placówki wsparcia dziennego, na zlecenie gminy Kolbudy: Mrowisko Klub Kowale ul. Glazurowa 1 (korzysta z niego 24 dzieci), oraz Mrowisko Klub Kolbudy ul. Polna 55 (korzysta z niego 29 dzieci). Kluby otwarte są cały rok. Prowadzą zajęcia: artystyczne, integracyjne, sportowe, pomoc w nauce oraz wsparcie psychologiczno- pedagogiczne, w tym poradnictwo dla rodziców. Trafiają do nich głównie dzieci z rodzin o niskich kompetencjach opiekuńczo-wychowawczych, a także doświadczających przemocy oraz problemów z uzależnieniami.
- Na terenie gminy działa także SOW – Sieć Ośrodków Wsparcia Caritas dla osób z niepełnosprawnością, prowadzona przez Caritas Archidiecezji Gdańskiej. Ich placówka wsparcia dziennego dla 30 dzieci z orzeczeniem niepełnosprawnych działa w Łąpinie, ul. Sienkiewicza 50. Prowadzone są tam następujące zajęcia:

- rehabilitacja społeczna indywidualna i grupowa
- terapia logopedyczna i psychologiczna
- stymulacja polisensoryczna
- terapia pedagogiczna
- socjoterapia

Główne powody skierowań:

- spektrum autyzmu, Asperger
- zagrożenie niedostosowaniem społecznym
- inne dysfunkcje

Placówka ta finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

⁵⁷ Ankieta, pracownik Stowarzyszenia DOM w Kolbudach, 2023

- W Kolbudach uruchomiono także Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży prowadzony przez Fundację Oparcia Społecznego Aleksandry Fosa, ul. Staromłyńska 2b, Kolbudy. Ośrodek, od 3 kwietnia 2023, prowadzi nieodpłatnie i bez skierowania lekarza:

- wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży
- diagnozę psychologiczną
- terapię indywidualną, grupową i rodzinną
- wsparcie środowiskowe dla dziecka i rodziny

Placówka finansowana na podstawie kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia

- W gminie działają także Liczne sekcje sportowe prowadzące w szkołach Gminy Kolbudy, świetlicach wiejskich i na obiektach sportowych cykliczne zajęcia sportowe, oraz artystyczno-kulturalne dla mieszkańców (głównie dzieci) : taniec, gimnastyka, joga, zumba, gra na instrumentach muzycznych, zajęcia plastyczne oraz warsztaty rękodzieła artystycznego. Dodatkowo organizacje pozarządowe realizują zadania zlecone i współfinansowane przez Gminę Kolbudy zajęcia z: koszykówki, piłki nożnej, tenisa, szachów, łucznictwa, taekwondo.

2.3 Analiza zasobów komercyjnych

Podmioty komercyjne mogą stanowić bardzo ważne uzupełnienie lokalnego systemu pomocy społecznej, a samo dostarczanie niektórych usług społecznych na zasadach komercyjnych, staje się coraz częstszym zjawiskiem w kraju. W przypadku gminy Kolbudy jest podobnie, choć zaznaczyć należy, iż nie w każdym z omawianych w tym raporcie problemów społecznych, występują podmioty komercyjne angażujące się w lokalną politykę socjalną.

2.3.1 Bezdomność

Na terenie gminy Kolbudy nie ma ani jednego podmiotu komercyjnego, który byłby zaangażowany w realizację wsparcia osób w kryzysie bezdomności. Należy jednak zaznaczyć, iż w polskich realiach jest to dosyć powszechna sytuacja. Polscy przedsiębiorcy biorą raczej sporadyczny udział w realizowaniu zadań w tym zakresie. Na ogół jeśli w ogóle dochodzi do zlecania przez samorząd tego rodzaju usług podmiotom komercyjnym, najczęściej dotyczy to zapewnienia miejsc noclegowych w hostelach lub przygotowania posiłków. Ma to jednak z reguły miejsce w gminach nie posiadających ani własnej infrastruktury tego typu, ani zaplecza w postaci organizacji pozarządowych. W przypadku gminy Kolbudy taka sytuacja nie występuje, a lokalny system wsparcia dla osób bezdomnych oparty jest wyłącznie na instytucjach samorządowych oraz pozarządowych.

2.3.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Z analizy zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne wynika, że komercyjnie dostępne są usługi związane z ochroną zdrowia.

Przychodnia Rodzinna Kolbudy

Przychodnia Rodzinna, prowadzona przez Medi-Medic Centrum Medyczne oferuje usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na zasadach bezpłatnych, w ramach kontraktu z NFZ. Dodatkowo prowadzi kilka poradni specjalistycznych na zasadach komercyjnych (m.in. poradnię kardiologiczną, diabetologiczną, fizjoterapię). W ramach przychodni na zasadach komercyjnych prowadzona jest też poradnia psychologiczno – terapeutyczna, czynna raz w tygodniu od 15:30 do 19:30. Prowadzone są tam konsultacje indywidualne, psychoterapia indywidualna (180 złotych/45 minut) oraz psychoterapia par (250 złotych/90 minut).

Centrum Diagnostyki Medycznej Endo-Med Kowale

W miejscowości Kowale, na zasadach komercyjnych działa Centrum Diagnostyki Medycznej Endo-Med. W swojej ofercie ma lekarzy różnych specjalizacji, m.in.: endokrynolog, ginekolog, dermatolog. W placówce jest także możliwość skorzystania z lekarza psychiatry, w cenie 200 złotych/konsultacje.

Prywatny Ośrodek Leczenia Uzależnień

Na terenie gminy Kolbudy działa także prywatny ośrodek - konsorcjum leczenia uzależnień w Otominie. W ofercie znajduje się tam zarówno detoksykacja, jak i terapia różnych rodzajów uzależnień. Usługa zawiera terapię z zamieszkaniem, dostosowaną do indywidualnych potrzeb i jest w pełni komercyjna.

Ośrodki te nie udzielają informacji na temat liczby i pochodzenia swoich klientów.

2.3.3 Seniorzy

Jeśli chodzi o podmioty komercyjne działające na terenie gminy na rzecz seniorów, to z pewnością można by wymienić wspomniane we wcześniejszym podrozdziale ośrodki zdrowotne w Kolbudach i Kowalach, z których usług korzystają także seniorzy. Gdyby jednak szukać instytucji komercyjnych adresowanych *stricto* do seniorów, należałoby wymienić Dom Seniora w Lubiewie Gdańskim, mieszczący się przy ulicy Zielnej 5. Jest to Dom prywatny, oferujący miejsca dla 12 osób. Mieszkańcy zakwaterowani są w 1,2 lub 3 osobowych pokojach. W ofercie zajęć integracyjnych Domu znajdujemy: zajęcia usprawniające, zajęcia intelektualne, przyjęcia integracyjne, wieczorki przy grillu, gry i zabawy, gimnastyka, zajęcia rehabilitacyjne, opieka duszpasterska. Dom świadczy usługi adresowane do osób wymagających opieki całodobowej.

2.3.4 Osoby z niepełnosprawnością

Z zakresu usług opieki zdrowotnej na terenie gminy Kolbudy działają 2 wspomniane wyżej komercyjne przychodnie.

Pierwsza z nich to przychodnia Endomed, która znajduje się w Kowalach, w której można uzyskać opiekę medyczną w zakresie: dermatologii, psychiatrii, badań laboratoryjnych i ultrasonograficznych, okulistyki, ginekologii i położnictwa, laryngologii, endokrynologii, rehabilitacji, kardiologii, dietetyki⁵⁸.

Druga placówka to Przychodnia Rodzinna Kolbudy, która w ramach kontraktu z NFZ świadczy usługi: poradnia lekarza rodzinnego, poradnia dla dzieci chorych i zdrowych, szczepienia dzieci zdrowych i diagnostyka obrazowa. Natomiast komercyjnie: poradnia dietetyczna, poradnia diabetologiczna, poradnia fizjoterapeutyczna dla dorosłych, poradnia fizjoterapeutyczna dla dzieci, poradnia kardiologiczna, ośrodek psychoterapii „w Relacji” oraz fizjoterapia uroginologiczna.⁵⁹ Jak już wspomniano wcześniej, obie placówki nie udzielają informacji na temat liczby i pochodzenia swoich klientów.

2.3.5 Dzieci i rodziny

Oprócz wymienionych wcześniej komercyjnych podmiotów służby zdrowia, które świadczą także usługi na rzecz dzieci, wymienić należy prywatne placówki opiekuńczo-oświatowe, działające na terenie gminy:

- a)** W gminie funkcjonuje 6 niepublicznych żłobków i klubów malucha oraz 1 opieka dzienna dla dzieci do lat 3:
- żłobek „Skrzaty”, ul. Polna 26, Bielkówko (25 miejsc)
 - klub malucha „U cioci Kłoci”, ul. Wieczornych Mgieł 21, Bąkowo (20 miejsc)
 - klub dziecięcy „Żabki Łapki”, ul. Wybickiego 65, Lublewo (20 miejsc)
 - klub malucha „U cioci Kłoci”, ul. Plac Artemidy 3/1, Kowale (15 miejsc)
 - klub dziecięcy Hopsasa, ul. Heliosa 14b/6, Kowale (15 miejsc)
 - żłobek Wpływ Natury, ul. Kwiatowa 1, Lublewo (60 miejsc)
 - oraz opiekun dzienny „Fabryka Marzeń”, ul. Dworcowa 4, Kolbudy
- Czesne w placówkach waha się pomiędzy 700 a 1600 pln miesięcznie.
- b)** W gminie funkcjonuje 8 niepublicznych przedszkoli:
- Dwujęzyczne przedszkole CET, ul. Gruszkowa 3, Kowale
 - Przedszkole Niepubliczne w Bąkowie, ul. Wybickiego 1

⁵⁸ <https://www.endomed.pl/endomed/placowki/gdansk-kowale-ul-staropolska-32b>, odczyt 21.03.2023

⁵⁹ <http://www.przychodniakolbudy.pl/uslugi/w-ramach-nfz/>, odczyt 21.03.2023

- Niepubliczne Przedszkole "Skrawek Nieba", Kowale, ul. Siostry Faustyny 14
 - Niepubliczne Przedszkole "Jestem", Jankowo Gdańskie ul. Mokra 4
 - Niepubliczne Przedszkole "Magiczny Kuferek", ul. Wrzosowa 16, Lublewo
 - Przedszkole "SKRZATY", ul. Polna 26, Bielkówko
 - Niepubliczne przedszkole "Akademia Przedszkolaka", Kolbudy
 - Punkt przedszkolny Przedszkole Muzyczne Nutka, ul. Dworcowa 13, Kolbudy
- Większość z nich zatrudnia psychologa, logopedę, pedagogów, a część fizjoterapeutę, oligofrenopedagoga, czy pedagogów specjalnych.

c) W gminie funkcjonują 3 niepubliczne szkoły podstawowe:

- Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Dr Wandy Błęńskiej w Kowalach, ul. Sadowa 21,
- Szkoła Podstawowa CET, ul. Gruszkowa 3, Kowale
- Szkoła Podstawowa Montessori, ul. Siostry Faustyny 14, Kowale

Oprócz kadry nauczycielskiej zatrudniają także psychologów, logopedów, a jedna terapeutę.

d) W gminie Kolbudy znajduje się 1 niepubliczna szkoła ponadpodstawowa:

Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące im. dr Wandy Błęńskiej, ul. Sadowa 21
Kowale

Oprócz tego na terenie gminy działają na zasadach komercyjnych 3 niepubliczne poradnie psychologiczno – pedagogiczne:

- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Cet; ul. Gruszkowa 3, Kowale
- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Ins Kowale; pl. Afrodyty 3, Kowale
- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogicznej EDUKATERIA w Bąkowie; ul. Sowia 2/2, Bąkowo

Inne aktywności

W gminie działa również kilka firm z zakresu usług społecznych: gabinety psychoterapeutyczne i psychologiczne, oraz prywatne przychodnie lekarskie.

3. Niezbędne diagnozy w zakresie potrzeb

W niniejszym rozdziale opisane zostaną diagnozy potrzeb poszczególnych grup społecznych, analizowanych na rzecz raportu. Zostały one stworzone w oparciu o wywiady z mieszkańcami, użytkownikami usług społecznych, rodzinami użytkowników usług, pracownikami instytucji samorządowych oraz organizacji pozarządowych wdrażających wybrane usługi społeczne na terenie gminy.

3.1 Diagnoza potrzeb mieszkańców wymagających wsparcia w środowisku

Jednym z najnowszych trendów, który aktualnie determinuje rozwój polityki społecznej w Europie, jest deinstytucjonalizacja usług społecznych. Zgodnie z jego założeniami, klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej wspierani w społeczności lokalnej i w miarę możliwości nie przenoszeni do instytucji opieki całodobowej. W tej części diagnozy skoncentrowano się zatem na potrzebach członków 5 grup społecznych, które musiały by zostać zaspokojone, aby członkowie tych grup nie byli skazani wyłącznie na placówkę całodobowej opieki.

3.1.1 Bezdomność

Przeprowadzenie deinstytucjonalizacji usług społecznych w przypadku środowiska osób bezdomnych, to chyba najbardziej wymagające przedsięwzięcie. Podstawowym problemem jest to, iż w przypadku osób żyjących w pustostanach, altankach działkowych i przestrzeni publicznej, środowisko w jakim przebywają nie może być traktowane jako ich naturalna społeczność lokalna, w której powinni pozostać. Jest wprost przeciwnie, jest to środowisko z którego powinni oni zostać wyciągnięci, aby umożliwić im stworzenie sobie normalnego środowiska lokalnego. W skrócie, większości klientów pomocy społecznej wystarczy wsparcie w ich dotychczasowym miejscu przebywania. Osobom bezdomnym trzeba najpierw stworzyć to miejsce, a dopiero potem starać się ich w nim utrzymać.

Aby tego dokonać, gminie potrzebne są przede wszystkim dwie, ściśle powiązane ze sobą, rzeczy: dostęp do bazy mieszkaniowej i dostęp do specjalistycznej kadry, świadczącej usługi w tych mieszkaniach. Jak już wspomniano w rozdziałach 3.1.1 i 3.2.1, w gminie Kolbudy uruchomiono w tym roku usługę mieszkań treningowych dla osób bezdomnych, która wydaje się idealnie odpowiadać na potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Jednak liczba przeznaczonych na to zadanie lokali (2) i liczba osób które mogą z nich naraz skorzystać (5) wydaje się nie wystarczającą, aby zaspokoić wszystkie potrzeby gminy w tym zakresie. Oczywiście samo uruchomienie tego rodzaju usługi w gminie jest niebywałym osiągnięciem, zasługującym na wyróżnienie, jednak jeśli wziąć pod uwagę wielkość populacji osób bezdomnych w gminie (opisanej w podrozdziale 2.1.2.1), a nawet zawężając ją wyłącznie do

osób z ostatnim meldunkiem na terenie gminy (czyli około 25-ciu⁶⁰), to uruchamianie 5 miejsc w mieszkaniach treningowych jest wciąż niewystarczające. Należy także pamiętać, iż założeniem mieszkań treningowych jest ich tymczasowość. To znaczy, że osoba trafiająca do nich ma ograniczony czas na przebywanie w nim. Długość pobytu jest oczywiście ustalana indywidualnie, w zależności od sytuacji klienta, ale prędzej czy później mieszkaniowiec taki musi się z mieszkania wyprowadzić. Z jednej strony daje to możliwość wprowadzenia się następnym osobom bezdomnym, czekającym na swoją kolej. Z drugiej jednak, pozostawia otwartym pytanie o to, gdzie mają trafić absolwenci omawianego programu. Zgodnie z założeniami, powinni oni przejść proces usamodzielnienia i być w stanie utrzymać się we własnym lokalu (wynajętym na wolnym rynku, bądź otrzymanym z zasobu gminnego). Praktyka pokazuje jednak, że nie w każdym przypadku się to udaje. Nie każdego z absolwentów będzie też stać na samodzielne wynajęcie lokalu otwartym rynku, nie każdy też będzie w stanie uzyskać lokal od gminy, będą też zdarzać się przypadki osób, których proces usamodzielniania się będzie się przeciągał. Innymi słowy, gmina powinna dalej rozwijać swój program mieszkaniowy dla osób bezdomnych, **po pierwsze zwiększając ilość** dostępnych w nim lokali, a **po drugie poszerzając wachlarz rodzajów** dostępnych mieszkań. Z pewnością, gmina powinna rozważyć wprowadzenie do oferty programu, oprócz mieszkań treningowych (dostępnych dla klientów krótko okresowo), także mieszkania wspierane (dostępne dla klientów długo okresowo).

Po trzecie, aby dodatkowe lokale mogły działać i przynosić efekty, gmina powinna **zwiększyć zatrudnienie kadry**, niezbędnej do obsługi mieszkań i świadczenia w nich usług. Do obsługi zwiększonej ilości mieszkań potrzebne było by zwiększenie ilości dostępnych specjalistów, zwłaszcza z dziedziny asystowania rodzinnego, lecz także innych (psychologów, doradców zawodowych, etc). Biorąc pod uwagę ilość dotychczasowej kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, oraz kadry Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta zaangażowanej aktualnie do obsługi 2 lokali treningowych, była by ona prawdopodobnie niewystarczająca, w sytuacji zwiększenia ilości lokali i przyjęcia dodatkowych klientów programu.

Po czwarte, gmina powinna rozważyć **rewizję praktyki wysyłania** lokalnych osób bezdomnych **do ośrodków w innych gminach**, gdyż przeprowadzona diagnoza z częścią z tych klientów wykazała, iż nie we wszystkich przypadkach przy podejmowaniu decyzji o wyjeździe, kierowano się wolą klienta. Część z wspomnianych osób wyraża wolę powrotu do Kolbud i aktualnie przebywa poza nimi tylko dlatego, iż opłacono im schronisko poza gminą. Istniejący w gminie potencjał (zarówno instytucji samorządowych jak i pozarządowych) wydaje się być w pełni wystarczający do tego, aby objąć lokalnym wsparciem także te osoby.

⁶⁰ Około 15stu osób bezdomnych przebywających na terenie gminy, oraz około 10ciu przebywających poza gminą, ale utrzymywanych na jej koszt.

Po piąte, gmina powinna rozważyć **uruchomienie** (nawet w stopniu okrojonym) działań spełniających funkcję **gminnego streetworkingu**. Aktualnie osoby bezdomne przebywające na terenie gminy w miejscach niemieszkalnych (pustostanach, ogródkach działkowych etc.) stanowią około 1/3 populacji wszystkich bezdomnych. Co więcej, ich miejsca przebywania są porozrzucane po niemal całym obszarze gminy (Kolbudy, Jankowo, Kowale, Otomin etc.). Są to osoby które korzystają z pomocy społecznej w stopniu niewielkim, co wynika z wielu powodów (braku wiedzy, umiejętności, motywacji etc). Bardzo często tradycyjne i instytucjonalne podejście do wsparcia tych osób, zakładające czekanie aż któraś z nich sama pojedzie do urzędu w Kolbudach i złoży odpowiednie wnioski o wsparcie, przynosi ograniczone efekty. W działaniach z takimi osobami niezbędne jest podejście bardziej zdeinstytucjonalizowane, zakładające zaangażowanie pracowników terenowych (tzw. streetworkerów), wyspecjalizowanych w pracy z tzw. „klientami ulicznymi”, którzy regularnie będą jeździć po gminie i odwiedzać osoby żyjące w miejscach niemieszkalnych. Zadanie to można realizować na różnym stopniu zaawansowania, poczynając od zatrudnienia osobnych specjalistów w tym zakresie, realizujących swój specjalny program, po wykorzystanie posiadanych zasobów i np. zintensyfikowanie wspólnych patroli pracowników GOPS i Straży Gminnej. Każde z tych rozwiązań ma swoje słabsze i mocniejsze strony, ale z pewnością zwiększa szanse sukcesu w pracy z osobami bezdomnymi. Wydaje się, iż obecna sytuacja wymaga podjęcia tego typu działań, aby sprostać wyzwaniom i potrzebom bezdomnych mieszkańców gminy.

3.1.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Diagnozowanie indywidualnych potrzeb osób w kryzysie psychicznym jest niezwykle trudne z kilku przyczyn. Bardzo często grupa ta nie jest świadoma swoich schorzeń, zaburzeń, ograniczeń, deficytów, a co za tym idzie nie może obiektywnie ocenić swoich potrzeb z powodów ograniczenia funkcji poznawczych. Chorujący mogą mieć fałszywe przekonania, nierealne postrzeganie rzeczywistości czy urojenia powodujące trudności z określeniem własnego położenia, swoich możliwości czy oczekiwań. Wśród osób w kryzysie psychicznym można obserwować też psychologiczne mechanizmy obronne w postaci zaprzeczania czy wyparcia. Mechanizmy te mogą dotyczyć zarówno zaprzeczenia swojej choroby, jak i mogą dotyczyć braku realnego oglądu dotyczącego stanu, emocji, uczuć czy potrzeb z tym związanych. Diagnoza tej grupy jest znacząco utrudniona także przez wysoki poziom odczuwanego poziomu wstydu przed ujawnianiem choroby. Wiele osób świadomych tego, że mierzą się z kryzysem psychicznym nie przyznaje się nawet rodzinie i bliskim, że chorują. Z wszelkich form wsparcia starają się korzystać często poza swoim miejscem zamieszkania, aby nie być stygmatyzowani czy naznaczeni chorobą. Kryzys psychiczny nadal w naszym społeczeństwie jest tematem tabu. Brak jawnie deklarowanych problemów pociąga za sobą brak precyzowania oczekiwań czy potrzeb względem oferty wsparcia.

W ramach diagnozy potrzeb mieszkańców gminy Kolbudy, będących w kryzysie psychicznym przeprowadzone pogłębione wywiady z 3 osobami będącymi w kryzysie psychicznym (1 kobieta, 2 mężczyzn). Osoby te korzystały z usług oferowanych przez gminę Kolbudy – 1 osoba korzystała ze wsparcia Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim, 2 osoby korzystały ze wsparcia w postaci schronienia. Wszystkie osoby badane miały orzeczony stopień niepełnosprawności, jedna z nich z tytułu niepełnosprawności intelektualnej, druga z osób z powodu choroby psychicznej i innych chorób somatycznych, trzecia z tytułu chorób somatycznych, ale jednocześnie była to osoba z uzależnieniem od alkoholu. Rozmowy z tymi osobami dowodzą, że kryzys psychiczny, może zaburzać wgląd w postrzeganie własnej osoby. Dwóch badanych nie było pewnych jaki ma typ niepełnosprawności i z jakich przyczyn go posiada. Jedna z osób stanowczo zaprzeczała, aby była w kryzysie psychicznym, mimo, że z dostępnej dokumentacji wynika wprost z jakim problemem się mierzy. Mimo to, można wnioskować, że osoby te znalazły się w swoim trudnym położeniu (socjalnym, społecznym, ekonomicznym, mieszkaniowym) właśnie na skutek kryzysu psychicznego. Osoby te deklarowały głównie potrzeby niższego rzędu – związane z poczuciem bezpieczeństwa i zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych, socjalnych, finansowych.

W ramach diagnozy potrzeb mieszkańców o taką informację zostali również poproszeni uczestnicy lub opiekunowie osób korzystających z WTZ. 5 osób zdecydowało się wziąć udział w badaniu ankietowym. Były to 3 kobiety i 2 mężczyzn - 3 osoby z niepełnosprawnością intelektualną i 2 z niepełnosprawnością psychiczną. Ankietowani reprezentowali pełną rozpiętość wieku – najmłodszy respondent mieścił się w grupie wiekowej 18-25, najstarszy deklarował wiek powyżej 66 lat. Trzech z pięciu respondentów nie mieszka aktualnie samodzielnie. Jako przeszkodę w samodzielnym zamieszkaniu podawano: brak umiejętności czytania i pisanie, potrzebę wsparcia w wypełnianiu obowiązków dnia codziennego i choroba psychiczna, jako przeszkoda sama w sobie. Można, więc sądzić, że przy odpowiednim treningu mieszkaniowym, a także wsparciu opiekuńczym, asystenckim, środowiskowym te osoby byłyby zdolne, aby w przyszłości mieszkać samodzielnie. Respondenci byli również zapytani w jaki sposób czerpią wiedzę na temat dostępnej oferty wsparcia w gminie Kolbudy. Osoby, które zadeklarowały dostęp do takiej informacji pozyskiwały ją z internetu, z ośrodka pomocy społecznej, oraz z warsztatu terapii zajęciowej w Łapinie. Część osób deklarowała, że nie ma dostępu do informacji, a takie informacje mogłyby być udostępniane w lokalnych kościołach i sklepach.

Badane osoby w kryzysie psychicznym, deklarowały następujące potrzeby:

- pojawienie się na terenie gminy świetlicy/ miejsca gdzie osoby z niepełnosprawnością intelektualną/ z zaburzeniami psychicznymi mogłyby się spotykać, spędzać ze sobą czas;

- potrzeba dostępności na terenie gminy terapeutów i specjalistów np. psychologa, psychoterapeuty oraz lekarza psychiatrii; potrzeba ta deklarowana była jako nie tylko potrzeba dostępności dla osób w kryzysie, ale także, aby specjaliści byli dostępni dla członków ich rodzin (np. dzieci); (część z tych usług jest dostępna w gminie komercyjnie, lecz nie jest dostępna na NFZ)
- spotkania, konsultacje, wykłady dotyczące chorób psychicznych;
- zwiększenie dostępności do informacji z zakresu działań pomocowych, oferty gminy dla osób w kryzysie;
- łatwiejszy dostęp do mieszkań socjalnych, komunalnych;
- chęć skorzystania z mieszkań wspomaganych/ treningowych z treningiem samodzielności, wsparciem asystenckim, usługami dobranymi pod indywidualne potrzeby;
- pomoc specjalistyczną dotyczącą np. wsparcia w rozwiązywaniu problemów finansowych, zadłużeń komorniczych, kwestii prawnych
- korzystanie ze wsparcia w postaci odzieży

3.1.3 Seniorzy

Seniorzy w Kolbudach wydają się być grupą zaopiekowaną w najpełniejszy sposób, z pośród wszystkich grup opisywanych w niniejszej diagnozie. Na terenie Gminy, w obecnym roku kalendarzowym działają dwa Kluby i dwa Koła Seniora. W ramach działań związanych w prezentowanej diagnozą przeprowadzono krótką ankietę weryfikującą aktualny poziom zadowolenia oraz potrzeb seniorów. Ankiety przeprowadzono w Klubach w Kowalach i Kolbudach oraz w Kole Bąkowie.

Wyniki badania w Klubach są sumowane wspólnie, z racji na anonimowość ankiet i zwrot ankiet wspólnie od opiekuna grup. W badaniu udział wzięło 71 osób (z 75 podanych przez organizację prowadzącą), z czego 70% stanowią kobiety (niestety 17% ankietowanych nie udzieliło informacji na temat płci). W Klubach i Kołach uczestnikami mogą być osoby powyżej 60 roku życia. Największą grupę stanowią osoby pomiędzy 65 a 74 rokiem życia – 69%, warto jednak zaznaczyć, że na spotkania przychodzą również osoby powyżej 80 roku życia – 8% (najstarsza ankietowana ma 86 lat). Jeśli chodzi o okres uczestnictwa w zajęciach to największą grupę stanowią seniorzy uczęszczający na spotkania poniżej dwóch lat; liczba ta jednak jest tak wysoka z racji no nowo otwarte Koło Seniora w Bąkowie, gdzie wszystkie osoby korzystają ze spotkań poniżej pół roku. W przypadku Klubów Seniora najczęstszą odpowiedzią o częstotliwość uczestnictwa były spotkania dwa razy w tygodniu; w przypadku Koła w Bąkowie spotkania odbywają się raz w tygodniu. Znaczna część seniorów poza samymi spotkaniami bierze udział w innych zajęciach, w tym zajęciach rękodzieła, zajęciach tańca terapeutycznego, kulinarnych itp.. Oferta tematyczna Klubowa jest szeroka, poza spotkaniami na miejscu organizowane są również wspólne wyjścia do teatru, kina, wycieczki.

Inna sytuacja dotyczy seniorów w Bąkowie, którzy w ankiecie wskazywali gimnastykę oraz zajęcia ogólnie rozwojowe. Zróżnicowanie pomiędzy Klubami a Kołem w Bąkowie dotyczy również chęci udziału w zwiększonej liczbie zajęć; w przypadku Kolbud i Kowal aż 43% uczestników zadeklarowało, że aktualna ilość spotkań jest dla nich wystarczająca. W przypadku Bąkowa 59% chciałoby aby oferta zajęć poszerzyła się. Ze wskazanych tematów wskazywali oni: zajęcia manualne, zwiększenie ilości zajęć sportowych, wspólne wyjścia kulturalne, zajęcia plastyczne, wykłady prowadzone przez zaproszonych gości, zajęcia kosmetyczne, zdrowotne. Nikt z ankietowanych, niezależnie od miejsca nie wskazał, że codzienne samopoczucie jest dla Niego trudnością, a 58% deklaruje, że ich samopoczucie jest na co dzień dobre.

Trudności zdrowotne, na które wskazują ankietowani to przede wszystkim choroby i trudności dotyczące ich wieku (tak wskazywali seniorzy, nie precyzując odpowiedzi); pozostałe, najczęściej wymieniane to trudności kardiologiczne, problemy z poruszaniem się, bóle kręgosłupa. Wśród ankietowanych są również dwie osoby ze zdiagnozowanym reumatoidalnym zapaleniem stawów.

Tab. Wiek ankietowanych z podziałem na płeć; Bąkovo

	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	Brak odpowiedzi
Kobiety	3	6	1	1	-	-
Mężczyźni	1	2			-	-
Brak	1	1	-	-	-	-
SUMA	29%	53%	6%	6%	6%	-

Tab. Wiek ankietowanych z podziałem na płeć; Kolbudy/ Kowale

	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	Brak odpowiedzi
Kobiety	3	15	13	4	4	-
Mężczyźni	-	2	3	-	-	1
Brak	3	2	4	2	1	-
SUMA	29%	53%	6%	6%	6%	-

Tab. Okres uczestnictwa z podziałem na płeć w Klubie Kolbudy/ Kowale

	0,1-2	3-5	6+	Brak odpowiedzi
Kobiety	12	19	7	-
Mężczyźni	3	3	-	1
Brak	1	6	2	-
SUMA	30%	51%	17%	2%

Tab. Okres uczestnictwa z podziałem na płeć; Bąkowo

	0,1-2	3-5	6+	Brak odpowiedzi
Kobiety	11	-	-	-
Mężczyźni	3	-	-	1
Brak	3	-	-	-
SUMA	100%	0	0	2%

Powyższe wyniki pokazują, iż tam gdzie oferta zajęć jest rozbudowana mieszkańcy Gminy nie mają potrzeby zwiększania jej w zakresie samych zajęć i spotkań. W trakcie rozmowy przeprowadzonej przy okazji przeprowadzenia ankiety seniorzy wskazywali, iż znacznie większą potrzebą jest stworzenie na terenie Gminy miejsca, gdzie osoby starsze i samotne będą mogły pójść i spędzić cały dzień, oraz zostaną zaopiekowane na kilka godzin wraz z zapewnieniem posiłków (jako przykład wskazywali Dzienny Dom Pomocy we Wrzeszczu). Dużym zainteresowaniem ze strony uczestników cieszył się również pomysł mieszkań wspieranych oraz wspólnych mieszkań seniorów (na zasadzie współzamieszkiwania). Przy okazji rozmów na ten temat pojawiało się też sporo pytań dotyczące tego rozwiązania, takich jak:

- kiedy mogłoby to powstać?
- Kto ustalałby wspólne zasady?
- Jak wygląda takie miejsce?
- Co z mieszkaniem drugiej osoby i opłatami za nie?

Wskazuje to na potrzebę rozwiązania trudności seniorów dotyczące samotnego zamieszkiwania (5,8% mieszkańców w Gminie stanowią wdowy lub wdowcy, z czego 9,5% to kobiety, a tylko 2% mężczyźni; również opiekunowie Kół i Klubów oraz Sołtysi wskazują, iż sytuacja ta ma znaczenie przy pracy na rzecz seniorów). W przypadku kobiet w wieku senioralnym, z obniżonymi możliwościami zdrowotnymi i motorycznymi, które pozostały same w gospodarstwach domowych, niezbędnym wydaje się szersze rozpoznanie potrzeb. Rozmowy indywidualne przeprowadzone przez diagnostę wskazują na konieczność wzmocnienia tej grupy, szczególnie w zakresie prawnym i finansowym. Zarówno same zainteresowane, osoby z grupy Seniorów, ale również prowadzące zajęcia wskazywały na **potrzebę wsparcia prawnego seniorów** oraz wzmocnienia działań na ich rzecz poprzez zatrudnienie **asystenta seniora**, który stale wspierałby działania zmierzające do poprawy sytuacji życiowej zainteresowanych. Wsparcie to powinno dotyczyć codziennych czynności, takich jak sprzątanie (na co wskazują seniorzy), pomoc w zakupach (na co wskazuje kadra zatrudniona w Klubach). Kwestie zdrowotne mieszkańców, w tym trudności kardiologiczne, trudności w poruszaniu się, reumatoidalne zapalenie stawów (itp.) również w stopniu znacznym determinują sposób funkcjonowania seniorów w ich środowisku. Sami zainteresowani wskazują, że w przypadku wielu gospodarstw domowych, szczególnie

jednoosobowych, brak pomocy w postaci usług pielęgnacyjnych obniża możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Osoby, z którymi rozmawiano indywidualnie, wskazywały na potrzebę wsparcia, natomiast z racji na wysokość dochodu nie mogą otrzymać tego wsparcia ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Na jednym ze spotkań indywidualnych uczestniczka pokazała dokumenty dotyczące jej świadczeń i opłat; renta, którą aktualnie otrzymuje to 1600 zł netto, opłaty za mieszkanie wynoszą ponad 1000 złotych. Przekroczenie kryterium dochodowego wg przepisów prawa to otrzymywanie udokumentowanych środków finansowych w wysokości 776 zł netto (w przypadku osoby samotnie gospodarującej). Nieprzekroczenie tego kryterium w przypadku osób, które otrzymują świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z racji na przebieg pracy, jest praktycznie niemożliwe, a co za tym idzie, nie ma możliwości pomocy osobom, które całodziennie uczciwie wykonywały pracę. Dlatego też zmiana przepisów prawa wydaje się być kluczowym elementem systemu wsparcia seniorów. Ewentualnym rozwiązaniem może być lokalny program wsparcia, także dla osób przekraczających to kryterium. Aktualnie, poza środkami z konkursów realizowanych w Gminie, długofalowe wsparcie seniorów tak, aby pozostawali we własnym środowisku, wydaje się być mało możliwe.

Poza potrzebami wskazanymi w ankietach i rozmowach indywidualnych z seniorami dokonano również analizy dokumentów (budżet, sprawozdania z zebrań w Sołectwach, Strategia Rozwoju Gminy, itp.), które zawierają wskazówki i kierunki rozwoju pomocy. Ponadto spotkania z przedstawicielami różnych instytucji pozwoliły również na poznanie szerszego kontekstu sytuacji w Gminie.

Tab.

L.p.	Kto?	Potrzeby
1.	Zastępca Wójta, Pani Anita Richert-Kaźmierska	– wzmocnienie seniorów na terenie Gminy Kolbudy, realizowane zadań opisanych w Lokalnej Polityce Senioralnej (wskazanej we wcześniejszych rozdziałach), – stworzenie systemu wsparcia na terenie Gminy Kolbudy dedykowanego seniorom w zależności od możliwości samodzielnego funkcjonowania (opis w kolejnym rozdziale),
2.	Opiekunowie Klubów i Kół Seniora Pani Anna Zajc i Pani Renata Luśnia	– analiza potrzeb poszczególnych grup wiekowych w celu możliwości zadedykowania działań uczestnikom z podziałem na grupy wiekowe, – poszerzenie oferty wsparcia seniorów w środowiskach lokalnych, – poszerzenie oferty zajęć (w przypadku Kół Seniora), – zatrudnienie asystenta seniora, – zapewnienie wsparcia prawnego,
3.	Jolanta Lipińska, Gdańska Fundacja i Ty Możesz Wszystko	– tworzenie rozwiązań w postaci mieszkań wspieranych, – zapewnienie miejsc dziennego pobytu, – rozwinięcie usług zdrowotnych, – rozwinięcie bezpłatnego transportu pomiędzy sołectwami i pomiędzy Gminami (od 1 kwietnia 2023 roku emeryci i renciści)

		zamieszkujący Gminę i posiadający Kartę Mieszkańca Gminy Kolbudy ⁶¹ będą uprawnieni do zakupu biletów jednorazowych z 50% zniżką na trasach linii autobusowych 852, 854, 856, 857, 860 ⁶² – rozwinięcie infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób z problemami ruchowymi
4.	Pracownicy Socjalni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	– wskazanie, iż seniorzy są najbardziej zaopiekowaną grupą w Gminie, – stworzenie Dziennego Domu Pobytu, – dostęp do lekarza psychiatry, – zapewnienie rehabilitacji,
5.	Raporty z zebrań w Sołectwach	– potrzeba stworzenia miejsc w Sołectwach, które służyłyby do wspólnych spotkań (świetlice wiejskie)

3.1.4 Osoby z niepełnosprawnością

Aktualne potrzeby mieszkańców gminy zostały zdiagnozowane na podstawie: rozmów z mieszkańcami gminy, rozmów z ich rodzinami lub opiekunami, rozmów z przedstawicielami instytucji, analizy danych i dokumentów. Potrzeby można podzielić na kilka grup:

Potrzeby fizyczne / sensoryczne:

- pomoc w przemieszczaniu się: dotarcie do istniejącej już komunikacji, pomoc w dotarciu w określone miejsca (miejsce pracy, urzędy, poradnie specjalistyczne itp.), pomoc w wydostaniu się z własnego mieszkania, które nie znajduje się na parterze
- zwiększenie pomocy finansowej – większość osób z niepełnosprawnością nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (potrzeby fizjologiczne: jedzenie, leki; potrzeba bezpieczeństwa: opłaty za czynsz, media, kredyty hipoteczne, opieka)
- usunięcie barier architektonicznych w strategicznych miejscach w gminie, m.in. naprawa schodów w UG Kolbudy
- usprawnienia w infrastrukturze drogowej – brak niskich krawężników przy przejściach dla pieszych w okolicy pętli autobusowej i placu zabaw (np. Otomin) oraz na terenie całej gminy
- więcej przejść dla pieszych na terenie gminy Kolbudy
- stworzenie „aktywnych” (inteligentnych) przejść dla pieszych (wyraźne, białe pasy, na czerwonym tle, czujniki ruchu i kamery, lampy ostrzegawcze, oświetlenie, głośniki, elementy odblaskowe)

⁶¹ www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/4895-karta-mieszkanca-gminy-kolbudy

⁶² www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/6470-ulgi-na-przejazdy-autobusowe-komunikat-dla-emerytow-i-rencistów?fbclid=IwAR0fMQiVOOBC4IJ5Hmik1XP2Azlqf9bTIHkNcpXNXpojqr_hjXyiHAMoU

- więcej przystanków autobusowych – mniejsza odległość pomiędzy przystankami autobusowymi
- więcej progów zwalniających na ulicach ze wzmożonym ruchem samochodowym
- barierki oddzielające chodnik od ulicy
- wypustki na schodach w strategicznych budynkach w gminie
- żółta taśma naklejona na pierwszym i ostatnim schodzie w strategicznych budynkach w gminie
- żółta taśma na szklanych drzwiach w strategicznych budynkach w gminie
- lepiej niż dotychczas oznakowane strategiczne budynki w gminie: tabliczki z oznaczeniami pomieszczeń dużą, widoczną czcionką, w kontrastowych kolorach, na wysokości wzroku
- więcej miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością na terenie gminy
- potrzeba publicznej komunikacji z Trójmiastem – dojazd do Trójmiasta komunikacją prywatną, gdzie nie obowiązują zniżki dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności
- komunikacja niskopodłogowa, ale korytarz/przejście w autobusach bardzo wąskie, niedostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową
- bardziej wyraźne oznaczenia autobusów (tablice wyświetlające kierunek jazdy w kontrastowych kolorach)
- autobusy wyposażone w zapowiedzi dźwiękowe

Potrzeby edukacyjne:

Na terenie gminy Kolbudy nie zgłaszano potrzeb z zakresu potrzeb edukacyjnych. Oznacza to, że oferta usług edukacyjnych na terenie gminy Kolbudy i znajdującego się w bliskiej odległości Trójmiasta jest wystarczająca do aktualnych potrzeb.

Potrzeby aktywizacji zawodowej:

Na terenie gminy Kolbudy nie zgłaszano potrzeb z zakresu potrzeb aktywizacji zawodowej. Oznacza to, że oferta usług edukacyjnych na terenie gminy Kolbudy i znajdującego się w bliskiej odległości Trójmiasta jest wystarczająca do aktualnych potrzeb.

Potrzeby społeczne:

- dzienny/środowiskowy dom pomocy/wsparcia dla osób z niepełnosprawnością
- większe wsparcie ze strony rodziny
- większe wsparcie osób trzecich
- poszerzenie oferty pomocowej
- klub dla osób z niepełnosprawnością (na zasadzie działania klubów dla seniorów)
- miejsce spotkań dla osób z niepełnosprawnością / świetlica
- formy aktywizacji społecznej: wyjścia do kina, wyjścia do teatru, wyjścia do opery, wyjścia do filharmonii, spotkania integracyjne dla osób z niepełnosprawnością, ferie i wakacje dla osób z niepełnosprawnością, wycieczki, spotkania świąteczne dla osób z niepełnosprawnością

- asystent ds. aktywizacji społecznej dla osób z niepełnosprawnością, animator
- zajęcia ruchowe dla osób z niepełnosprawnością np. zajęcia na siłowni, tenis dla osób słabowidzących, taniec, samoobrona, strzelanie do tarczy na słuch itp.

Potrzeby usługowe: medyczne, psychologiczne, prawne, mieszkaniowe:

- dostęp do specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy - lekarz psychiatra, lekarz stomatolog, lekarz neurolog, lekarz gastrolog, lekarz dermatolog, lekarz endokrynolog, lekarz ginekolog, ortodonta, chirurg, urolog,
- dostęp do specjalistycznej opieki okołomedycznej na terenie gminy - psychoterapeuta, terapeuta uzależnień, rehabilitant, fizjoterapeuta, wypożyczalnia sprzętu do rehabilitacji
- większa dostępność do specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy – pielęgniarka środowiskowa
- skrócenie czasu oczekiwania na specjalistyczną opiekę medyczną poprzez poszerzenie usług medycznych w Gminnym Ośrodku Zdrowia
- brak wystarczającego wsparcia psychologicznego dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin/opiekunów (np. konsultacje psychologiczne, grupa wsparcia, grupa samopomocowa, treningi pamięci)
- brak wystarczającej pomocy prawnej – zwiększenie ilości dyżurów i godzin przyjmowania prawnika
- brak lokali mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnością, np. mieszkania treningowe, mieszkania wspierane
- brak wystarczającej ilości godzin opieki wytchnieniowej i asystenta osobistego
- warsztaty z zakresy umiejętności społecznych (TUS)
- zajęcia psychoedukacyjne dla osób z niepełnosprawnością
- psychoedukacja społeczności lokalnej na temat niepełnosprawności
- większa ilość pracowników socjalnych w gminie
- prywatne usługi opiekuńcze

Porównując dane ze spisu powszechnego z roku 2011 i roku 2021. Liczba osób niepełnosprawnych biologicznie wzrosła aż o 26% (w roku 2011 1 565 591, w roku 2021 1 976 300.⁶³ Przekładając to na Gminę Kolbudy również można założyć, że w przyszłości przyrastał będzie procentowy udział osób wymagających wsparcia na terenie gminy. Warto zatem przygotować się na ten fakt i zainwestować w usługi, odpowiadające na wspomniane potrzeby.

⁶³ Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl>, odczyt z dnia 21.03.2023

3.1.5 Dzieci i rodziny

Z wywiadów udzielonych przez placówki oświatowe wynika, że główne potrzeby mieszkańców to:

- zwiększenie miejsc dla dzieci na terenie gminy w placówkach wsparcia dziennego
- potrzeba dostępności na terenie gminy terapeutów i specjalistów np. psychologa, psychoterapeutę oraz lekarza psychiatry, logopedów
- organizacja warsztatów i spotkań dotyczących cyberprzemocy dla dzieci i młodzieży
- warsztaty i szkolenia dla rodziców w zakresie opiekuńczo – wychowawczych, głównie wskazywana jest potrzeba organizowania szkół dla rodziców
- potrzeba wsparcia rodzin asystentem rodziny, który wzmocnił by realizację zadań opiekuńczo - wychowawczych rodziny
- zwiększenie dostępności do informacji z zakresu działań pomocowych, oferty gminy dla osób w kryzysie;
- pomoc specjalistyczną dotyczącą np. wsparcia w rozwiązywaniu problemów finansowych, zadłużeń komorniczych, świadczeń alimentacyjnych
- modernizacja i utworzenie miejsca dla potrzebnych gabinetów specjalistycznych
- utworzenie miejsc do nauki dla dzieci bliżej ich miejsca zamieszkania (Jankowo Gdańskie)

Inne potrzeby wynikające z potrzeb mieszkańców, określone na podstawie przeprowadzonych ankiet, rozmów z mieszkańcami, kontakcie z instytucjami gminnymi oraz pozarządowymi, po analizie dokumentów powiatowych i gminnych:

- potrzeba utworzenia gminnych miejsc w żłobkach. Aktualnie w gminie funkcjonuje 6 prywatnych żłobków lub klubów malucha. Gmina Kolbudy wprowadziła „Kolbudzki bon żłobkowy” wynoszący 200 zł miesięcznie, część żłobków bierze udział w programie MRiPS „Maluch+” pomimo to kwota oferowana przez gminę jest nie wystarczająca aby zrównać cenę żłobków komercyjnych z placówkami publicznymi. Wysoki koszt opieki nad dzieckiem do lat 3 nie sprzyja aktywizacji zawodowej młodych rodziców. Z rozmów przeprowadzonych z mieszkańcami Jankowa Gdańskiego (rodzina 2+2 oraz rodzina 2+1), Kowal (rodzina 2+4 oraz rodzina 2+1) i Otomina (rodzina 2+2) wynika, że jest to również jeden z powodów, dla których młode małżeństwa, pomimo zamieszkania na terenie Gminy, wolą pozostać zameldowanym w Gdańsku.

- zwiększenie częstotliwości połączeń komunikacyjnych (transportu) dla dzieci z mniejszych wsi do szkół podstawowych oraz połączeń w kierunku Gdańska

- zwiększenie oferty miejsc rekreacji i wypoczynku, gdzie młodzież mogłaby się spotykać (kino, czytelnie, biblioteki, świetlic środowiskowych itp.)

- potrzeba budowy miejsc służącej integracji społeczności lokalnej (świećlic wiejskich), szczególnie w miejscowościach: Otomin, Czapielsk, Łapino, Babidół/Nowiny
- potrzeba zachęcania i informowania o możliwości szkoleń na rodziny zastępcze i interwencyjne
- stworzenie oferty edukacyjnej na terenie Gminy, skierowanej do młodzieży kończącej szkołę podstawową (szkoły ponadpodstawowe, kursy zawodowe, szkoły policealne)
- stworzenie biura/bazy możliwości działań wolontarystycznych dla dzieci i młodzieży
- stworzenie oferty dla wychowanków usamodzielniających się po powrocie z pieczy zastępczej
- potrzeba utworzenia bezpłatnej poradni psychiatrycznej i psychologicznej dla dzieci i młodzieży
- potrzeba wdrożenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2022-2030, szczególnie strategii interdyscyplinarnych wspólnych, międzyinstytucjonalnych działań w obszarze wykrycia i wsparcia rodzin o niskich kompetencjach opiekuńczo – wychowawczych, oraz w rodzinach gdzie występuje przemoc lub problem z uzależnieniem. Wzmocnienie współpracy i komunikacji pomiędzy: kuratorami, policją, strażą gminną, asystentem rodziny, szkołami, przedszkolami, działem pieczy zastępczej pcpr, placówkami wsparcia dziennego, ośrodkiem wsparcia dla ofiar w Rusocinie. Stworzenie bazy rodzin wymagających wsparcia w środowisku i skierowanie tam odpowiedniej pomocy.
- zwiększenie liczby miejsc terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z orzeczeniem o niepełnosprawności
- zwiększenie możliwości korzystania z basenu w formie rekreacyjnej dla rodzin

3.2 Diagnoza potrzeb mieszkańców DPS

W niniejszym rozdziale skoncentrowano się na diagnozie potrzeb mieszkańców Domów Pomocy Społecznej, działających na terenie Kolbud, przeprowadzonej w celu określenia niezbędnego im wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponieważ z pośród 5 grup społecznych, jakim poświęcony jest ów raport, nie wszystkie przebywają we wspomnianych ośrodkach, w poniższej analizie uwzględnione zostaną tylko 3 z nich, które w rzeczywistości korzystają w Kolbudach ze wsparcia DPS (seniorzy, osoby z niepełnosprawnością oraz osoby z zaburzeniami). O ile pominięcia dzieci nie trzeba zbytnio tłumaczyć (DPSy nie są ośrodkami przeznaczonymi dla nieletnich) tak nieobecność bezdomnych w Kolbudzkich domach pomocy jest mimo wszystko zastanawiająca. Osoby te są jak najbardziej odbiorcami usług świadczonych przez DPS i powszechną praktyką stosowaną przez polskie gminy, jest kierowanie osób bezdomnych do tego rodzaju placówek. Analizując stan zdrowia bezdomnych mieszkańców Kolbud wydaje się, iż przynajmniej część z nich mogła by z powodzeniem korzystać z DPS, gdyby tylko je tam skierowano. Wydaje się, iż gmina powinna rozważyć wykorzystywanie tego rodzaju placówek, również w pracy z osobami w kryzysie bezdomności.

3.2.1 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Aktualnie w Domach Pomocy Społecznej zamieszkuje 6 mieszkańców gminy Kolbudy, którzy zostali tam skierowani na podstawie przewlekłej choroby psychicznej/ niepełnosprawności intelektualnej. Potrzeby natury zdrowotnej, bytowej, socjalnej mieszkańców są zaspakajane w DPS. Domy te umożliwiają też zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu – poprzez przynależność do społeczności ośrodka, możliwość nawiązywania przyjaźni, relacji, czy działalność sportową i kulturalną.

W Domu Pomocy Społecznej w Zaskoczynie przebywają obecnie 4 mieszkanki gminy Kolbudy. Jak wynika z informacji z GOPS Kolbudy – instytucji, która kierowała mieszkańców do tego domu – osoby te wymagają pomocy całodobowej, nie są zdolne do samodzielnego mieszkania, nawet przy wsparciu.

Jak podaje DPS w Czarnem – osoba, która zamieszkuje u nich z gminy Kolbudy od 2021, ze względu na swój stan zdrowia (choroba psychiczna) nie byłaby absolutnie zdolna do samodzielnego zamieszkiwania nawet przy włączeniu odpowiednich usług asystenckich, opiekuńczych, środowiskowych, psychologicznych etc.).

W Domu Pomocy Społecznej w Damaszcze zamieszkuje jeden mieszkaniec. Jego stan fizyczny pozwalałby na powrót do środowiska. Mieszkaniec jest osobą uzależnioną od alkoholu, a powrót do nałogu mógłby spowodować zaprzestanie przyjmowania leków przypisanych w związku z chorobą psychiczną, co mogłoby powodować pogorszenie stanu psychicznego. Jak deklaruje GOPS, kierunek usamodzielniania w mieszkaniu wspomaganym nie jest wykluczony, ale musiałby zostać należycie przemyślany.

3.2.2 Seniorzy

Aktualnie Gmina Kolbudy finansuje pobyt jednego mieszkańca w wieku senioralnym w Domu Pomocy Społecznej (DPS Serenus w Gdańsku). Jest to placówka dedykowana osobom w podeszłym wieku. Z informacji uzyskanej od pracownika socjalnego z Domu podopieczny z Gminy wymaga głównie wsparcia w zakresie codziennych czynności (osoby trafiające do placówki uzyskują wyniki 80 punktów w skali Barthel – wynik ten wskazuje na dużą samodzielność mieszkańca). Jednakże pracownicy Domu wskazują również, że w ich ocenie osoby, które do nich trafiły nie byłyby zdolne do samodzielnego funkcjonowania poza placówką. Oferowane im formy wsparcia, przed trafieniem do placówki, w tym usługi opiekuńcze, były niewystarczające do samodzielnego funkcjonowania. Z tego też powodu w ankiecie podana jest informacja, że mieszkanie wspomagane nie jest adekwatną formą wsparcia dla seniorów (brak możliwości ze względu na zły stan zdrowia i niesamodzielność). Brak jednak odpowiedzi na pytania o usługi społeczne i zdrowotne, które mogłyby zwiększyć możliwości przebywania poza placówką, jednocześnie wskazując, iż dochód, którym

disponują ich mieszkańcy mógłby zaspokoić ich potrzeby w przypadku pozostawania w środowisku lokalnym.

Również Pani Anita Richert – Kaźmierska, która w Gminie Kolbudy pełniła funkcję Pełnomocnika Wójta Gminy Kolbudy ds. Seniorów, wskazuje, iż do Domów Pomocy Społecznej powinny trafiać osoby niesamodzielne, powyżej 80 roku życia. We wcześniejszym okresie wskazane by było dokładne diagnozowanie możliwości i zapewnianie jak najdłuższego wsparcia w środowisku lokalnym.

W tabeli zaprezentowano propozycję organizacji wsparcia seniorów, którą można by wdrożyć na terenie gminy.

L.p	Przedział wiekowy	Kto	Rodzaj wsparcia	Stan obecny
1.	50+ (profilaktyka)	Osoby samodzielnie przemieszczające się, które dotrą na zajęcia	Zajęcia, które nie wymagają pełnej organizacji, warsztaty, spotkania, np. nordic walking, gimnastyka, zajęcia plastyczne, itp.	realizowane
2.	65+ (profilaktyka, Interwencja)	Osoby samodzielnie przemieszczające się, które dotrą na zajęcia lub potrzebują wsparcia w postaci transportu	Zajęcia, które wymagają dokładnej organizacji, wskazanie miejsca i czasu, cykliczność zajęć oraz wycieczki i wspólne wyjścia kulturalne	realizowane
3.	Późne 70 lat, 80 lat (interwencja, integracja)	Osoby, które są w stanie funkcjonować w społeczności poza domem, ale przemieszczanie się stanowi trudność, wymagają organizacji plany dnia, pomocy	Dzienne placówki wsparcia, Dzienny Dom Seniora, z posiłkiem, ze zorganizowanymi rzeczami dnia codziennego, prowadzony np. w godzinach 8-16, gdzie seniorzy spędzają czas wspólnie, przy posiłku, w trakcie zorganizowanych zajęć	brak
4.	Około 80 r.ż. (interwencja)	Osoby, które nie są w stanie przemieszczać się do wyznaczonego miejsca spotkań, ale przy pomocy są w stanie funkcjonować w miejscu zamieszkania	Pomoc w zorganizowaniu dnia codziennego, towarzyszenie, pomoc w utrzymaniu higieny, zakupach – usługi opiekuńcze	realizowane, w zbyt małym zakresie
5.	75 +	Osoby niesamodzielne	Dom Pomocy Społecznej	realizowane
*	zróżnicowany	Mieszkanie wspierane	Osoby, które są w stanie funkcjonować przy wsparciu asystenta rodzina i usług opiekuńczy, pielęgnacyjnych, które wymagają pomocy w realizacji zadań dnia	brak

			codziennego, ale są na tyle samodzielne, że jeszcze nie muszą trafić do DPS.	
--	--	--	--	--

Przyjmując powyższą propozycję, jako kryterium prowadzenia działań wobec seniorów, można zobaczyć, iż wobec osoby, które miałyby trafić do Domu Pomocy Społecznej, wyczerpano wcześniej możliwości wsparcia w środowisku lokalnym. Warto też zwrócić uwagę, iż działania realizowane wg powyższego pomysłu trafić miałyby już do osób po 50 roku życia. Jest to o tyle istotne, że pozwala na duży wcześniejszym etapie dokonywać diagnozy i ewaluacji wsparcia dedykowanego danej osobie, jednocześnie stale monitorując potrzeby, dostosowując ofertę do aktualnych możliwości. Ponadto to, co jest istotne, to wskazanie, iż pomoc instytucjonalna ma swoje miejsce w całym systemie pomocowym, jednakże powinna stanowić tylko jeden element całości.

3.2.3 Osoby z niepełnosprawnością

W DPS Pelplin przebywają 2 osoby z niepełnosprawnością fizyczną z terenu gminy Kolbudy.⁶⁴ Jak wynika z wywiadu przeprowadzonego z pracownikiem socjalnym DPS osoby z terenu gminy Kolbudy to osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym (upośledzenie narządu ruchu, choroby neurologiczne, choroby układu oddechowego i krążenia) niezdolne do samodzielnego funkcjonowania.

Podsumowując, wydaje się iż większość mieszkańców Kolbud skierowanych przez GOPS do Domów Pomocy Społecznej rzeczywiście była w sytuacji zdrowotnej, która uniemożliwiała im dalsze samodzielne funkcjonowanie w środowisku, nawet przy wsparciu dodatkowych usług zewnętrznych.

3.3 Diagnoza potrzeb instytucji

W niniejszym rozdziale skoncentrowano się na diagnozie potrzeb (zarówno lokalowych, finansowych jak i kadrowych) instytucji samorządowych i organizacji społecznych działających w gminie Kolbudy, niezbędnych w celu przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji – czyli przejścia z opieki w instytucji do opieki środowiskowej.

3.3.1 Bezdomność

Podstawową potrzebą instytucjonalną na którą należy zwrócić uwagę, niezależnie od tego czy gmina Kolbudy będzie dalej rozwijać proces deinstytucjonalizacji, jest poprawa przepływu informacji i zbierania danych, pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w pomoc

⁶⁴ Ankieta, pracownik GOPs, Kolbudy, 2023

bezdonnym na terenie gminy (zarówno samorządowymi jak i pozarządowymi). Podczas przygotowywania niniejszego raportu zaobserwowano, iż mimo dużego zaangażowania poszczególnych instytucji w pomoc bezdomnym i dużej chęci współpracy, część z nich ma ze sobą ograniczony kontakt. Większość z wspomnianych instytucji odpowiada za ograniczoną część zadań w gminie i ma w swoim posiadaniu tylko ograniczoną część wiedzy na temat populacji bezdomnych w Kolbudach. Nie każda z nich miała też pełną wiedzę na temat działań prowadzonych przez inne instytucje, a nawet niektóre różnie definiowały kogo można uznać za bezdomnego. Co więcej, niektóre instytucje, mimo prowadzenia działań na rzecz bezdomnych, nie zbierały danych na temat efektów własnych działań.

Wydaje się, że aby zoptymalizować działania prowadzone przez wszystkie strony systemu pomocy, należałoby zwiększyć przepływ informacji pomiędzy nimi, zachęcić do zbierania danych i zwiększyć integrację pomiędzy nimi. W dużych miastach, w których liczba bezdomnych mierzona jest w tysiącach, niekiedy powoływane są organizacje „parasolowe”, zrzeszające wszystkie lokalne instytucje wspierające bezdomnych. Biorąc pod uwagę ograniczoną wielkość populacji bezdomnych na terenie gminy Kolbudy, nie wydaje się aby konieczna była aż tak zaawansowana i sformalizowana forma integracji. Prawdopodobnie wystarczyłyby cykliczne spotkania, na które zapraszani byli by przedstawiciele wszystkich stron (od GOPS-u, poprzez NGO-sy, po Straż Gminną, Policję, a nawet wybrane Stowiska), na których omawiano by liczbę i lokalizację bezdomnych w gminie, wymieniano się informacjami na temat planowanych działań, a nawet planowano wspólne przedsięwzięcia. Takie spotkania mogłyby się odbywać co kwartał lub 6 miesięcy, a przynajmniej nie rzadziej niż raz w roku (np. pod hasłem przygotowywania się do sezonu zimowego i zaplanowania zintegrowanych działań). Z pewnością tego typu animacja środowiska zoptymalizowała by efekty gminnej polityki społecznej, niezależnie od prac nad ewentualną deinstytucjonalizacją.

Z pewnością w tym miejscu należy podkreślić, iż (jak już wspomniano w podrozdziale 4.1.1) wprowadzenie pełnej i skutecznej deinstytucjonalizacji usług społecznych dla osób bezdomnych, to proces bardzo ambitny. Biorąc pod uwagę aktualny potencjał instytucji samorządowych oraz pozarządowych działających na terenie gminy Kolbudy, wydaje się on niewystarczający, aby udźwignąć pełen zakres prac wymaganych do wdrożenia, bez zwiększenia poszczególnych nakładów.

Już na wstępie należy zaznaczyć, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbudach którego zadaniem jest świadczenie pomocy wszystkim mieszkańcom gminy, cierpiącym w wyniku wszystkich możliwych problemów społecznych, ma niewystarczającą liczbę kadry aby udźwignąć wszystkie wspomniane obowiązki, na wysokim poziomie jakości usług. W chwili obecnej ośrodek mieści się w jednym budynku i zatrudnia około 20 osób. Jest to wielkość wystarczająca do kontynuowania dotychczasowych działań ośrodka. Planowanie rozwoju ośrodka, a co za tym idzie dołożenie kolejnych obowiązków, usług i działań, wymagało by

zwiększenia zatrudnienia w tej instytucji. Zwiększenie ilości kadry z kolei pociągnęło by za sobą zwiększenie ilości stanowisk pracy i wymaganej powierzchni biurowej. Być może nawet doprowadziło by to do sytuacji, w której obecnie wykorzystywany budynek GOPS-u mógłby się okazać niewystarczający do pomieszczenia takiej ilości dodatkowej kadry. Biorąc pod uwagę fakt, iż w gminie występują 2 duże skupiska mieszkańców (Kolbudy i Kowale), a GOPS ma siedzibę tylko w jednym z nich, być może powinno się rozważyć otwarcie w przyszłości drugiego budynku GOPS w Kowalach.

Oprócz potrzeb kadrowych i biurowych, gmina musi wziąć pod uwagę także potrzebę zapewnienia dodatkowych lokali mieszkalnych. Rozwijanie deinstytucjonalizacji usług dla bezdomnych bez mieszkań jest praktycznie niemożliwe, a dotychczas przekazane na to zadanie 2 lokale są w perspektywie długoterminowej niewystarczające. Baza lokalowa przeznaczana na to zadanie powinna być systematycznie zwiększana, tak aby usługą mieszkaniową obejmować coraz większą część populacji osób bezdomnych w gminie. Bazę tą można zwiększać poprzez nabywanie lokali (jak to gmina uczyniła w przypadku opisanych wcześniej 2 mieszkań treningowych), lub przekazywanie na to zadanie dotychczas posiadanych przez gminę lokali (jeśli się zwolnią). Możliwe jest także trzecie rozwiązanie, a mianowicie wynajem mieszkań na wolnym rynku, jednak praktyka pokazuje, iż z perspektywy długoletniej to rozwiązanie nie opłaca się pod względem finansowym. Można jednak brać pod uwagę to rozwiązanie w przypadku projektów krótko terminowych.

Z pewnością kwestia pozyskania lokali może stanowić poważne wyzwanie dla gminy, gdyż rynek mieszkaniowy na jej terenie ma swoje ograniczenia. Według danych liczbowych z 2021 roku, całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Kolbudy to 6 690 nieruchomości⁶⁵. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 368 mieszkań. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego (389) oraz mniejsza od średniej dla całej Polski (392). Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż prędkość z jaką gmina się rozwija jest bardzo duża. W samym tylko 2021 roku w gminie Kolbudy oddano do użytku 228 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 12,27 nowych lokali. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa pomorskiego (9,27) oraz prawie dwa razy większa od średniej dla całej Polski (6,16)⁶⁶. Wydaje się zatem, iż gmina Kolbudy posiada potencjał do sprostania realizacji tego zadania.

Na szczęście opisany wyżej scenariusz nie jest jedynym możliwym sposobem rozwiązania pojawiającego się wyzwania. GOPS w Kolbudach mógłby pozostać przy dotychczasowej liczbie kadry i powierzchni biurowej, przy jednoczesnym zwiększeniu ilości zadań, pod warunkiem zlecenia ich realizacji organizacjom pozarządowym. W takiej sytuacji obowiązek zapewnienia kadry i bazy biurowej spadła by na barki organizacji przyjmującej takie

⁶⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy

⁶⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy

zlecenie. Taka forma prowadzenia działań jest już praktykowana przez gminę, np. w przypadku zlecania zadania obsługi mieszkań treningowych. Działające w gminie NGO-sy mają potencjał aby we własnym zakresie zapewnić wymaganą kadrę i potencjał administracyjny (nawet jeśli nie posiadają w tym momencie wymaganej liczby kadry, z pewnością są w stanie pozyskać ją w stosunkowo krótkim czasie). Nie wydaje się jednak możliwym aby któraś z organizacji pozarządowych działających na terenie gminy miała potencjał, do zapewnienia we własnym zakresie wymaganej bazy lokali mieszkalnych. Zatem nawet przy decyzji o podzlecaniu zadań organizacjom społecznym, urząd gminy nie uniknie inwestycji w gminną tkankę lokalową.

Oczywiście niezależnie od tego który z opisanych wyżej wariantów zostanie zastosowany, na wdrożenie go gmina potrzebuje zwiększonych funduszy. Nie da się wprowadzić tych dodatkowych zadań, bez zwiększenia wydatków na politykę społeczną w gminie. Dotychczasowy budżet gminy w tym zakresie jest z pewnością niewystarczający i realizacja deinstytucjonalizacji usług społecznych w Kolbudach będzie się wiązała z kosztami.

Niestety, analizując wydatki gminy Kolbudy na pomoc społeczną w ciągu ostatnich 5 lat zauważyć można, że zasadniczo utrzymują się one na podobnym poziomie, wahając się w poszczególnych latach pomiędzy 2,5 a 3 miliona złotych rocznie (dane na zakończony rok 2021). Co ciekawe jeśli przeanalizować dłuższy okres historii, to dekadę temu gmina Kolbudy wydawała 2 razy więcej pieniędzy na pomoc społeczną niż dziś⁶⁷. Co gorsza, jeśli wziąć pod uwagę takie czynniki jak wzrost inflacji, czy choćby szybki wzrost liczby mieszkańców gminy, to dziś wydatki gminy Kolbudy na pomoc społeczną, przypadające na jednego mieszkańca, są najniższe w historii ostatniej dekady (zaledwie 1,8%), mimo iż dochody gminy (zarówno nominalne jak i w podziale na jednego mieszkańca) co roku rosną i w chwili obecnej są najwyższe w historii. Zatem aby myśleć realnie o przeprowadzeniu trwałej deinstytucjonalizacji usług społecznych, gmina Kolbudy musi w istotny sposób zwiększyć wydatki na tą sferę działalności.

3.3.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Główne działania skierowane do osób w kryzysie psychicznym na terenie gminy skoncentrowane są w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Urzędzie Gminy Kolbudy oraz w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Łąpinie. Celem diagnozy potrzeb instytucji przeprowadzono rozmowy z reprezentantami tych miejsc.

Wywiad zrealizowany w GOPS Kolbudy wskazał, że :

- ośrodek ma niewystarczające warunki lokalowe – budynek jest za mały, brakuje w nim pomieszczeń na realizowanie dodatkowych zadań. Planowana jest budowa nowej siedziby;

⁶⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kolbudy

- potrzeba psychologa w wymiarze pełnego etatu zatrudnionego bezpośrednio w GOPS – psycholog mógłby wspomagać zespół w interwencjach, przyjmować klientów potrzebujących wsparcia bieżącego, motywować klientów do podejmowania różnych form wsparcia, wspomagać merytorycznie zespół;
- potrzeba dostępności do lekarza psychiatry na terenie gminy Kolbudy, celem możliwości skierowania klienta GOPS na wizytę;

Kierowniczka Warsztatów Terapii Zajęciowej w Łąpinie, prowadzonych przez Caritas Archidiecezji Gdańskiej zgłasza następujące potrzeby:

- WTZ ma potrzebę lokalu – aktualny budynek jest dzierżawiony, a umowa dzierżawy wygasa w 2027 roku. Budynek jest niedoinwestowany i niedostosowany do aktualnych potrzeb. Nie będzie możliwości pozostawiania w nim po tym terminie. Oczekiwania względem nowej lokalizacji są takie, aby powierzchnia i liczba sal była podobna do obecnej. Ważne, aby architektonicznie budynek był dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – także ruchowymi, jeśli byłby to budynek dwukondygnacyjny, niezbędna będzie winda.
- W kwestiach finansowych, aktualny budżet wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Ostatnie podwyżki cen energii elektrycznej budzą wątpliwości co do przyszłych potrzeb finansowych – WTZ posiada w swoich pracowniach piece do ceramiki i fusingu, które zużywają dużo prądu. Podobne wątpliwości budzą też stale rosnące ceny paliwa – WTZ w ramach swoich działań zapewnia transport uczestników na zajęcia. W związku z wykształceniem, dodatkowymi kwalifikacjami i rodzajem pracy pracowników zajmujących się z osobami z niepełnosprawnościami wynagrodzenia są nieadekwatnie niskie, potrzebą w tym zakresie mogłoby być finanse na bardziej atrakcyjne wynagrodzenie;

Z informacji uzyskanych od Pani Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii wynika, że nie ma potrzeb zwiększania ilości dostępnych usług prowadzonych przez Urząd Gminy Kolbudy, tj. usług psychologicznych, terapeutycznych, prawnych.

3.3.3 Seniorzy

Jak już wspomniano w powyższych rozdziałach, Gmina Kolbudy jest obszarem, gdzie wsparcie senioralne jest rozwinięte na szerokim poziomie (działania pełnomocnika, stworzenie strategii – opisane we wcześniejszych rozdziałach). Gmina wykorzystuje swoje aktualne możliwości w tym obszarze w bardzo dużym zakresie. Z pewnością jednak można by poprawić i poszerzyć ofertę na kilku polach.

Z informacji uzyskanych w rozmowach indywidualnych, głównym problemem we wprowadzeniu poszerzonej oferty na terenie Gminy są zbyt małe środki finansowe. Trudność

ta wymieniana jest wśród większości osób na pierwszym miejscu. Poniżej znajdują się pozostałe odpowiedzi przedstawicieli instytucji.

Tab.

L.p.	Kto?	Obszary do zmiany/ potrzeby
1.	Zastępca Wójta, Pani Anita Richert-Kaźmierska, Urząd Gminy	– usystematyzowanie wsparcia na terenie Gminy ze względu na stan zdrowia mieszkańców, – zwiększenie finansowania w obszarze pomocy seniorom, – kreowanie polityki regionalnej z uwzględnieniem zmian demograficznych wynikających ze starzenia się społeczeństwa, – realizowanie Lokalnej Polityki Senioralnej, – uwzględnianie sytuacji obszarów wiejskich w realizowaniu potrzeb i świadczeń dedykowanych seniorom, – zapewnienie mieszkańcom dostępu do zróżnicowanych usług zdrowotnych, – zwiększenie wsparcia dedykowanego seniorom w środowisku lokalnym; deinstytucjonalizacja usług w zakresie profilaktyki wobec seniorów
2.	Opiekunowie Klubów i Kół Seniora Pani Anna Zajc i Pani Renata Luśnia	– zapewnienie ciągłości finansowania Klubów w okresie dłużej, niż rocznym, – wsparcie opiekunów Klubów i Kół poprzez zatrudnienie w Gminie osób zajmujących się wsparciem seniorów (asystentów, opiekunów) oraz pomocy dedykowanej (np. pomoc prawnika)
3.	Jolanta Lipińska, Gdańska Fundacja i Ty Możesz Wszystko	– brak sieciowania organizacji oraz precyzyjnego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na terenie Gminy Kolbudy, – zwiększenie świadczenia na jednego uczestnika (koszt miesięczny to 223 zł/ osoba); aktualne stawki są zbliżone do tych z lat ubiegłych, nie są waloryzowane, nie uwzględniają poziomu inflacji, konsekwencji Covid 19, konsekwencji wojny na Ukrainie, – możliwość poszerzenia oferty Fundacji, z racji na posiadany potencjał kadrowy i doświadczenie w obszarze działań aktywizujących i integrujących społeczność lokalną; aktualnie możliwość wsparcia na terenie tylko w zakresie działalności Kół i Klubów
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	– zwiększenie środków finansowych na wsparcie w obszarze usług opiekuńczych oraz opieki wytnieniowej, – stworzenie Dziennego Domu Pobytu, – doprecyzowanie podziału zadań dotyczących seniorów pomiędzy Urzędem Gminy a Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej – aktualnie brak jasności u pracowników socjalnych, brak wiedzy na temat seniorów, interpretowanie aktualnej sytuacji, jako faworyzowania jednej z grup kosztem innych, – potrzeba superwizji,

5.	Sołectwa	– zwiększenie integracji w Sołectwach, – brak Świetlic wiejskich w poszczególnych Sołectwach, – brak finansowania na budowę ww. miejsc,
----	----------	---

3.3.4 Osoby z niepełnosprawnością

Potrzeby instytucji i organizacji społecznych zostały zdiagnozowane na podstawie: rozmów z przedstawicielami instytucji, analizy danych i dokumentów.

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- stworzenie stanowiska specjalisty ds. obsługi osób z niepełnosprawnością
- stworzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego Osób Niepełnosprawnych (tzw. PIKON)

- pomieszczenie dla specjalisty ds. osób z niepełnosprawnością, pomieszczenie dla PIKON

- usługi psychologiczne dla pracowników GOPS, lokal dla psychologa
- supervizja dla pracowników GOPS
- szkolenia dla pracowników GOPS poszerzające wiedzę, umiejętności i kwalifikacje
- usunięcie barier (architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-komunikacyjnych)
- pozyskanie funduszy na rzecz działań osób z niepełnosprawnością
- dodatkowe auto z obsługą kierowcy dedykowanego dla usługi Door to door lub bardziej spersonalizowane usługi (aktualnie samochód kursuje na jednej trasie)
- potrzeba psychiatry na terenie gminy, z którym ściśle współpracowałby GOPS – możliwość konsultacji stanu zdrowia psychicznego podopiecznych GOPS, wsparcie merytoryczne
- potrzeba zwiększenia ilości usługi opieki wytchnieniowej
- potrzeba zwiększenia ilości usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej
- potrzeba zwiększenia ilości specjalistycznej usługi opiekuńczej.

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Urzędu Gminy:

- lokale mieszkaniowe dla osób z niepełnosprawnością
- chęć pozyskania wiedzy na temat ilości osób z niepełnosprawnością w gminie.

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Łąpinie:

- usunięcie barier (architektonicznych, cyfrowych, informacyjno – komunikacyjnych), np. brak windy, warsztat na piętrze
- aby móc zwiększyć ilość przyjęć osób z niepełnosprawnością potrzeba zatrudnienia większej ilości personelu
- pozyskanie funduszy na rzecz działań osób z niepełnosprawnością

- asystenci osoby z niepełnosprawnością pracujący w godzinach popołudniowych i weekendowych (aby dopełnić opiekę/wsparcie oferowane przez WTZ) – w szczególności dla osób mieszkających samotnie lub dla osób, które utraciły opiekunów

- dodatkowe fundusze na wyższe wynagrodzenie dla pracowników.

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Stowarzyszenia Dom w Kolbudach:

- dostęp do lekarzy specjalistów na terenie gminy, przede wszystkim do lekarza psychiatry, kardiologa, urologa, okulisty oraz chirurga (owrzodzenia)

- dostęp do psychologa na terenie gminy

- pozyskanie dodatkowych funduszy na działanie stowarzyszenia (przede wszystkim pod koniec roku) lub chęć zmiany dotychczasowych umów

- skrócenie czasu oczekiwania na specjalistyczną opiekę medyczną poprzez poszerzenie usług medycznych w Gminnym Ośrodku Zdrowia

- potrzeba spotkań dla pracowników placówki: szkolenia, kursy podnoszące kwalifikacje.

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Środowiskowego Domu Samopomocy w Pruszczu Gdańskim:

- chęć utworzenia filii ŚDS na terenie gminy Kolbudy (aktualnie 5 uczestników korzysta z usług ŚDS, 6 osób z Gminy Kolbudy oczekuje w kolejce na przyjęcie do ŚDS – brak informacji o stopniu i rodzaju niepełnosprawności osób oczekujących).

- potrzeba lokalowa: aktualnie siedziba mieści się w lokalu należącym do prywatnych zasobów lokalowych, co generuje duże koszty utrzymania placówki

- dodatkowe fundusze na transport uczestników

3.3.5 Dzieci i rodziny

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Urzędu Gminy:

- brak centrum pomocy formalnej, rozliczeniowej i księgowości dla jednostek pozarządowych

- brak siedziby przeznaczonej dla mniejszych jednostek pozarządowych, gdzie mogliby podejmować współpracę i inicjować wspólne oferty dla mieszkańców gminy, w tym te kierowane dla dzieci, młodzieży i rodziny

- blokowanie funduszy i brak zrozumienia radnych idei sektora pozarządowego

- zwiększenie możliwości lokalowych biblioteki gminnej, aktualna jest za mała i niewystarczająca wobec potrzeb mieszkańców

Potrzeby zgłaszane przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- ośrodek ma niewystarczające warunki lokalowe – budynek jest za mały, brakuje w nim pomieszczeń na realizowanie dodatkowych zadań. Planowana jest budowa nowej siedziby;
- brak psychologa zatrudnionego w GOPS - mógłby wspomagać zespół w interwencjach, przyjmować klientów potrzebujących wsparcia bieżącego, motywować klientów do podejmowania różnych form wsparcia, wspomagać merytorycznie zespół;
- brak lekarza psychiatry dziecięcego na terenie gminy Kolbudy
- brak wsparcia specjalistycznego na terenie gminy oraz takiej, której można by kierować bezpośrednio do pracy z rodziną w środowisku
- brak regularnej indywidualnej superwizji dla pracowników
- pozyskanie funduszy umożliwiających na poszerzenie oferty szkoleniowej dla pracowników GOPS, poszerzających wiedzę, umiejętności i kwalifikacje

Potrzeby zgłaszane przez pracowników SOW – Sieć Ośrodków Wsparcia Caritas dla osób z niepełnosprawnością Caritas Archidiecezji Gdańskiej placówka wsparcia dziennego:

- potrzeba zwiększenia liczby miejsc dla dzieci z orzeczeniem z terenu Gminy. Potrzeby Gminy przewyższają możliwości finansowe i projektowe SOW

Potrzeby zgłaszane przez publiczne placówki oświatowe:

Przedszkole w Kolbudach:

- potrzeba zatrudnienia drugiego logopedy. Na 77 dzieci aktualnie jest jeden logopeda, nie spełnia to potrzeby prowadzenia systematycznych działań profilaktycznych dla dzieci z deficytami i wadami wymowy
- potrzeba utworzenia gabinetu do Integracji Sensorycznej

Przedszkole w Kowalach:

- potrzeba utworzenia stanowiska psychologa w placówce

Zespół Kształcenia i Wychowania w Lublewie:

- zasoby lokalowe nie są wystarczające, brakuje pomieszczeń
- potrzeba zwiększenia zabezpieczenia finansowego

Zespół Kształcenia i Wychowania w Kolbudach

- brak dodatkowych środków finansowych na zatrudnianie dodatkowych specjalistów, ponad tych, którymi aktualnie dysponuje
- potrzeba dodatkowych szkoleń w zakresie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi

Szkoła Podstawowa w Kowalach:

- potrzeby związane z opieką psychologiczno -pedagogiczną wzrastają wraz ze zwiększającą się liczbą dzieci w placówce (szkoła jest przepełniona). Brakuje wolnych pomieszczeń i miejsca na rozmowę i prowadzenie zajęć specjalistycznych.

Szkoła Podstawowa w Pręgowie:

- potrzeba polepszenia warunków lokalowych, brak gabinetu psychologa i logopedy
- potrzeba zwiększenia nakładu finansowego na zwiększenie godzin pracy dla psychologa i pedagoga oraz utworzenia etatu do pracy popołudniowej z dziećmi i rodzicami
- zabezpieczenie finansowe na utworzenie nowego etatu w nowym roku szkolnym, ze względu na prognozę zwiększenia się liczby dzieci w szkole

3.4 Diagnoza potrzeb kręgów wsparcia

W niniejszym podrozdziale przedstawiono diagnozę, w zakresie najbliższych kręgów wsparcia osób go potrzebujących. Jest to sfera której nie można pomijać, gdyż często osobami wymagającymi wsparcia są nie tylko sami klienci pomocy społecznej, lecz również ich najbliższe środowisko. Z drugiej strony, dobrze funkcjonujący krąg wsparcia może być na tyle skuteczny, że osoba w potrzebie nie będzie wymagała korzystania z systemu pomocy, lub będzie wymagała tego w znacznie mniejszym stopniu. Warto zatem współpracować z tymi kręgami i uwzględniać je w lokalnych działaniach.

3.4.1 Bezdomność

Jak już wspomniano w podrozdziale 3.2.1, w Kolbudach istnieją lokalne środowiska wspierające niektóre osoby bezdomne, przebywające w miejscach niemieszkalnych (pustostanach i altankach działkowych). W sołectwach takich jak Kolbudy, Jankowo czy Otomin funkcjonują grupy sąsiedzkie, które nieregularnie wspierają osoby bezdomne żyjące w ich okolicy. Grupy te stanowią pewien potencjał, który z pewnością mógłby być wykorzystany. Przedstawiciele ich wymagają jednak pewnego wsparcia ze strony gminy.

Przede wszystkim, grupy te wymagają wsparcia informacyjnego. Często mieszkańcy nie są świadomi praw przysługujących osobom bezdomnym, usług jakie są w gminie świadczone

na ich rzecz, oraz organizacji charytatywnych działających na ich terenie. Wśród tego typu grup sąsiedzkich na ogół panuje przekonanie, że osoby bezdomne żyjące w ich okolicy są porzucone przez gminę, gmina nic im nie może zaoferować i w ogóle nie interesuje się takimi osobami. Często prowadzi to do przekonania, że jeśli „my sąsiedzi czegoś nie zrobimy to ten bezdomny człowiek umrze na ulicy przed naszym domem”. Stąd często grupy sąsiedzkie podejmują się wielu „chałupniczych” i nie koniecznie skutecznych metod wsparcia. Tymczasem w gminie są wyspecjalizowani pracownicy, oraz usługi dedykowane osobom bezdomnym, o których niektóre grupy sąsiedzkie niewiedzą. Gdyby posiadali takie informacje, część z nich prawdopodobnie pomogła by lokalnym bezdomnym skontaktować się z odpowiednimi służbami, bądź organizacjami.

Zaletą płynącą ze współpracy z takimi grupami wsparcia, jest otrzymywanie aktualnych informacji na temat osób bezdomnych, ich lokalizacji oraz potrzeb. Dobra współpraca z grupami sąsiedzkimi skutkuje tym, że pracownicy GOPS nie będą musieli osobiście jeździć w niektóre rejony gminy (bądź będą mogli jeździć rzadziej) gdyż regularnie będą informowani o aktualnej sytuacji przez lokalne grupy wsparcia. Aby jednak taka symbioza powstała, potrzebne jest najpierw zbudowanie zaufania pomiędzy pracownikami GOPS a przedstawicielami wspomnianych kręgów sąsiedzkich. Pierwszy krok winien być wykonany ze strony gminy, aranżując spotkanie z lokalnymi grupami wsparcia, np. za pośrednictwem sołtysów, którzy znają te osoby.

Wspomnieć należy także o jeszcze jednej potrzebie, którą zauważono podczas rozmów z lokalnymi przedstawicielami. Kilukrotnie spotkano się z komentarzami w stylu „dzwoniłszy do gminy i mówiliśmy że tu żyje bezdomny ale nikt z tym nic nie zrobił”. Oczywiście trudno jednoznacznie oceniać tego typu komentarze, gdyż po pierwsze nie wiadomo komu ta informacja została zgłoszona i czy rzeczywiście nikt nic nie zrobił. Mieszkańcy czasem nie mają świadomości, że służby gminne podejmują działania w czyjejs sprawie (bo np. są podejmowane gdy te osoby są w pracy i nie widzą pod swoim domem interweniujących służb, lub po prostu osoby bezdomne czasem nie chwalą się że korzystają z gminnej pomocy, aby wzbudzać wśród sąsiadów jeszcze większe współczucie). Znamiennym jest też fakt, iż niektórzy mieszkańcy poprzez „załatwienie problemu z bezdomnym” rozumieją „zabranie go z przed własnego domu” i nawet jeśli gminne służby zareagowały wielokrotnie w czyjejs sprawie, ale mimo wszystko osoba bezdomna wciąż nie chce skorzystać z ośrodka dla bezdomnych, mieszkańcy ci uważają „że gmina nic nie zrobiła”. Nie zależnie jednak od tego kto ma rację i gdzie leży prawda, komentarze te pokazują iż środowiska sąsiedzkie mają potrzebę sprawczości i chcą wiedzieć, że jeśli zgłosiły gminie informacje na temat osoby potrzebującej, to gmina na to zareagowała. Ważne jest zatem, aby każdorazowo gdy przedstawiciele kręgów wsparcia zgłaszają (np. do GOPS-u) informacje na temat bezdomnych w okolicy, pracownicy gminni zajmujący się zgłoszeniem skontaktowali się po jakimś czasie z osobą zgłaszającą i poinformowały ją o podjętych krokach i efektach. W ten sposób, nawet jeśli osoba bezdomna

nie zniknie z sąsiedztwa, lokalna społeczność będzie widziała skutki swoich zgłoszeń, oraz sens w podtrzymywaniu dalszej współpracy z gminą.

Zatem, aby owocna współpraca z lokalnymi kręgami wsparcia była podtrzymana, kontakt musi być cykliczny, przekaz informacji musi się odbywać w obie strony, a lokalni działacze muszą widzieć zaangażowanie po stronie przedstawicieli gminy i efekty podejmowanych interwencji.

3.4.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Z analizy najbliższych kręgów wsparcia uczestników WTZ wynika, że osoby podlegające badaniu zamieszkują najczęściej z rodzicami lub dalszą rodziną. Większość z osób pochodzi z terenów wiejskich, a ich rodzice są już często w wieku emerytalnym. Nie są oni zainteresowani udziałem w spotkaniach, zajęciach psychoedukacyjnych, szkoleniach związanych z tematyką wspierania osób w kryzysie. Osoby te nie widzą celowości takich spotkań, rozwoju swojej wiedzy w takim obszarze. Brak frekwencji w takich działaniach wynika też z braku możliwości dojazdu na spotkania (brak komunikacji gminnej, brak innych środków transportu). Część opiekunów/rodziców osób w kryzysie psychicznym nie planuje w sposób długoterminowy konieczności usamodzielniania swoich dzieci, aby mogły sobie poradzić, kiedy ich zabraknie.

Temat włączania w pomoc na rzecz osób w kryzysie, osób z ich dalszego otoczenia także nie wydaje się łatwy. Osoby chorujące psychicznie, osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy osoby uzależnione często budzą lęk i niepokój otoczenia. Chwiejność emocjonalna, zmiany zachowania, czy ich nieadekwatność budzą w społeczeństwie duży dystans. Nadal łatwo się spotkać z pejoratywnymi określeniami typu „wariat”, „świr”, „niedorozwój”, „pijak”, które tylko potęgują niechęć do grupy osób w kryzysie. Kryzys psychiczny mogący powodować bardzo wiele, skrajnie różnych deficytów i potrzeb wciąż trudno oswoić nawet w najbliższych kręgach wsparcia. Odbiór społeczny kryzysu psychicznego stoi w opozycji to odbioru innych chorób – nowotworowych, somatycznych, czy kardiologicznych. Te drugie budzą społeczne współczucie i chęć zaangażowania, pomocy. W związku z tym wydaje się, iż nie zgłaszanie potrzeb przez kręgi wsparcia osób w kryzysie psychicznym wynikać może bardziej z braku świadomości tych potrzeb, albo z niechęci ich zgłaszania instytucjom zewnętrznym. Opinie specjalistów i przedstawicieli instytucji w gminie świadczą o występowaniu wielu potrzeb. Rekomenduje się zatem uwzględnienie w pierwszej kolejności opinii instytucji (wymienione we wcześniejszych podrozdziałach), niż zignorowanie tych potrzeb z powodu braku ich zgłaszania przez samych zainteresowanych.

3.4.3 Seniorzy

Działania podjęte w Gminie Kolbudy na rzecz seniorów zdecydowanie pokazują, jak istotną rolę odgrywa społeczne wsparcie. Więzi, które tworzymy na co dzień dotyczą przede

wszystkim naszej rodziny i przyjaciół, których obecność zaspokaja nasze potrzeby na wielu poziomach, począwszy od spotkań towarzyskich po wsparcie przy codziennych działaniach (przeprowadzki, zakupy, pomoc w trakcie choroby, opieka nad dziećmi). Osoby w wieku poprodukcyjnym, z racji na wiek, stan cywilny, ale również stan zdrowia, są często pozbawione tych podstawowych możliwości integracji. Po wyprowadzeniu się z domu dzieci, niekiedy śmierci współmałżonka, ja również przyjaciół, aktywność społeczna seniorów ulega znacznemu obniżeniu. Tworzenie miejsc, w których mogą oni budować nowe więzi, ma ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania poznawczego. Konieczność wyjścia z domu wymaga zadbania o własny dobrostan (higienę, ubiór), a co za tym idzie wymusza zorganizowanie planu dnia. Utrzymywanie kondycji psychofizycznej, stymulowanie układu nerwowego poprzez interakcje znacząco wpływa na poprawę funkcjonowania.

Spotkania z osobami w Klubów Seniora (Kowale, Kolbudy) pokazują, iż dla wielu osób, grupa ta staje się podstawowym zasobem jeśli chodzi o kręgi społeczne. Sami zainteresowani wskazują, iż to miejsce bardzo zmieniło ich codzienne funkcjonowanie. Wskazują również, iż w całej Gminie jest duża ilość osób, które wymagałyby wsparcia asystenckiego oraz zaproszenia do uczestniczenia w zajęciach.

Jako istotny wskazują również fakt, że wiele osób zamieszkuje samodzielnie gospodarstwa domowe. Osoby takie wymagałyby wg uczestników wsparcia w postaci Dziennego Domu Pomocy oraz usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Ilość informacji, które posiadają seniorzy z Klubów na temat swoich sąsiadów stanowi pewnego rodzaju bazę danych, która mogłaby zostać wykorzystana do sieciowania działań na terenie Gminy. Uczestnicy wzajemnie zachęcali się i zapraszali do rozpoczęcia działań w Klubie („marketing szeptany”), angażują się w pomoc sąsiedzką i nieformalne grupy, które spędzają ze sobą czas i wzajemnie pomagają. Stworzone przez nich więzi mogłyby również zostać wykorzystane do poszerzenia działań kierowanych do innych seniorów w Gminie. Sami uczestnicy wskazują, iż zdecydowanie bardziej wiarygodne we wsparciu są osoby, które mają już pewne doświadczenie życiowe i rozumieją trudności, która pojawiają się u ludzi w okresie starzenia się. Dlatego oni sami stanowią niewykorzystany do tej pory potencjał.

3.4.4 Osoby z niepełnosprawnością

Potrzeby rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością są bardzo tożsame z potrzebami osób z niepełnosprawnością. Rodziny i opiekunowie zapytania o potrzeby w pierwszej kolejności wymieniają potrzeby, które są niezbędne do funkcjonowania osób z niepełnosprawnością opisane wyżej w pkt 3.1. Jako potrzeby opiekunów osób z niepełnosprawnością wymieniają:

- większa dostępność opieki wytchnieniowej
- większa dostępność asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością

- brak wystarczającego wsparcia psychologicznego dla rodzin/opiekunów (np. konsultacje psychologiczne, grupa wsparcia dla rodzin i/lub opiekunów)
- większa dostępność do darmowej pomocy prawnej
- większe wsparcie finansowe.

3.4.5 Dzieci i rodziny

Z analizy potrzeb najbliższych kręgów wsparcia wynika, że te najpotrzebniejsze dla dzieci – potrzeba nauki i zabawy (w tym place zabaw), są zapewnione. Zagłębiając się jednak w temat, można zauważyć, że niektóre potrzeby różnią się w zależności od miejsca zamieszkania. W mniejszych sołectwach, gdzie zdecydowanie jest więcej domów wielorodzinnych, potrzeba rodzin w zakresie opieki nad dzieckiem jest mniejsza, ze względu na zamieszkanie razem z dziadkami. Na nowych osiedlach, gdzie głównie rodziny z dziećmi mieszkają w blokach lub domach jednorodzinnych, pojawia się problem w zapewnieniu opieki by móc powrócić do pracy. Inne potrzeby wymieniane przez rodziny:

- zwiększenie dostępności usług wsparcia, szczególnie do psychiatrii dziecięcego, różnego rodzaju terapii i usług diagnostycznych dzieci z zakresu pedagogiczno – psychologicznego, miejsc wspierających dzieci i rodziny w zakresie problemów emocjonalnych i wychowawczych dzieci
- poprawa komunikacji między rodzicami, szczególnie w tych domach, gdzie rodzice są w trakcie lub krótko przed lub po rozwodzie
- zwiększenie dostępu do miejsc oferujących szkołę dla rodziców, by poprawić swoje zdolności radzenia sobie z problemami rodzinnymi, podnoszące kompetencje wychowawczo – opiekuńcze
- ze względu na dość wysoki odsetek rodzin mieszczących się w granicy ubóstwa – zwiększenie wsparcia finansowego kierowanego bezpośrednio do rodzin, na potrzeby związane z opieką i wychowaniem dzieci
- wsparcie szkół, nauczycieli, świetlic gminnych w możliwości zwiększenia oferty kierowanej bezpośrednio do rodzin z dziećmi, nie tylko z zakresu gier i zabaw integracyjnych, ale poszerzenia oferty szkoleniowej, warsztatowej, wspierającej z zakresu korepetycji dzieci (program starszy brat, starsza siostra), organizacji klubu dla rodzica czy klubu sąsiedzkiej opieki nad dzieckiem.

4. Analiza potrzeb w zakresie realizacji usług społecznych

W niniejszym, ostatnim już rozdziale diagnozy, uwaga skoncentrowana będzie na analizie potrzeb ale w zakresie realizacji poszczególnych usług społecznych. Pod uwagę zostanie wzięty stopień obecnie realizowanych usług (czy jest wystarczający, bądź nie), usługi nierealizowane (i dlaczego) a także potrzeby kadrowe przed którymi gmina stanie w nadchodzącym okresie, w trakcie wdrażania deinstytucjonalizacji usług społecznych.

4.1 Stopień obecnie realizowanych usług

W pierwszej kolejności analizie poddane zostaną obecnie realizowane usługi – ich zakres i stopień zabezpieczenia potrzeb w stosunku do wszystkich 5 grup społecznych, którym poświęcona jest niniejsza diagnoza.

4.1.1. Bezdomność

Jeśli chodzi o aktualnie realizowane usługi adresowane do osób bezdomnych na terenie gminy Kolbudy, to wyróżnić należy przede wszystkim dwie, najważniejsze z nich.

Po pierwsze, gmina realizuje ustawowy obowiązek zapewnienia noclegu i wyżywienia, za pomocą skierowań do ośrodków noclegowych dla osób bezdomnych, zarówno na terenie gminy jak i poza nią. Zebrane dane wskazują, iż gmina jest w stanie zaspokoić tą potrzebę zarówno za pomocą potencjału występującego na terenie Kolbud (schronisko dla bezdomnych mężczyzn Stowarzyszenia „DOM”), jak i potencjału gmin sąsiedzkich (organizacji pozarządowych z Trójmiasta i Nowego Stawu). Wydaje się wręcz, że gmina mogła by częściowo ograniczyć korzystanie z ośrodków zamiejscowych, gdyż schronisko w Kolbudach ma potencjał aby pomieścić więcej bezdomnych osób skierowanych przez gminę, nawet tych wymagających usług opiekuńczych. Co prawda Stowarzyszenie „DOM” w swej placówce przyjmuje tylko mężczyzn, a wśród lokalnych osób bezdomnych występują też kobiety, ich liczba jest na tyle niewielka, iż niema ani finansowego ani praktycznego uzasadnienia do otwierania dodatkowego schroniska w Kolbudach. Ta niewielka grupa kobiet może być obsłużona za pomocą skierowania do schronisk w innych gminach, bądź nawet do lokalnych usług mieszkaniowych. Poziom realizowania tego rodzaju usług wydaje się zatem na wystarczającym poziomie. Należy jednak podkreślić, że w przypadku procesu deinstytucjonalizacji, system wsparcia bezdomnych nie powinien opierać się o placówki, a pobyt osoby bezdomnej w ośrodku powinien być krótkotrwały i prowadzić do zamieszkania w lokalu mieszkalnym.

Tymczasem jeśli chodzi o drugą z dwóch głównych usług, jakie gmina wdraża w stosunku do osób bezdomnych, czyli program mieszkaniowy (oferujący mieszkania treningowe wraz ze wsparciem specjalistów), poziom zasobów zaangażowanych do jej realizacji może być z perspektywy długoterminowej nie wystarczający. W chwili obecnej, gdy projekt mieszkaniowy dopiero rusza w Kolbudach i trafiają do niego pierwsi kandydaci (którzy

nigdy wcześniej nie mieli dostępu do tego rodzaju usługi w gminie), zasób 2 mieszkań przewidzianych dla 5 osób z pewnością jest wystarczający na okres mniej więcej jednego roku. Biorąc jednak pod uwagę wielkość populacji osób bezdomnych w Kolbudach i potencjalne zainteresowanie programem, gdy informacja o nim się rozpowszechni wśród wszystkich zainteresowanych, liczba chętnych do skorzystania z usługi może się za jakiś czas gwałtownie zwiększyć. Jak już wspomniano wcześniej, mieszkania treningowe z założenia przysługują na ograniczony okres i po jakimś czasie zwalniają się w nich miejsca. Może się jednak okazać, że okres usamodzielniania się osób z nich korzystających będzie się przedłużać i komplikować, przez co okres oczekiwania kolejnych zainteresowanych usługą będzie się również wydłużał. Co więcej, w praktyce może się często okazywać, że osoba przygotowywana do opuszczenia mieszkania treningowego, może nie być usamodzielniona na tyle aby wynająć własne mieszkanie na wolnym rynku, ale usamodzielniona wystarczająco aby z powodzeniem mieszkać w lokalu komunalnym. Niestety ilość lokali komunalnych dostępnych w gminie jest również ograniczona i kolejka chętnych do tej usługi jest również długa. Może więc być to kolejnym powodem tworzenia się zatorów w płynnym dostępie usług mieszkaniowych dla osób bezdomnych.

Podsumowując, poziom na jakim obecnie gmina Kolbudy realizuje usługi mieszkaniowe adresowane do osób bezdomnych, jest z perspektywy długoterminowej niewystarczający. Mowa tu o wszystkich rodzajach usług mieszkaniowych, zarówno o mieszkaniach treningowych jak i mieszkaniach wspieranych (których de facto gmina na razie nie prowadzi), czy lokalach komunalnych. Zatem gmina powinna dokładać starań, aby w nadchodzących latach zwiększyć potencjał liczebny tej usługi, zabezpieczając zarówno nowe lokale mieszkalne, jak i potencjał kadrowy niezbędny do świadczenia wsparcia w tych mieszkaniach.

4.1.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Do obecnie realizowanych przez GOPS usług społecznych na rzecz osób w kryzysie psychicznym należą:

- usługi związane ze schronieniem: schroniska dla osób w kryzysie bezdomności, domy pomocy społecznej. Schronisko w pełni zabezpiecza potrzeby osób w kryzysie bezdomności – tj. może udzielać także miejsc noclegowych osobom z poza gminy, z racji tego, że Gmina Kolbudy nie wykorzystuje wszystkich miejsc noclegowych. Jeśli chodzi o zabezpieczenie potrzeb osób w kryzysie psychicznym, które tam przebywają – tu można wskazać co najmniej kilka potrzeb niezaspokojonych – należą do nich dostęp do lekarza psychiatry, do psychologa i terapeuty uzależnień w ramach ubezpieczenia zdrowotnego na terenie gminy Kolbudy. Jeśli chodzi o zabezpieczenie potrzeb osób potrzebujących całodobowego wsparcia w domach pomocy społecznej, potrzeby te są zaspakajane poza gminą – wnioskując o miejsce w Domach Pomocy Społecznej w innych gminach i powiatach województwa pomorskiego. Z deklaracji pracownika GOPS wynika, że potrzeby są zaspokojone a aktualnie nie ma kolejki osób oczekujących na ten rodzaj wsparcia.

- usługi związane z szeroko rozumianą rehabilitacją społeczną lub zawodową (środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, centrum integracji społecznej). Usługa ŚDS nie jest zaspokojona na wystarczającym poziomie – obecnie aż 6 mieszkańców Kolbud czeka na miejsce w ŚDS w Pruszczu Gdańskim, z uwagi na brak miejsc. Mieszkańcy Kolbud także korzystają z ŚDS w innych gminach (w Gdańsku, w Skarszewach). W WTZ Łapino aktualnie na przyjęcie czeka 2 mieszkańców Kolbud. Z informacji podanych przez WTZ wynika, że na przyjęcie będą musieli poczekać jeszcze co najmniej kilka miesięcy. Jeśli chodzi o CIS w Pruszczu Gdańskim aktualnie nie ma osób oczekujących, kierowanych z tej gminy.

Urząd Gminy Kolbudy oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzą ofertę konsultacyjną, skierowaną do osób w kryzysie psychicznym. Do głównych zadań tych punktów konsultacyjnych należy działanie interwencyjne, wsparcie psychologiczne, spotkania mają na celu podnoszenie motywacji lub psychoedukację. W zasobach UG Kolbudy i PCPR Pruszcz Gdański jest psycholog i terapeuta uzależnień a także prawnik. Z informacji zdobytej z obu instytucji wynika, że ilość godzin oferowana a także dostępność zabezpiecza aktualne potrzeby gminy/powiatu i nie ma konieczności finansowania większej ilości spotkań. Należy przy tym pamiętać, że spotkania te nie mają stricte charakteru psychoterapeutycznego czy terapii uzależnień, a jedynie mogą być początkiem budowania wiedzy, motywacji do podejmowania takich działań. Jednocześnie z wywiadów przeprowadzonych z osobami w kryzysie psychicznym czy z reprezentantami organizacji pozarządowych działających na terenie gminy i powiatu, które świadczą usługi na rzecz tej grupy jasno wynika, że brak dostępu do psychologa czy terapeuty uzależnień jest widoczny. Różnica ta może wynikać z charakteru wsparcia – psycholog i terapeuta jest oczekiwany jako zasób usług zdrowotnych, mogący udzielać wsparcia w ramach leczenia, a nie w ramach konsultacji w instytucji. Nie można więc uznać, że zakres udzielanego wsparcia psychologicznego czy terapeutycznego jest w pełni zaspokojony. Potrzeba ta nadal istnieje – jednakże jej zakres winien dotyczyć diagnozy psychologicznej i terapii psychologicznej dostępnej w ramach ośrodka zdrowia nie natomiast samej możliwości konsultacji z psychologiem w ramach instytucji takich jak urząd czy PCPR. Usługi psychologiczne świadczone w ramach usług zdrowotnych budzą w ich odbiorcach większe poczucie bezpieczeństwa, poczucie wiarygodności i dyskrecji.

4.1.3 Seniorzy

Dzięki diagnozie przeprowadzonej w 2018 roku Gminy Kolbudy w swojej ofercie realizuje sporo zadań dedykowanych seniorom. Stopień ich zabezpieczenia jest różny.

Jeśli chodzi o usługi z obszaru zdrowotnego, dostępne na terenie gminy ale w stopniu nie wystarczającym, są to usługi następujących lekarzy i specjalistów: specjalista chorób wewnętrznych, specjalista medycyny paliatywnej, specjalista ginekologii, laryngolog, endokrynolog, dermatolog, stomatolog, diabetolog, okulista, kardiolog. W gminie na NFZ jest

dostępny tylko jeden specjalista z każdej wymienionej dziedziny i wydaje się to niewystarczające. Dodatkowo warto tu powiedzieć także o lekarzach rodzinnych, których jest 8, a co wydaje się również liczbą nie wystarczającą. Problem istnieje także z niewystarczającym dostępem do poradni dietetycznej, oraz fizjoterapeutycznej, które są dostępne w gminie, ale na zasadach komercyjnych. Brak jest usług tego rodzaju, finansowanych przez NFZ. Zupełnie inna sytuacja jest z kolei w przypadku teleopieki (opieka na odległość dla osób niesamodzielnych i samotnych, zapewniona poprzez opaskę bezpieczeństwa z guzikiem alarmowym znajdującym się na opasce, zapewniającym połączenie z centralą). Według informacji od pracownika socjalnego w Gminie jest niewielkie zainteresowanie wśród seniorów tą formą wsparcia.

Jeśli zaś chodzi o usługi z obszaru społecznego, dostępne na terenie gminy, warto zauważyć, że Seniorzy w Gminie są grupą bardzo aktywną, chętnie uczestniczącą w dedykowanych im wydarzeniach, więc zwiększenie działań w tym obszarze spotkałoby się z dużym zainteresowaniem. Usługi takie jak Kluby Seniora, Koła Seniora, Bal Seniora, Senioriada, Imprezy Integracyjne w Sołectwach czy Uniwersytet III Wieku, które są dostępne w Kolbudach, mogły by z powodzeniem być realizowane na większą skalę (częściej, z bogatszą ofertą etc.). Warto też zauważyć, że nie każde Sołectwo posiada miejsce do spotkań mieszkańców (w tej chwili ma ją tylko Jankowo, Bąkowo, Kolbudy, Lisewiec, Lublewo, Ostróżki, Pręgowo i Łapino). W pozostałych sołectwach brak jest tego typu obiektów.

Również poziom realizacji niektórych usług prowadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wymagają zwiększenia nakładów bądź częstotliwości. Mowa tu o: wsparciu osób mieszkających samotnie, pomocy rzeczowej, dożywianiu, usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej, czy transportu „Door to door”.

Spotkano się także z opiniami, iż Karta Mieszkańca Gminy Kolbudy – jest to Karta uprawniająca do szeregu zniżek i udogodnień dla mieszkańców (np. przejazd dla seniorów liniami autobusowymi) – oferuje zbyt małą ilość zniżek. Oferta dla użytkowników karty powinna być bardziej rozbudowana, zwłaszcza pod kątem użytkowników w wieku senioralnym.

4.1.4 Osoby z niepełnosprawnością

Jak wynika z wywiadów, analiz, rozmów, obserwacji na terenie Gminy Kolbudy istnieją usługi, które aktualnie realizowane są w niewystarczającym stopniu do potrzeb mieszkańców gminy. Są to:

- opieka wytchnieniowa – potrzeba większej ilości opiekunów oraz godzin opieki wytchnieniowej
- asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - potrzeba większej ilości asystentów oraz godzin asystentury

W zakresie dostępu do edukacji

Ze względu na wzrost liczby mieszkańców we wsiach graniczących z Gdańskiem zwiększa się zapotrzebowanie na miejsca w szkołach. Aktualnie spośród czterech najbardziej dynamicznie rozwijających się sołectw – Kowale, Jankowo Gdańskie, Otomin, Lublewo Gdańskie, szkołę posiadają Kowale i Lublewo Gdańskie. Szkoła na Kowalach jest szkołą metropolitarną, tzn. są w niej uczniowie z gminy Gdańsk, Pruszcz Gdański i Kolbudy. W związku z ciągłą rozbudową sołectwa Kowale i Otomina (którego jest to szkoła rejonowa) szkoła już jest przepełniona. Inne placówki również sygnalizują brak miejsca na gabinety specjalistyczne oraz braki kadrowe specjalistów (głównie z zakresu logopedii, psychologa czy pedagoga). Zasadnym więc jest rozważenie rozbudowy istniejącej infrastruktury lub, zgodnie z możliwościami Gminy – budowa nowej szkoły w Jankowie Gdańskim, ewentualnie utworzenie szkół filialnych w Jankowie Gdańskim i Otominie.

Transport do szkół gmina zapewnia w oparciu o transport publiczny. Trasy i godziny odjazdów są kompatybilne z rozpoczęciem i zakończeniem zajęć szkolnych. Przykładowo z Otomina autobus pod szkołę na Kowale wyjeżdża o 7.01 i 9.46, co pokrywa się z rozpoczęciem zajęć szkolnych w klasach młodszych. Autobus powrotny spod szkoły wyjeżdża o godzinie 12.15; 15.10 i 17.10⁷¹.

W zakresie opieki nad dziećmi do lat 3

Aktualnie w gminie funkcjonuje 6 prywatnych żłobków lub klubów malucha. Gmina Kolbudy wprowadziła „Kolbudzki bon żłobkowy” wynoszący 200 zł miesięcznie, część żłobków bierze udział w programie MRiPS „Maluch+” pomimo to kwota oferowana przez gminę jest nie wystarczająca aby zrównać cenę żłobków komercyjnych z placówkami publicznymi. Wysoki koszt opieki nad dzieckiem do lat 3 nie sprzyja aktywizacji zawodowej młodych rodziców. Z rozmów przeprowadzonych z mieszkańcami Jankowa Gdańskiego (rodzina 2+2 oraz rodzina 2+1), Kowal (rodzina 2+4 oraz rodzina 2+1) i Otomina (rodzina 2+2) wynika, że jest to również jeden z powodów, dla których młode małżeństwa, pomimo zamieszkania na terenie Gminy, wolą pozostać zameldowanym w Gdańsku. Zatem wsparcie tego rodzaju usług w gminie jest niewystarczające. Brakuje dostępu do darmowych miejsc w żłobkach (prowadzonych przez gminę, bądź opłacane przez gminę w żłobkach niepublicznych).

Poradnie pedagogiczno – psychologiczna

Na terenie powiatu jest jedna publiczna poradnia pedagogiczno – psychologiczna, mająca uprawnienia wydawania orzeczeń oraz trzy poradnie niepubliczne na terenie gminy, wydające diagnozy i opinie w innych sprawach. Biorąc pod uwagę zgłoszone ilości dzieci będących pod opieką pedagoga lub psychologa w szkołach, ilość dzieci korzystających z pomocy placówek wsparcia dziennego i SOW w Łapalicach, liczba dzieci potrzebującej

⁷¹ https://gryf.trasownik.net/uploads/pdf/857_20191209.pdf

diagnozy i wsparcia terapeutycznego przewyższa możliwości poradni publicznej. Poradnie niepubliczne zaś nie są dostępne dla wszystkich rodzin potrzebujących tego wsparcia, ze względu na granicę finansową, której nie są czasem w stanie pokonać.

Miejsca spotkań mieszkańców

Każde sołectwo w gminie posiada plac rekreacyjny, w większości są też świetlice sołeckie, które starają się zaspokoić potrzebę mieszkańców. Niektóre z placów potrzebują rewitalizacji. Jest jednak kilka sołectw, które od wielu lat zgłaszają potrzebę zorganizowania świetlicy sołeckiej na swoim terenie i często pomimo posiadanego terenu, planu zagospodarowania i obietnicy, nie otrzymują środków na budowę. Do tych sołectw należą: Czapielsk, Łapino, Otomin, Babidół/Nowiny.

Pomoc społeczna

Rodziny mogą liczyć ze strony gminy na wsparcie finansowe i rzeczowe, na zasiłek stały i dodatki mieszkaniowe. Zadanie to jest realizowane na miarę zgłaszanych potrzeb i kondycji finansowej Gminy.

Na terenie Gminy działa jeden asystent rodziny, w wywiadzie podaje, że jest to liczba wystarczająca. Pod opieką ma 12 rodzin (31 dzieci), które same zgłosiły się po pomoc. Biorąc tylko pod uwagę, że na dzień 31.12.2021 w różnych formach pieczy zastępczej przebywało 40 dzieci, zaś ze wsparcia placówek wsparcia dziennego korzysta 54 dzieci – jeden asystent wydaje się być niewystarczający do pracy z rodziną na rzecz powrotu dzieci do domu oraz do pracy z rodzinami o niskich kompetencjach wychowawczo – opiekuńczych.

Programy kierowane do rodzin

Telefon zaufania kierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy. Z danych wynika, że jest to potrzeba w pełni realizowana.

Oferta Gminy dla mieszkańców to żeglarski puchar Kaszub, turniej szachowy, ogólnopolska akcja „Rowerowy maj”, konkurs fotograficzny „moja mama i ja”, koncerty, dni Gminy i Gminny Dzień Dziecka, festiwal sportów plażowych i wodnych, gminne kąpielisko, turniej futbolu flagowego, turniej tenisa ziemnego, turniej streetball. Oferta sołectw to głównie spotkania integracyjne, mikołajki, festyn na Dzień Dziecka. Bogata oferta szkół w zajęcia pozalekcyjne i współpraca z klubami sportowymi zdaje się wyczerpywać propozycje zajęć rekreacyjnych dla dzieci. Młodzież podaje jednak, że brakuje im miejsca spotkań, które dostępne by było dla nich w sposób ciągły, wskazują na brak ofert kulturalnych kierowanych do tej grupy wiekowej. Dwie, niewielkie biblioteki gminne, również są niewystarczające na potrzeby rodzin, młodzieży oraz dzieci.

Za wskazane jest zaznaczenia, że w 2022 roku funkcjonowały bezpłatne warsztaty dla rodziców i wychowawców finansowane ze środków Gminnej komisji ds. profilaktyki i

rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Wskazane jest kontynuowanie tej oferty jak i rozszerzenie jej o szkołę dla rodziców.

4.2 Usługi dotąd nierealizowane

W kolejnej części rozdziału analizie poddane zostaną potrzeby w zakresie usług nie realizowanych aktualnie na terenie gminy, zaś pozostających kluczowymi w kontekście przyszłej deinstytucjonalizacji usług społecznych w Kolbudach. Diagnoza ta, jak wcześniej, przedstawiona zostanie w podziale na 5 analizowanych grup społecznych.

4.2.1 Bezdomność

Z spośród wszystkich potrzeb wyszczególnionych w podrozdziale 4.1.1, jedyną usługą społeczną której gmina w chwili obecnej w ogóle nie realizuje, a która może mieć znaczenie przy wdrażaniu deinstytucjonalizacji usług dla bezdomnych, jest gminny streetworking. Co prawda, z informacji otrzymanych od Straży Gminnej i GOPS-u wynika, iż instytucje te wykonują w okresie zimowym, wspólne kontrole miejsc niemieszkalnych, celem sprawdzenia warunków bytowych oraz udzielenia ewentualnej pomocy osobom bezdomnym w nich przebywającym. Działania te są bardzo ważne i mają znamiona gminnego streetworkingu, jednak ich sporadyczność i ograniczony charakter uniemożliwiają uznanie tego, jako realizację pełnej usługi streetworkingu. Jak już wspomniano w podrozdziale 4.1.1, zadanie to można realizować na różnym stopniu zaawansowania. W najbardziej minimalnym zakresie można by po prostu zintensyfikować wspólne patrole pracowników GOPS i Straży Gminnej, tak aby odbywały się regularnie, przez cały rok i odbywały się według sporządzonego planu. W optymalnym zakresie, gmina mogła by zatrudnić osobnych streetworkerów, wyspecjalizowanych w pracy z tzw. „klientami ulicznymi”, którzy realizowali by indywidualny program działań.

Oczywiście pierwsze zaproponowane rozwiązanie jest najtańsze, ale jednocześnie najmniej skuteczne. Rozwiązanie drugie jest najskuteczniejsze, ale wymaga największych nakładów finansowych, choć z pewnością przy tak ograniczonej populacji osób bezdomnych w miejscach niemieszkalnych jaka funkcjonuje w Kolbudach, nie wydaje się aby niezbędne było zatrudnienie do tego ludzi na pełen etat. Prawdopodobnie wystarczyła by dwójka osób (ze względów bezpieczeństwa streetworkerzy działają zawsze w parze) zatrudniona na część etatu.

Warto jednak na zakończenie podkreślić, iż zestawiając ze sobą zapisy podrozdziału 5.1.1 oraz 5.2.1, czyli usługi realizowane ale w stopniu nie wystarczającym, z usługami nierealizowanymi wcale, ważne jest aby nie interpretować tych niedoborów w sposób nieprawidłowy. Mimo, iż gminnego streetworkingu nie ma w Kolbudach wcale, a usługi

mieszkaniowe są realizowane (tylko w stopniu niewielkim), mylnym było by przekonanie, że usługa której nie ma wcale, powinna mieć priorytet przy wdrażaniu. Tak naprawdę proces deinstytucjonalizacji usług społecznych dla osób bezdomnych opiera się przede wszystkim na dostępie do usług mieszkaniowych. Streetworking stanowi zaś pewne uzupełnienie systemu. W opcji optymalnej gmina powinna posiadać obie te usługi. Mając jednak ograniczone zasoby i musząc wybierać pomiędzy działaniami, to usługi mieszkaniowe winny mieć najwyższy priorytet, gdyż bez nich proces deinstytucjonalizacji usług adresowanych do tej konkretnej grupy odbiorców, się nie powiedzie.

4.2.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Na terenie gminy Kolbudy nie są realizowane usługi mieszkaniowe – zarówno mieszkalnictwo wspomagane jak i mieszkalnictwo treningowe dla osób w kryzysie psychicznym. Osoby wymagające schronienia są kierowane do instytucji dających wsparcie całodobowe (schroniska z usługami opiekuńczymi, domy pomocy społecznej). Usługi mieszkaniowe na terenie gminy mogłyby by zaspokajać potrzeby osób aktualnie potrzebujących wsparcia z zamieszkaniem, ale być także treningiem samodzielności dla osób, które aktualnie mieszkają jeszcze z rodzinami. Przyszłościowo osoby te, mogą mierzyć się z brakiem umiejętności samodzielnego zamieszkiwania (często nie mają umiejętności samodzielnego gospodarowania budżetem domowym, załatwiania spraw urzędowych, realizacji codziennych obowiązków takich jak sprzątanie, pranie czy gotowanie), co skutkować może kierowaniem ich do całodobowych form opieki, takich jak domy pomocy społecznej czy placówki dla osób w kryzysie bezdomności. Do głównych przyczyn nie realizowania usług o charakterze mieszkaniowym należy zaliczyć brak lub niewystarczający zasób mieszkaniowy w gminie i brak finansów na realizację takiej ścieżki wsparcia.

Na terenie gminy nie są też zabezpieczone usługi z zakresu ochrony zdrowia psychicznego – brak dostępu do lekarza psychiatry, psychologa w ramach NFZ. Do 2021 roku działała na terenie gminy Poradnia Zdrowia Psychicznego w Gminnym Ośrodku Zdrowia. Z powodów finansowych została zamknięta. Aktualnie cała gmina Kolbudy licząca ponad 20 tysięcy mieszkańców nie ma dostępu do bezpłatnej, ambulatoryjnej opieki w zakresie zdrowia psychicznego. Czas oczekiwania na dostęp do takiej pomocy na terenie Trójmiasta często wynosi od kilku miesięcy do nawet kilku lat. Część z osób w kryzysie psychicznym nie może pozwolić sobie finansowo na korzystanie ze wsparcia specjalistów (psychiatry, psychologa, psychoterapeuty) nawet w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, z powodu zbyt kosztownych dojazdów do Trójmiasta (wydatek na dojazd w konkretne miejsce komunikacją to nawet kilkadziesiąt złotych za jednorazową wizytę).

Do usług nierealizowanych na terenie Gminy, a wynikających z potrzeb osób w kryzysie zdrowia psychicznego należy też świetlica/ przestrzeń spotkań. Miejsce takie mogłoby się

przysłużyć do zaspokojenia co najmniej kilku potrzeb – zarówno spotkań, jak i przekazywania informacji, treningów samodzielności, rehabilitacji społecznej i zawodowej, a także organizacji szkoleń, konferencji etc.

4.2.3 Seniorzy

Poza usługami, które powinny być realizowane w większym zakresie niż obecnie, na terenie objętym diagnozą, wskazane by było aby pojawiły się inne działania, które aktualnie nie są prowadzone.

Przede wszystkim usługi o charakterze ochrony zdrowia, takie jak Stomatolog, Neurolog, czy Psychiatra. Na terenie Gminy nie ma możliwości skorzystania z wymienionych specjalizacji. Wszystkie trzy są niezbędne do prawidłowego diagnozowania seniorów. Układ nerwowy człowieka z biegiem czasu degradowe się, powodując trudności w codziennym funkcjonowaniu. Niezbędne w takiej sytuacji jest przeprowadzenie adekwatnej diagnostyki, która w przypadku zmian OUN rozpoczyna się najczęściej od konsultacji neurologicznej (poprzedzonej badaniem TK). Podobnie jest w przypadku trudności kardiologicznych, które wymagają prowadzenia odpowiednich badań (aparaty dostępne w jednej z przychodni w Gminie). Brak możliwości ze skorzystania ze specjalistów na miejscu, w przypadku seniorów (szczególnie samotnych), wielokrotnie będzie powodował brak uzyskania jednoznacznej diagnozy a co za tym idzie rozpoczęcia adekwatnego leczenia.

W przypadku usług o charakterze społecznym, w gminie zauważalny jest brak Dziennego Domu Pomocy. Rozmowy z seniorami, szczególnie z Klubów Seniora wskazały na ogromne zainteresowanie i potrzebę stworzenia podobnej placówki na terenie Gminy. Uczestnicy klubów w dużym stopniu zwracali uwagę na konieczność takiej formy pomocy, szczególnie wśród osób samotnych oraz mających trudności z poruszaniem się.

Duży brak istnieje także na polu mieszkalno-lokalowym. W gminie brakuje choćby mieszkań wspieranych. Prowadzenie tych mieszkań ma na celu utrzymanie seniorów (oraz osób z innych grup wymagających wsparcia) w środowisku lokalnym jak najdłużej jest to możliwe. W okresie korzystania z mieszkania osoba ma zapewnione wsparcie niezbędnych specjalistów (w tym asystenta). Realizacja podobnych działań w szerszej skali pozwoliłaby na efektywniejszą pomoc seniorom (szczególnie samotnym).

Ciekawą alternatywą, która mogła by być wprowadzona w gminie są także mieszkania współdzielone, czyli mieszkania, w których zamieszkują osoby w podeszłym wieku, będące własnością tylko jednego z lokatorów. Przykładowo, w jednym z mieszkań zamieszkują dwie seniorki (oszczędność kosztów, zabezpieczenie społeczne, wsparcie, tworzenie sieci wsparcia, itp.). Spotkania z seniorami pokazały żywe zainteresowanie uczestników Klubów Seniora tym tematem. Pojawiły się pytania dotyczące funkcjonowania w takim mieszkaniu – potrzeba przeprowadzenia całego procesu przy wsparciu np. asystenta seniora. Wsparcie Asystenta wobec osób starszych coraz częściej wydaje się niezbędnym aspektem poprawy

funkcjonowania seniorów. Ustawa o Pomocy Społecznej wskazuje i opisuje funkcjonowanie asystentów rodziny, nie przewiduje się tam jednak odrębnego stanowiska – asystent seniora. Rozmowy indywidualne diagnosty z seniorami oraz opiekunami Kół i Klubów wyraźnie wskazują na potrzebę wsparcia w organizowaniu spraw codziennych (administracyjnych, prawnych), nie związanych z zabezpieczeniem wsparcia opiekuńczego, socjalnego.

Z pewnością w GOPS brakuje także działu (bądź pracownika) oddelegowanego wyłącznie do spraw seniorów, do którego podstawowych zadań należałoby diagnozowanie i koordynowanie działań na rzecz seniorów w Gminie. Pracownik taki mógłby nadzorować rozwój działań prowadzonych wobec tej grupy wiekowej, co stanowiłoby dalszą część prowadzenia działań w Lokalnej Polityce wobec seniorów. Ponadto stworzenie takiego stanowiska (lub osoby/ rzecznika seniora) pomogłoby mieszkańcom Gminy w lokalizowaniu miejsca, gdzie uzyskaliby informacje niezbędne do codziennego funkcjonowania.

4.2.4 Osoby z niepełnosprawnością

Na terenie Gminy Kolbudy istnieje szereg potrzeb, które aktualnie nie są realizowane:

- dzienny/środowiskowy dom pomocy/wsparcia dla osób z niepełnosprawnością
- klub dla osób z niepełnosprawnością (na zasadzie działania klubów dla seniorów)
- miejsce spotkań dla osób z niepełnosprawnością / świetlica
- formy aktywizacji społecznej: wyjścia do kina, teatru, opery, filharmonii, spotkania integracyjne dla osoby z niepełnosprawnością, ferie i wakacje dla osób z niepełnosprawnością, wycieczki, spotkania świąteczne etc.
- asystent ds. aktywizacji społecznej dla osób z niepełnosprawnością / animator
- zajęcia ruchowe dla osób z niepełnosprawnością np. zajęcia na siłowni, tenis dla osób słabowidzących, taniec, samoobrona, strzelanie do tarczy na słuch itp.
- specjalistyczna opieka medyczna – psychiatra, neurolog, gastrolog, dermatolog, endokrynolog, ginekolog, ortodonta, kardiolog, okulista, chirurg, urolog, psychoterapeuta, terapeuta uzależnień, rehabilitant, fizjoterapeuta, wypożyczalnia sprzętu do rehabilitacji, pielęgniarka środowiskowa
- lokale mieszkalne dla osób z niepełnosprawnością, np. mieszkania treningowe, mieszkania wspierane
- warsztaty z zakresu umiejętności społecznych (TUS)
- zajęcia psychoedukacyjne dla osób z niepełnosprawnością
- psychoedukacja społeczności lokalnej na temat niepełnosprawności
- wolontariat na rzecz osób z niepełnosprawnością
- grupy środowiskowego wsparcia
- szkolenia, kursy, warsztaty dla członków rodziny, opiekunów, kadry

4.2.5 Dzieci i rodziny

Poza usługami, które powinny być realizowane w większym zakresie niż obecnie, na terenie objętym diagnozą, wskazane by było aby pojawiły się inne działania, które aktualnie nie są prowadzone.

Po pierwsze, na terenie Gminy nie ma możliwości skorzystania z porady psychiatry dziecięcego. Jest on niezbędny do diagnozowania i leczenia dzieci. Najbliżej można skorzystać z pomocy psychiatry dziecięcego w Pruszczu Gdańskim lub Gdańsku. Istotnym czynnikiem będzie tu również odległość od miasta wojewódzkiego – bliskość Gdańska powoduje, iż wiele usług zabezpieczono w mieście, i wielokrotnie nawet prywatne Gabinety nie powstają na terenie Gminy.

Innym specjalistą, którego również brak jest Streetworker d.s dzieci, czyli pracownik podwórkowy. Streetworking wpisuje się w pozainstytucjonalną formę pracy socjalnej. Jest jedną z metod „outreach”, poza pedagogiką ulicy oraz pedagogiką podwórka, które polegają na spotkaniu z osobą w sytuacji pomocy w jej środowisku społecznym. W procesie budowania relacji istotne znaczenie ma uruchomienie przez profesjonalistę systemu wsparcia tej osoby, który jest odpowiedzią na zasygnalizowane potrzeby. Streetworking może być zatem wykorzystywany zarówno do pracy z dziećmi i młodzieżą, jak i z osobami dorosłymi. Praca tego typu jest przede wszystkim uzależniona od przygotowania i doświadczenia streetworkera, a także od jego indywidualnych cech charakteru.

Poważny brak dotyczy także mieszkań chronionych i treningowych dla osób usamodzielniających się z terenu Gminy. Na dzień 31.12.2022 r. w różnego rodzaju pieczy zastępczej przebywało 40 dzieci z terenu gminy Kolbudy. W myśl mieszkań chronionych, treningowych - pozwala to osobie wychodzącej w placówki, na pełne usamodzielnienie na terenie miejsca swojego wcześniejszego zamieszkania, bez potrzeby powrotu do środowiska dysfunkcyjnego, z którego wcześniej zostało zabrane. Realizacja podobnych działań w szerszej skali pozwoliłaby na powrót dzieci na teren gminy.

Gminie brakuje także placówki oświatowej na poziomie ponadpodstawowym. Powoduje to wędrowkę dzieci i młodzieży do gmin i miast ościennych, posiadających taką ofertę. Niekiedy jest to przyczyną porzucania szkoły i zakończenie edukacji na poziomie szkoły podstawowej, wraz z zakończeniem obowiązku szkolnego, niekiedy zaś jest to pierwszy krok do wyprowadzenia się z gminy i przeniesienia do Trójmiasta.

4.3 Potrzeby kadrowe

Analizując powyższe rozdziały mówiące o potrzebach poszczególnych grup społecznych i brakach w niektórych usługach świadczonych na terenie Kolbud, widać że gmina próbując sprostać tym wszystkim wyzwaniom będzie zmuszona zaangażować w swe działania

dodatkową kadrę. Niezależnie od tego, czy gmina zdecyduje się sama zatrudnić poszczególnych specjalistów, czy może zlecić realizację zadań na inne podmioty, z pewnością wdrożenie procesu deinstytucjonalizacji będzie się wiązało ze zwiększeniem potencjału kadrowego, pracującego na terenie gminy. Co ciekawe, w wielu podrozdziałach pisano o konieczności wprowadzenia usług wymagających podobnego rodzaju kadry. Wydaje się, że głównym rodzajem specjalisty, do którego dostęp będzie musiał być zwiększony, jest **Asystent** dedykowany do pracy z poszczególnym rodzajem klienta. Mowa tu zarówno o asystenturze dla osób bezdomnych, asystenturze dla seniorów, osób z niepełnosprawnością, osób w kryzysie psychicznym, oraz asystenturze rodzinnej. W zależności od grupy społecznej, której jest on dedykowany, asystent świadczy indywidualną pomoc w środowisku klienta. Z wstępnych kalkulacji wynika, iż w najbliższych latach niezbędnych będzie przynajmniej 10ciu dodatkowych tego typu pracowników, działających na terenie całej gminy. Wraz z dalszym rozwojem deinstytucjonalizacji usług, a zwłaszcza wraz ze wzrostem ilości mieszkań wspieranych w gminie, liczba ta będzie się stopniowo zwiększać.

Innym rodzajem kadry, który prawdopodobnie będzie musiał pojawić się na terenie gminy, jest **Streetworker** – czyli tzw. pracownik uliczny/terenowy. Diagnoza potrzeb w zakresie bezdomności oraz usług adresowanych do dzieci, wykazała potrzebę specjalistów tego rodzaju. Co prawda streetworker bezdomności i streetworker dziecięcy to specjaliści wymagający nieco innych kompetencji, ale działający według podobnych zasad pracy – bezpośrednio z klientem w jego środowisku zewnętrznym. Biorąc pod uwagę fakt, iż streetworkerzy bezdomności pracują w parach, wydaje się zatem, iż liczba streetworkerów obu specjalizacji, którzy będą potrzebni w nadchodzących latach będzie nie mniejsza niż 4.

Zwiększenie repertuaru usług społecznych w 5ciu obszarach będzie wymagało także zwiększenia ilości **pracowników socjalnych**, zatrudnionych do działań w gminie. W zależności od skali z jaką będzie się wdrażał opisane wcześniej reformy, w ciągu najbliższych lat potrzeba będzie od 5 do 10 dodatkowych osób na tym stanowisku.

Deinstytucjonalizacja pociągnie za sobą także wzrost zatrudnienia na innych, **specjalistycznych stanowiskach**, związanych z szeroko pojętymi usługami społecznymi, takimi jak: psycholog, terapeuta uzależnień, instruktor terapii uzależnień, instruktor WTZ, opiekun, animator środowiskowy, wychowawca, czy logopeda. W zależności od skali wdrażania poszczególnych usług, liczba wymaganych osób może się zmieniać, z pewnością jednak (traktując tą grupę kadry zbiorczo) w najbliższych latach potrzebne będzie przynajmniej kilkanaście osób, w tej grupie zawodowej.

W gminie musi się zwiększyć także dostęp do szeroko pojętej listy **specjalistów ochrony zdrowia**, chociażby takich jak: psychiatry (w tym psychiatry dziecięcy), rehabilitanci, fizjoterapeuci, stomatolodzy, neurologi, gastrologi, dermatolodzy, endokrynolodzy, ginekolodzy, ortodonci, czy pielęgniarki środowiskowe. Jako że każda z tych dziedzin ma inne potrzeby i specyfikę zatrudniania (niektórzy są potrzebni na kilka godzin, inni na kilka etatów),

trudno przewidzieć dokładną liczbę. Traktując tą kategorię specjalistów zbiorczo, z pewnością będzie to przynajmniej kilkanaście osób.

Oczywiście taki rozrost usług specjalistycznych wiąże się także z potrzebą dodatkowych pracowników **administracyjnych** (biurowych, księgowych, kadrowych, etc.).

Suma summarum, wdrożenie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie gminy Kolbudy, w 5-ciu opisywanych obszarach pomocy społecznej, będzie wymagało w ciągu najbliższych lat zwiększenia zatrudnienia w tej sferze przynajmniej 50-ciu dodatkowych specjalistów różnych dziedzin.

Wiąże się to z dwoma podstawowymi wyzwaniami dla gminy. Po pierwsze, z wyzwaniem finansowym. Niezależnie od tego, czy gmina będzie chciała wdrożyć te usługi samodzielnie, czy może podejmie decyzję o ich zleceniu podmiotom zewnętrznym, nie da się tego osiągnąć bez zwiększenia nakładów finansowych. Po drugie, z wyzwaniem dostępności kadry. Z pewnością część wymienionych specjalistów będzie można znaleźć na terenie gminy Kolbudy. Nie wydaje się jednak, aby było to możliwe w większości przypadków. Możliwości rynku pracy i potencjału kadrowego dostępnego na terenie gminy Kolbudy są jednak ograniczone i z pewnością część wspomnianych specjalistów (np. służby zdrowia) trzeba będzie pozyskać z gmin sąsiedzkich (np. Trójmiasta). Problemem jaki może się w tym momencie pojawić, jest duża konkurencja ofert pracy adresowanych do części z nich. Aby przekonać niektórych z potencjalnych kandydatów do dłuższych dojazdów do pracy z miejsca zamieszkania, niezbędne będzie zwiększenie atrakcyjności finansowej oferty pracy w Kolbudach. Oznacza to po raz kolejny zwiększenie nakładów finansowych, niezbędnych do sukcesywnego wdrożenia deinstytucjonalizacji usług społecznych, na terenie gminy Kolbudy.

4.4 Przyczyny nierealizowania usług

Analiza nierealizowanych usług społecznych z 5-ciu obszarów gminnej polityki pokazała, iż w większości przypadków powody ich nierealizowania są na ogół dość zbliżone.

Po pierwsze, najważniejszą przyczyną występującą we wszystkich obszarach jest **brak funduszy** i niewystarczające finansowanie usług społecznych przez gminę. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w podrozdziale 4.3.1, wzrost dochodów gminy nie przekłada się na wzrost wydatków na usługi społeczne, co wraz z inflacją i zwiększaniem się populacji mieszkańców gminy, ogranicza możliwości sektora usług społecznych. Bez zmiany w tym zakresie nie będzie możliwa realizacja deinstytucjonalizacji usług społecznych w Kolbudach.

Drugą, i niemal równie ważną przyczyną, jest **niewystarczająca infrastruktura** w gminie. Mowa tu w pierwszej kolejności o braku lokali mieszkalnych, które można by przeznaczyć na mieszkania komunalne, socjalne, treningowe czy wspierane, a bez których deinstytucjonalizacja nie będzie w pełni możliwa. Oprócz tego problemem są także bariery architektoniczne i komunikacyjne, czyli brak dostępu do budynków i obiektów, oraz brak

transportu publicznego do niektórych miejsc. Te bariery utrudniają dostęp do usług społecznych, a w niektórych przypadkach uniemożliwiają ich realizację.

Te dwie wymienione w pierwszej kolejności przyczyny, stanowią sedno problemu i ich rozwiązanie jest krytyczne dla dalszego procesu deinstytucjonalizacji w gminie. Stawienie im czoła powinno być głównym wyzwaniem, któremu lokalne władze poświęcą się w najbliższych latach. Oprócz tego można także zwrócić uwagę na kilka innych, mniej krytycznych uwarunkowań, które występują na terenie Kolbud. Jednym z nich jest, wspomniany w rozdziale 5.3, **niedobór wykwalifikowanej kadry** na lokalnym rynku pracy. Można temu jednak zaradzić posiłkując się bliskością trójmiejskiego rynku pracy i jego potencjałem. Niekiedy także problemem, wśród lokalnych pracowników sektora pomocy społecznej, jest **ograniczona wiedza i umiejętności**, na temat najnowszych i skutecznych metod rozwiązywania niektórych problemów społecznych. Z drugiej strony mnogość obowiązków i ograniczone zasoby kadrowe często prowadzą do sytuacji, w których nawet gdy pracownicy wiedzą jak rozwiązać jakiś problem, nie mają czasu ani zasobów potrzebnych do wdrożenia tej wiedzy. Zatem **rozwój potencjału kadrowego** w sektorze usług społecznych na terenie gminy powinien być jednym z priorytetów na najbliższe lata.

Problemem występującym w gminie jest także **brak pełnej wiedzy i świadomości skali problemów** społecznych występujących na jej terenie. Jeśli np. brak jest pełnej wiedzy na temat dokładnej ilości osób niepełnosprawnych na terenie gminy, to następstwem tego jest brak usług dla części tych osób. Prowadzi to do braku zrozumienia występujących potrzeb, co z kolei prowadzi do nieefektywnej pracy i braku realizacji usług (np. brak specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy). Gmina powinna zatem położyć nacisk na rzetelne zbieranie danych o mieszkańcach w potrzebie i zwiększyć współpracę pomiędzy instytucjami tworzącymi lokalny system, aby osiąść pełną wiedzę na temat skali zjawisk zachodzących na jej terenie, oraz świadomość występujących potrzeb mieszkańców.

5. Zakończenie

Niniejszy raport diagnostyczny jest dopiero pierwszym krokiem w kierunku pełnej deinstytucjonalizacji usług społecznych w Kolbudach. Wykazał on mnóstwo potencjału występującego na terenie gminy, wskazał jednak także szereg braków. W dalszym etapie gmina (w oparciu o wnioski z niniejszego raportu) powinna stworzyć strategię, w której zaplanuje kolejne kroki i nada im odpowiednie priorytety, tak aby z perspektywy następnych kilku lat doprowadzić do reformy części usług społecznych na swoim terenie.

Część 2

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Kolbudy

1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych

Jednym z najnowszych trendów, który aktualnie determinuje rozwój polityki społecznej w Europie, jest deinstytucjonalizacja usług społecznych. Zgodnie z jego założeniami, klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej wspierani w społeczności lokalnej i w miarę możliwości nie przenoszeni do instytucji opieki całodobowej. Ta prosta zasada niekiedy jest trudna do wprowadzenia w życie, gdyż na przestrzeni ostatnich dekad wiele grup społecznych wymagających pomocy (zarówno w Polsce jak i Europie), wspieranych było głównie poprzez system, zbudowany w oparciu o instytucje opieki całodobowej (niekiedy wręcz działających na zasadach instytucji o charakterze totalnym).

Przejsie od dawnego modelu pracy do nowego, opartego na idei deinstytucjonalizacji, jest zatem procesem złożonym, wymagającym czasu, nakładu środków oraz przemyślanej strategii, które umożliwią transformację usług na terenie całego kraju. Ponieważ jednak większość usług pomocy społecznej w Polsce spoczywa na barkach gmin, to one są kluczowe dla udanego przebiegu procesu zmian. Aby ułatwić lokalnym samorządom przygotowanie do zmian, jakie w nadchodzącej przyszłości czekają cały sektor pomocy społecznej, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zaleca tworzenie Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji, które ułatwią wdrożenie nowych rozwiązań i wskażą kierunki rozwoju na następne lata.

Niniejszy dokument jest właśnie tego rodzaju planem. Został stworzony w oparciu o krajowe wytyczne i zgodnie z nimi zakłada kroki, jakie gmina Kolbudy powinna podjąć w ciągu najbliższych 3 lat (2024 – 2026), aby wejść na drogę przemian deinstytucjonalnych, w lokalnej polityce społecznej. Został on poprzedzony diagnozą usług społecznych realizowanych w gminie, z której raport stanowi uzupełnienie niniejszego dokumentu⁷².

Deinstytucjonalizacja jest procesem, jaki zastosować można we wszystkich dziedzinach pomocy społecznej, w usługach adresowanych do wszystkich grup defaworyzowanych. W niniejszym Planie, zgodnie z wytycznymi, skoncentrowano się jednak na 5 głównych grupach społecznych, których występowanie na terenie gminy może stanowić największe wyzwanie dla lokalnego systemu pomocy, czyli: osobach bezdomnych, osobach z niepełnosprawnością, osobach z zaburzeniami, seniorach, oraz dzieciach i rodzinach (w tym dzieciach z niepełnosprawnością).

⁷² „Raport z diagnozy usług społecznych, przeprowadzonej w gminie Kolbudy”, Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie, Gdańsk 2023

2. Plany deinstytucjonalizacji usług

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną plany deinstytucjonalizacji poszczególnych usług, w podziale na 5 osobnych grup społecznych. W każdej z nich opisane zostaną najistotniejsze usługi, wraz z opisem ich celu głównego, celów szczegółowych, działań jakie należy podjąć, oraz instytucji niezbędnych do ich wdrożenia. Zgodnie z wytycznymi MRiPS, poszczególne plany przedstawione zostaną w formie tabeli.

2.1 Bezdomność

Przeprowadzenie deinstytucjonalizacji usług społecznych w przypadku środowiska osób bezdomnych, to chyba najbardziej wymagające przedsięwzięcie. Podstawowym problemem jest to, iż w przypadku osób żyjących w pustostanach, altankach działkowych i przestrzeni publicznej, środowisko w jakim przebywają nie może być traktowane jako ich naturalna społeczność lokalna, w której powinni pozostać. Jest wprost przeciwnie, jest to środowisko z którego powinni oni zostać wyciągnięci, aby umożliwić im stworzenie sobie normalnego środowiska lokalnego. W skrócie, większości klientów pomocy społecznej wystarczy wsparcie w ich dotychczasowym miejscu przebywania. Osobom bezdomnym trzeba najpierw stworzyć to miejsce, a dopiero potem starać się ich w nim utrzymać.

Aby tego dokonać, gminie potrzebne są przede wszystkim lokale mieszkalne, w których będzie można stworzyć bezpieczne środowisko dla osób wychodzących z bezdomności. W gminie Kolbudy funkcjonują mieszkania treningowe dla 5 osób bezdomnych, jednak liczba ta, oraz zasada tymczasowości pobytu (w mieszkaniach osoba bezdomna może przebywać mniej więcej przez okres około 1 roku), sprawiają iż jest to rozwiązanie niewystarczające do przeprowadzenia pełnej deinstytucjonalizacji usług dla osób bezdomnych.

PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG - BEZDOMNOŚĆ			
Cel ogólny nr 1: zwiększenie ilości zasobów mieszkaniowych, dostępnych dla osób bezdomnych.	Cel szczegółowy nr 1: utrzymanie dotychczasowego programu mieszkań treningowych. W chwili obecnej program ten ma zapewnioną kontynuację	Działanie nr 1: podjęcie przez władze gminy decyzji o przedłużeniu programu, na kolejne lata (2024 – 2026).	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd

Realizacja tego celu jest warunkiem krytycznym, bez spełnienia którego dalsze działania opisane w tym rozdziale, będą miały bardzo ograniczone rezultaty. To właśnie ten cel determinuje sens i sukces procesu deinstytucjonalizacji usług dla bezdomnych w Kolbudach.	do końca lutego 2024. Ważnym jest, aby po zakończeniu tego okresu program był kontynuowany.	Działanie nr 2: zapewnienie funduszy na kontynuację programu w nadchodzących latach. Działanie nr 3: przeprowadzenie konkursu i wyłonienie operatora programu na kolejne lata. Aktualnie operatorem jest organizacja pozarządowa. Gmina może kontynuować realizację programu na dotychczasowych zasadach, z wykorzystaniem operatora pozarządowego, lub ewentualnie może podjąć decyzję o przekazaniu tego zadania Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Jednak z powodu ograniczonych zasobów kadrowych GOPS Kolbudy zaleca się dalsze korzystanie z lokalnego potencjału pozarządowego.	Gminy Kolbudy
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> uruchomienie programu mieszkań wspieranych dla osób bezdomnych. Ma on umożliwić dostęp do lokali mieszkalnych w okresie długoterminowym. W tej chwili gmina Kolbudy nie posiada takiego programu, przez co istnieje luka w systemie pomocy. Osoby bezdomne, które zakończą pozytywnie trening w mieszkaniu treningowym, ale nie będą w stanie wynająć sobie mieszkania na rynku komercyjnym, będą prawdopodobnie wracać z powrotem do schronisk, co jest zaprzeczeniem idei deinstytucjonalizacji. Gmina powinna zatem uruchomić program mieszkań	Działanie nr 1: zapewnienie funduszy na zakup lokali mieszkalnych w nadchodzących latach. Działanie nr 2: pozyskanie dodatkowych lokali mieszkalnych. Działanie nr 3: przeprowadzenie konkursu i wyłonienie operatora programu na kolejne lata. Gmina może prowadzić program w taki sam sposób jak program mieszkań treningowych, czyli z wykorzystaniem operatora pozarządowego, lub ewentualnie może podjąć decyzję o przekazaniu tego zadania Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Jednak z powodu ograniczonych zasobów kadrowych GOPS Kolbudy zaleca się dalsze korzystanie z lokalnego potencjału pozarządowego.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy

	wspieranych, które odpowiedzą na zaistniałą potrzebę.		
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> zwiększenie dostępu do usługi Asystenta osoby bezdomnej. Jest to cel ściśle powiązany z poprzednim. Zwiększenie ilości Asystentów dla osób bezdomnych w gminie Kolbudy będzie miało sens tylko wtedy, gdy wzrośnie liczba osób bezdomnych objętych programami mieszkaniowymi, a to nastąpi tylko wtedy gdy gmina Kolbudy pozyska dodatkowe lokale na ten cel. Ilość asystentów niezbędnych do zatrudnienia jest uzależniona od ilości osób bezdomnych, wprowadzonych do lokali mieszkalnych. Najczęściej spotykanym przelicznikiem stosowanym przy asystenturze osób bezdomnych jest mniej więcej jeden zatrudniony na pełen etat asystent, przypadający na 5 osób bezdomnych w programie (w zależności od indywidualnego stopnia trudności pracy z klientem, dopuszczalne może być zwiększenie ilości podopiecznych przypadających na jednego asystenta). Stopniowe zwiększanie poziomu zatrudnienia będzie zatem powiązane ze stopniowym przyrostem ilości mieszkań włączanych do programu.	Działanie nr 1: zapewnienie funduszy na zwiększenie zatrudnienia Asystentów. Działanie nr 2: przeprowadzenie konkursu i wyłonienie operatora programu Asystenckiego na kolejne lata. Gmina może prowadzić program w taki sam sposób jak dotychczasowy program mieszkań treningowych, czyli z wykorzystaniem operatora pozarządowego, lub ewentualnie może podjąć decyzję o przekazaniu tego zadania Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Jednak z powodu ograniczonych zasobów kadrowych GOPS Kolbudy zaleca się dalsze korzystanie z lokalnego potencjału pozarządowego.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy

<u>Cel ogólny nr 2:</u> stworzenie gminnego programu streetworkingowego. Osoby bezdomne przebywające na terenie gminy w miejscach niemieskalnych stanowią 1/3 populacji wszystkich bezdomnych, a ich miejsca pobytu są rozrzucone po całym obszarze gminy. Osoby te korzystają z pomocy społecznej rzadko, lub wcale. W działaniach z nimi niezbędne jest podejście zdeinstytucjonalizowane, zakładające zaangażowanie pracowników terenowych (tzw. streetworkerów), którzy regularnie będą jeździć po gminie i odwiedzać osoby żyjące w miejscach niemieskalnych, realizujących swój	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> podjęcie decyzji o uruchomieniu gminnego programu streetworkingowego.	Działanie nr 1: zapewnienie funduszy na uruchomienie programu streetworkingowego. Działanie nr 2: oficjalne podjęcie decyzji przez władze gminy o uruchomieniu programu streetworkingowego w Kolbudach i zlecenie wyłonienia wykonawcy zadania, gminnym organom odpowiedzialnym za przeprowadzanie konkursów.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> wdrożenie gminnego programu streetworkingowego na terenie Kolbud.	Działanie nr 1: przeprowadzenie konkursu i wyłonienie operatora programu Streetworkerskiego na kolejne lata. Gmina może prowadzić program z wykorzystaniem operatora pozarządowego, lub ewentualnie może podjąć decyzję o przekazaniu tego zadania Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Jednak z powodu ograniczonych zasobów kadrowych GOPS Kolbudy, oraz braku doświadczenia w realizacji tego typu zadań, zaleca się wykorzystanie lokalnego potencjału pozarządowego, posiadającego doświadczenie we wdrażaniu tego typu programów. Działanie nr 2: stworzenie planu prowadzenia działań streetworkingowych przez instytucję wyłonioną w konkursie. Plan musi zawierać obszary gminy wytypowane do patrolowania, jak również zakładać współpracę z szeregiem gminnych instytucji, takich jak GOPS, Straż Gminna, Policja, Schronisko dla osób bezdomnych „DOM”, Sołtysi, a także lokalni aktywiści i wybrani mieszkańcy gminy.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1 - Urząd Gminy Kolbudy, D2 – wyłoniony operator programu

specjalny program pracy.		Urząd gminy winien zainicjować pierwsze spotkanie pomiędzy realizatorem zadania wyłonionym w konkursie, a pozostałymi instytucjami. Dalsze zadania winny być prowadzone już samodzielnie przez realizatora usługi.	
<u>Cel ogólny nr 3:</u> stworzenie gminnego programu profilaktyki bezdomności. Przez profilaktykę rozumie się wszystkie działania gminne adresowane do mieszkańców nie będących bezdomnymi, które mają na celu uchronić ich przed wejściem w bezdomność. Program taki skutecznie zapobiegał będzie powiększaniu się populacji osób bezdomnych w gminie, wykrywając osoby zagrożone bezdomnością na tyle wcześnie aby udzielić im adekwatnego wsparcia, które zapobiegnie utracie	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> usprawnienie systemu zbierania informacji o osobach zagrożonych bezdomnością. Mowa tu o szerokiej grupie mieszkańców gminy: zadłużonych, ubogich, osobach opuszczających pieczę zastępczą, osobach wychodzących z zakładów karnych, ofiarach przemocy domowej etc. Kluczem do sukcesu jest przekazanie informacji o takich osobach do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbudach, aby wiedział on o osobach w potrzebie, zanim będzie za późno.	Działanie nr 1: zwiększenie przepływu informacji pomiędzy GOPS a innymi instytucjami gminnymi, powiatowymi i państwowymi. Mowa tu przede wszystkim o instytucjach takich jak Straż Gminna, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, a także gminne placówki oświatowe, gminne placówki kultury czy pomocy społecznej, a także zakłady karne działające na terenie województwa. Są to instytucje, które na mocy przepisów i umów z gminą, mogą swobodnie przekazywać jej informacje na temat wybranych mieszkańców gminy. Instytucje te posiadają wiedzę na temat mieszkańców Kolbud zagrożonych na różne sposoby bezdomnością (zadłużonych, opuszczających pieczę zastępczą, będących ofiarami przemocy domowej, etc.). GOPS winien zatem regularnie kontaktować się z tymi instytucjami (nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, a w miarę możliwości częściej) z prośbą o wytypowanie klientów tych instytucji, będących szczególnie zagrożonymi. Dzięki temu GOPS będzie mógł odpowiednio wcześnie skontaktować się z tymi osobami i przygotować dla nich ofertę wsparcia. Działanie nr 2: zainicjowanie przepływu informacji pomiędzy GOPS	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

mieszkania i wejściu w bezdomność.		a instytucjami nie powiązanymi z nim bezpośrednio. Mowa tu przede wszystkim o instytucjach prywatnych, pozarządowych bądź takich, które z powodów proceduralnych mają utrudnioną możliwość przekazywania danych osobowych do GOPS. Na przykład spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkańców, proboszczowie, sołtysi, czy placówki służby zdrowia. Instytucje te na ogół nie mogą wprost podać GOPS imienia i nazwiska np. osoby zadłużonej w spółdzielni, mogą jednak przekazywać informację o liczbie osób zadłużonych na terenie spółdzielni, oraz skali zadłużeń (np. 20 osób ma zadłużenie powyżej 30 tysięcy złotych). Informacje tego typu są bardzo ważną wskazówką dla GOPS i mogą być podstawą do próby dotarcia do osób zagrożonych, za pośrednictwem wymienionych instytucji (np. spółdzielnia mieszkaniowa dostarcza do dłużników ulotki na temat wsparcia w GOPS, zaprasza na spotkanie z pracownikami GOPS lub zachęca w inny sposób, aby zainicjować kontakt z GOPS bez podawania danych osobowych mieszkańca). GOPS winien zatem regularnie kontaktować się z tymi instytucjami (nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, a w miarę możliwości częściej) z prośbą o wytypowanie klientów tych instytucji, będących szczególnie zagrożonymi. Dzięki temu GOPS będzie mógł przygotować dla nich ofertę wsparcia.	
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> dostarczenie odpowiedniego wsparcia do osób zagrożonych bezdomnością.	Działanie nr 1: wykorzystanie usług społecznych dostępnych aktualnie na terenie gminy i dostarczenie ich przez GOPS do osób wytypowanych we	Instytucja odpowiedzialna za działania:

	Innymi słowy, osoby wytypowane w trakcie działań opisanych w poprzednim celu szczegółowym, muszą zostać zaopatrzone w odpowiednie usługi społeczne, które zapobiegą dalszemu pogarszaniu się sytuacji tych osób.	wcześniej opisanym procesie. Mowa tu o podstawowych narzędziach pracy i usługach, które GOPS ma w swoim repertuarze, czyli pracy socjalnej, zasiłkach, skierowaniach do innych ośrodków i instytucji, czy poradnictwie i różnych usługach specjalistycznych. Działanie nr 2: poszerzenie pakietu usług społecznych oferowanych przez GOPS, o usługi aktualnie nie prowadzone. Poszerzenie grupy klientów pomocy społecznej o nowe osoby, zwłaszcza z obszarów dotąd nie obejmowanych (jak dłużnicy wspólnot czy spółdzielni mieszkaniowych) może skutkować pojawieniem się zapotrzebowania na usługi, jakich dotąd GOPS nie świadczył (np. doradztwo ekonomiczne lub specjalistyczne porady prawne nakierowane na pomoc dłużnikom). Trudno przewidzieć pełen wachlarz usług jakie mogą okazać się potrzebne. Należy zatem zabezpieczyć dodatkową pulę środków finansowych w GOPS na uruchomienie (bądź zlecenie podmiotom zewnętrznym) nowych usług specjalistycznych, na jakie pojawi się aktualnie zapotrzebowanie.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
--	---	---	--

2.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Poniższa strategia rozwoju usług społecznych w gminie Kolbudy musi być wdrożona z jednoczesnym rozwojem usług zdrowotnych. Bez jednoczesnego zapewnienia na terenie gminy dostępu do usług zdrowotnych takich jak psychiatry, psychoterapeuty nie ma możliwości rozwoju usług społecznych, które w przypadku usług dedykowanych grupie osób w kryzysie psychicznym muszą być dostępne zarówno dla podnoszenia jakości i komfortu życia odbiorców jak i dla skutecznej realizacji usług społecznych.

PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG – OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

<u>Cel ogólny nr 1:</u> Rozwój działań z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Rozwój usług edukacyjnych w zakresie profilaktyki chorób psychicznych i uzależnień.	Działanie nr 1: Organizacja co najmniej 2 szkoleń rocznie dla pracowników: instytucji i organizacji pozarządowych z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego, wczesnej interwencji kryzysowej, wspierania osób w kryzysie psychicznym i ich otoczenia Działanie nr 2: Organizacja co najmniej 2 spotkań edukacyjnych rocznie dla osób podejrzewających u siebie lub w najbliższym otoczeniu występowanie kryzysu psychicznego. Spotkania z zakresu możliwości wspierania, profilaktyki kryzysu psychicznego, bądź innych dedykowanych tematów w zakresie kryzysu psychicznego.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie dostępu do informacji o przeciwdziałaniu kryzysom psychicznym/ wczesnej interwencji kryzysowej.	Działanie nr 1: Przygotowanie i kolportaż informatora dla mieszkańców gminy z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego oraz pierwszych symptomów kryzysu psychicznego (w tym zaburzeń psychicznych oraz uzależnień). Działanie nr 2: Przygotowanie i kolportaż informatora dla mieszkańców gminy z zakresu wczesnej interwencji kryzysie psychicznym i lub osób z ich otoczenia z niezbędnymi informacjami dotyczącymi miejsc na terenie gminy/powiatu/województwa gdzie można uzyskać pomoc dla osób w kryzysie psychicznym w zakresie: uzależnień/ zaburzeń psychicznych i niepełnosprawności intelektualnej.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)

<u>Cel ogólny nr 2:</u> Skuteczna interwencja wobec osób w kryzysie psychicznym.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Uruchomienie programu mieszkań treningowych/rotacyjnych, ze wsparciem dla osób w kryzysie psychicznym.	Działanie nr 1: Pozyskanie 1 mieszkania na cele mieszkalnictwa treningowego/rotacyjnego. Działanie nr 2: przeprowadzenie konkursu i wyłonienie operatora programu na kolejne lata. Działanie nr 3: wdrożenie programu przez operatora wyłonionego w konkursie (stworzenie programu treningu mieszkaniowego, zatrudnienie kadry realizującej wsparcie w mieszkaniu treningowym: asystenta, psychologa i innych specjalistów w zależności od indywidualnych potrzeb, rekrutacja klientów etc.).	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1, D2 - Urząd Gminy Kolbudy, D3 – wyłoniony operator
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie indywidualnego wsparcia specjalistycznego osób w kryzysie psychicznym.	Działanie nr 1: Zatrudnienie asystenta osoby w kryzysie psychicznym, wspierającego klientów w kryzysie, oraz ich rodziny. Działanie nr 2: Zatrudnienie psychologa w wymiarze minimum pół etatu w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej celem wspierania klientów GOPS znajdujących się w kryzysie psychicznym, wspierania zespołu w zakresie wspólnych interwencji w środowisku osób w kryzysie psychicznym.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Wdrożenie działań pomocowych na rzecz osób uzależnionych.	Działanie nr 1: Utrzymanie oferty terapeuty uzależnień na terenie gminy dla osób uzależnionych, współuzależnionych i DDA. Działanie nr 2: Uruchomienie na terenie gminy Kolbudy grupy wsparcia	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy, Pełnomocni

		dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych (raz w tygodniu 2 godziny)	k ds. uzależnień i profilaktyki
	<u>Cel szczegółowy nr 4:</u> Współpraca międzyinstytucjonalna w celu rozwiązywania problemów osób w kryzysie psychicznym	Działanie nr 1: Stworzenie międzyinstytucjonalnej grupy roboczej ds. kryzysu psychicznego, składającej się z przedstawicieli: Urzędu Gminy, GOPS, Policji, Straży Gminnej, organizacji pozarządowych, gminnego ośrodka zdrowia etc.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy
<u>Cel ogólny nr 3:</u> Integracja osób w kryzysie psychicznym - aktywizacja oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa, osób w kryzysie psychicznym	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zwiększenie dostępu do działań w zakresie integracji, aktywizacji społecznej i zawodowej osób w kryzysie psychicznym	Działanie nr 1: Zapewnienie co najmniej 10 miejsc w warsztatach terapii zajęciowej. Działanie nr 2: Uruchomienie na terenie gminy Środowiskowego Domu Samopomocy i zapewnienie w nim co najmniej 10 miejsc dla mieszkańców Kolbud. Działanie nr 3: Utrzymanie co najmniej 6 miejsc w Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1 - Caritas Archidiecezji Gdańskiej, D2 - podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu), D3 - Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie dostępu do działań integrujących, samopomocowych dla osób w kryzysie psychicznym.	Działanie nr 1: Uruchomienie na terenie gminy świetlicy dla osób w	Instytucja odpowiedzialna za działania:

		kryzysie psychicznym - z możliwością spotkań, szkoleń, grup samopomocy.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)
--	--	---	---

2.3 Seniorzy

PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG – SENIORZY			
<u>Cel ogólny nr 1:</u> Stworzenie procedury wsparcia seniorów na terenie Gminy Kolbudy, ze szczególnym uwzględnieniem deinstytucjonalizacji usług.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Stworzenie spójnej oferty dedykowanej różnym grupom wiekowym, z uwzględnieniem stanu zdrowia tych osób oraz profilaktyki wieku senioralnego.	Działanie nr 1: Stworzenie zespołu specjalistów odpowiedzialnego za przygotowanie strategii działań. Działanie nr 2: Przygotowanie planu wsparcia seniorów przez zespół specjalistów jako spójnej koncepcji wsparcia. Plan zakładać będzie kontynuowanie działań dotychczas prowadzonych wobec seniorów, jak również włączenie nowych usług do oferty. Działanie nr 3: Wdrożenie przygotowanego planu na terenie Gminy.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1 - Urząd Gminy Kolbudy, D2 – Urząd Gminy, GOPS oraz lokalne NGO, D3 – GOPS oraz podmioty do tego wyłonione (np. w formie konkursu)
<u>Cel ogólny nr 2:</u> Poszerzenie oferty działań dedykowanej seniorom z terenu Gminy.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zwiększenie ilości Kół i Klubów Seniora.	Działanie nr 1: Wytypowanie wraz z GOPS i Sołtysami lokalizacji nowych kół i klubów. Działanie nr 2: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1, D2 - Urząd Gminy

		Działanie nr 3: wyłonienie operatora lub kilku operatorów i uruchomienie nowych kół i klubów seniora, w wybranych lokalizacjach.	Kolbudy, D3 – wyłoniony operator
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zatrudnienie asystenta seniora.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zatrudnienie asystenta seniora i wdrożenie go do pracy z seniorami w gminie Kolbudy.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Zwiększenie dostępności wsparcia w zakresie porad prawnych.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zwiększenie ilości godzin porad prawnych dostępnych dla seniorów w gminie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)

	<u>Cel szczegółowy nr 4:</u> Kontynuacja zajęć prowadzonych w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Kontynuacja dotychczasowych działań prowadzonych w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej lub podmiot do tego wyłoniony (np. w formie konkursu)
	<u>Cel szczegółowy nr 5:</u> Rozwój gminnego transportu dla seniorów.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie większej ilości środków do prowadzenia usługi <i>door to door</i>. Działanie nr 2: Kontynuacja usługi <i>door to door</i> na większą skalę. Zwiększenie dostępu do usługi i objęcie nią większej ilości odbiorców.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
<u>Cel ogólny nr 3:</u> Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zwiększenie dostępu do specjalisty z zakresu psychiatrii.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zwiększenie ilości godzin usług psychiatry dostępnych dla seniorów w gminie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie dostępu do specjalistów z zakresu kardiologii i neurologii.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zwiększenie ilości godzin usług kardiologa i neurologa dostępnych dla seniorów w gminie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Zwiększenie dostępu do specjalistów z zakresu rehabilitacji i fizjoterapii.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zwiększenie ilości godzin usług fizjoterapeuty dostępnych dla seniorów w gminie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
<u>Cel ogólny nr 4:</u> Poszerzenie działań z zakresu wsparcia środowiskowego.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Stworzenie Dziennego Domu Seniora.	Działanie nr 1: Pozyskanie budynku w celu stworzenia Dziennego Domu Seniora. Działanie nr 2: Przygotowanie koncepcji Dziennego Domu Seniora. Działanie nr 3: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 4: wyłonienie operatora (np. w drodze konkursu) i uruchomienie Dziennego Domu Seniora.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1,D2,D3 – Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, D4 – wyłoniony operator
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Uruchomienie programu mieszkań wspomaganych dla Seniorów.	Działanie nr 1: Stworzenie koncepcji mieszkań wspomaganych przeznaczonych dla seniorów w oparciu o plan przygotowany przez zespół specjalistów. Działanie nr 2: Pozyskanie lokali (1 rocznie) i zabezpieczenie środków	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1,D2,D3 – Urząd Gminy,

		finansowych na prowadzenie programu. Działanie nr 3: Wyłonienie operatora programu (np. w formie konkursu). Działanie nr 4: Zatrudnienie Asystentów i uruchomienie programu.	D4 – wyłoniony operator
	Cel szczegółowy nr 3: Zabezpieczenie potrzeb seniorów w zakresie usług pielęgnacyjnych.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zwiększenie ilości godzin usług pielęgnacyjnych dostępnych dla seniorów w gminie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

2.4 Osoby z niepełnosprawnością

PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG – OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ			
Cel ogólny nr 1: Rozwój usług wsparcia.	Cel szczegółowy nr 1: Stworzenie rotacyjnego mieszkania treningowego, dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Działanie nr 1: Pozyskanie środków na usługę. Działanie nr 2: Pozyskanie lokalu dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnością Działanie nr 3: Opracowanie programu treningu mieszkaniowego (ramowy program z możliwością dostosowania do indywidualnych potrzeb OzN) Działanie nr 4: Wyłonienie operatora programu (np. w formie konkursu). Działanie nr 5: Zatrudnienie Asystentów i uruchomienie programu.	Instytucja odpowiedzialna za działania: D1, D2, D4 - Urząd Gminy Kolbudy, D3 – Urząd Gminy, GOPS oraz lokalne NGO, D5 – podmiot do tego wyłoniony (np. w

			formie konkursu)
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zatrudnienie dodatkowego asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Zwiększenie dostępu do usług opieki wychnieniowej.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Rekrutacja opiekunów. Działanie nr 3: Stworzenie gminnej bazy opiekunów.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	<u>Cel szczegółowy nr 4:</u> Zwiększenie dostępu do usługi opiekuńczej.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Rekrutacja opiekunów. Działanie nr 3: Stworzenie gminnej bazy opiekunów.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	<u>Cel szczegółowy nr 5:</u> Zwiększenie dostępu do specjalistycznej usługi opiekuńczej.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Rekrutacja opiekunów. Działanie nr 3: Stworzenie gminnej bazy opiekunów.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

	<u>Cel szczegółowy nr 6:</u> Zapewnienie dostępu do specjalistycznej opieki psychologicznej.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Pozyskanie pomieszczenia dla psychologa. Działanie nr 3: Rekrutacja psychologa. Działanie nr 4: Uruchomienie konsultacji psychologicznych dla osób z niepełnosprawnością i/lub ich rodzin Działanie nr 5: Uruchomienie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością Działanie nr 6: Uruchomienie grupy wsparcia dla rodzin i/lub opiekunów osób z niepełnosprawnością	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
<u>Cel ogólny nr 2:</u> Rozwój usług okołomedycznych.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Dostęp do specjalistycznej opieki - rehabilitant.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Pozyskanie pomieszczenia dla rehabilitanta. Działanie nr 3: Rekrutacja rehabilitanta.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Zdrowia
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Dostęp do specjalistycznej opieki – fizjoterapeuta.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Pozyskanie pomieszczenia dla fizjoterapeuty. Działanie nr 3: Rekrutacja fizjoterapeuty.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Zdrowia

	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Zapewnienie dostępu do sprzętu do rehabilitacji lub możliwość jego wypożyczenia.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zatrudnienie koordynatora usługi. Działanie nr 3: Pozyskanie lokalu/pomieszczenia przeznaczonego na wypożyczalnię sprzętu. Działanie nr 4: Pozyskanie sprzętu do rehabilitacji i uruchomienie wypożyczalni.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
<u>Cel ogólny nr 3:</u> Rozwój aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnością.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Utworzenie dziennego klubu/świetlicy dla osób z niepełnosprawnością.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zatrudnienie koordynatora/ asystenta aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnością. Działanie nr 3: Pozyskanie lokalu pod klub lub wykorzystanie dostępnych na terenie gminy świetlic. Działanie nr 4: Stworzenie programu klubu/świetlicy dla OzN: (przykładowe działania: zajęcia integracyjne dla osób z niepełnosprawnością i osób pełnosprawnych, zajęcia ruchowe dla osób z niepełnosprawnością, spotkanie Wigilijne dla osób z niepełnosprawnością, wyjazdy animacyjne/wycieczki dla osób z niepełnosprawnością, etc.). Działanie nr 5: Zatrudnienie animatorów do poszczególnych działań/animacji i uruchomienie klubu.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy

<u>Cel ogólny nr 4:</u> Zapewnienie dostępności w strategicznych budynkach i instytucjach na terenie gminy Kolbudy.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zapewnienie dostępności architektonicznej, oraz w strategicznych budynkach na terenie gminy Kolbudy.	Działanie nr 1: Wdrożenie „Planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”. Działanie nr 2: Stworzenie planu dla pozostałych budynków strategicznych na terenie gminy Kolbudy na lata 2023-2026 Działanie nr 3: Realizacja planu w latach 2023-2026	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, GOPS, GOZ, WTZ Łapino, „Dom” w Kolbudach, Dom Seniora Lublewo, Gminna Biblioteka Publiczna, inne strategiczne instytucje w gminie
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zapewnienie dostępności informacyjno-komunikacyjnej w strategicznych budynkach i instytucjach na terenie gminy Kolbudy.	Działanie nr 1: Wdrożenie „Planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”. Działanie nr 2: Stworzenie planu dla pozostałych budynków strategicznych na terenie gminy Kolbudy na lata 2023-2026 Działanie nr 3: Realizacja planu w latach 2023-2026	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, GOPS, GOZ, WTZ Łapino, „Dom” w Kolbudach, Dom Seniora Lublewo, Gminna Biblioteka Publiczna, inne strategiczne instytucje w gminie

	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Zapewnienie dostępności cyfrowej w strategicznych instytucjach na terenie gminy Kolbudy.	Działanie nr 1: Wdrożenie „Planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”. Działanie nr 2: Stworzenie planu dla pozostałych strategicznych instytucji na terenie gminy Kolbudy na lata 2023-2026 Działanie nr 3: Realizacja planu w latach 2023-2026	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, GOPS, GOZ, WTZ Łapino, „Dom” w Kolbudach, Dom Seniora Lublewo, Gminna Biblioteka Publiczna, inne strategiczne instytucje w gminie
--	--	---	---

2.5 Dzieci i rodziny

PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG – DZIECI I RODZINY			
<u>Cel ogólny nr 1:</u> Utworzenie specjalistycznego centrum o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, diagnostycznym.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zwiększenie dostępu do usługi diagnostycznej zaburzeń rozwojowych u dzieci i młodzieży, oraz organizacja Szkoły dla Rodziców i wychowawców, poprzez utworzenie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Pruszcza Gdańskiego – filia Kolbudy.	Działanie nr 1: Nawiązanie współpracy z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Pruszczu Gdańskim, w celu utworzenia filii w gminie Kolbudy. Działanie nr 2: Pozyskanie pozytywnej opinii Kuratora Oświaty i Wojewody. Działanie nr 3: Pozyskanie lokalu w gminie Kolbudy, zgodnego z wymogami. Działanie nr 4: Pozyskanie funduszy z oświatowej subwencji ogólnej.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy Kolbudy (referat oświaty), Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna Pruszcza Gdański.

		Działanie nr 5: Zatrudnienie kadry i uruchomienie poradni.	
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie dostępności do usług terapeutycznych (w tym terapii rodzin), zdrowotnych i profilaktycznych na terenie gminy, w tym: lekarza specjalisty psychiatry, psychologa/psychoterapeuty, terapeuty, logopedy.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Nawiązanie współpracy z placówkami oświatowymi, ośrodkami zdrowia, organizacjami pozarządowymi, zatrudniającymi specjalistów oraz osobami mogącymi swobodnie porozumiewać się z beneficjentami w języku ukraińskim Działanie nr 3: Zatrudnienie psychiatry dziecięcego w Gminnym Ośrodku Zdrowia dostępnego co najmniej 2 razy w tygodniu. Działanie nr 4: Zatrudnienie psychoterapeuty dziecięcego i rodzinnego oraz terapeuty uzależnień w Gminnym Ośrodku Zdrowia (lub poprzez utworzenie dodatkowego etatu w szkołach na terenie gminy, lub poprzez ofertę zleconą organizacjom pozarządowym), dostępnego co najmniej 3 razy w tygodniu. Działanie nr 5: Zwiększenie lub utworzenie dodatkowego etatu psychologa i logopedy w szkołach. Działanie nr 6: Utworzenie grup terapeutycznych dla rodzin znajdujących się kryzysie opiekuńczo – wychowawczym. Ze szczególnym naciskiem na utworzenie miejsca na terapię rodzin.	Instytucja odpowiedzialna za działania: UG Kolbudy, GOZ, placówki oświatowe w gminie Kolbudy, FOSA, Mrowisko, WTZ Łapino, inne organizacje pozarządowe zaproszone do współpracy
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u>	Działanie nr 1: Nawiązanie współpracy z placówkami oświatowymi,	Instytucja odpowiedzialna

	Rozwój usług edukacyjnych w zakresie profilaktyki chorób psychicznych, uzależnień.	ośrodkami zdrowia, PPP w Pruszczu Gdańskim, FOSA, Mrowiskiem i innymi organizacjami pożytku publicznego, zatrudniającymi specjalistów, w celu organizacji konferencji, szkoleń i spotkań na terenie gminy Kolbudy, dotyczących profilaktyki kryzysu rodzin, kryzysu psychicznego dzieci, młodzieży i rodziców. Działanie nr 2: Zwiększenie dostępu do informacji o przeciwdziałaniu/ wczesnej interwencji kryzysowej poprzez stworzenie, wydruk i kolportaż ulotek/ plakatów/ informatorów.	alna za działania: UG Kolbudy, GOPS, GOZ, placówki oświatowe w gminie Kolbudy, FOSA, Mrowisko, WTZ Łapino, inne organizacje pozarządowe zaproszone do współpracy
<u>Cel ogólny nr 2:</u> Zwiększenie dostępu do pomocy z zakresu wychowawczo – opiekuńczej, wzmacnianie kompetencji wychowawczo – opiekuńczych rodziców.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Zwiększenie dostępu do świetlicy dla dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na to zadanie. Działanie nr 2: Pozyskanie lokalu na potrzeby świetlicy. Działanie nr 3: Zatrudnienie koordynatora/ asystenta aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnością (animatora) Działanie nr 4: Pozyskanie funduszy z PFRON na zwiększenie liczby dostępnych miejsc w WTZ Łapino lub pozyskanie pomieszczenia lub skorzystanie z dostępnych na terenie gminy świetlic Działanie nr 5: Stworzenie programu świetlicy dla dzieci z orzeczeniem, obejmujący: trening umiejętności społecznych, rehabilitację społeczną	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, WTZ Łapino, inne organizacje pozarządowe zaproszone do współpracy

		indywidualną i grupową, terapię logopedyczną i psychologiczną, rehabilitację ruchową, fizjoterapię, socjoterapię, warsztaty edukacyjne dla rodziców.	
	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Zwiększenie dostępu do asystenta rodziny.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Zatrudnienie dodatkowego asystenta rodziny. Przy rekrutacji pod uwagę powinna być również brana pod uwagę bariera językowa (j. ukraiński), która pojawiła się w ostatnim czasie.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
<u>Cel ogólny nr 3:</u> Rozwój pomocy kierowanej do dzieci, młodzieży i rodzin w zakresie opiekuńczo – edukacyjnym.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Utworzenie przedszkola i szkoły specjalnej dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Kolbudy.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Pozyskanie pozytywnej opinii Kuratora Oświaty oraz Wojewody. Działanie nr 3: Pozyskanie budynku z pełną infrastrukturą, dostosowanego do potrzeb dzieci z orzeczeniem Działanie nr 4: Powołanie dyrektora placówki, zatrudnienie odpowiedniej kadry pedagogicznej. Działanie nr 5: Uruchomienie przedszkola i szkoły specjalnego dla dzieci z orzeczeniem.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy

	<u>Cel szczegółowy nr 2:</u> Rozwój usług opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci do lat 3.	Działanie nr 1: Utworzenie publicznego żłobka na terenie gminy lub sfinansowanie darmowych/ niskopłatnych miejsc w żłobkach dla dzieci do lat 3 Działanie nr 2: Podjęcie odpowiedniej uchwały Rady Gminy i wpisanie jednostki do rejestru żłobków i klubów dziecięcych Działanie nr 3: Pozyskanie lokalu w gminie Kolbudy zgodną z wymogami. Działanie nr 4: Powołanie dyrektora placówek lub znalezienie administratora placówki, zatrudnienie odpowiedniej kadry	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, lub inne podmioty wyłonione do tego zadania
	<u>Cel szczegółowy nr 3:</u> Stworzenie i rewitalizowanie miejsca spotkań młodzieży.	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Ustalenie miejsc spotkań młodzieży Działanie nr 3: Stworzenie nowych i rewitalizacja dotychczasowych miejsc dla młodzieży – utworzenie skate parku, parku rowerowego, pumptrucka czy innych form pobudzania aktywności i integracji młodzieży.	Instytucja odpowiedzialna za działania: Urząd Gminy, lub inne podmioty wyłonione do tego zadania
<u>Cel ogólny nr 4:</u> Powołanie Centrum NGO i Wolontariatu.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Powstanie centrum pomocy dla organizacji pozarządowych, pełniącego jednocześnie funkcję centrum	Działanie nr 1: Zabezpieczenie środków finansowych na te zadanie. Działanie nr 2: Powołanie koordynatora współpracującego z	Instytucja odpowiedzialna za działania:

	wolontariatu, centrum pomocy formalnej, rozliczeniowej i księgowości dla organizacji pozarządowych, oraz siedzibą dla mniejszych jednostek pozarządowych.	organizacjami pozarządowymi na terenie gminy Kolbudy Działanie nr 3: Pozyskanie budynku / miejsca na potrzeby Centrum (mogą być to sale w budynkach urzędowych, szkolnych lub świetlicy gminnej). Działanie nr 4: Animacja współpracy między organizacjami, wymiana pomysłów, tworzenie wspólnych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy Kolbudy Działanie nr 5: Animowanie wolontariatu w Gminie Działanie nr 6: Stworzenie oferty kierowanej bezpośrednio do rodzin z dziećmi, nie tylko z zakresu gier i zabaw integracyjnych, ale poszerzenia oferty szkoleniowej, warsztatowej, wspierającej z zakresu korepetycji dzieci (program starszy brat, starsza siostra), organizacji klubu dla rodzica czy klubu sąsiedzkiej opieki nad dzieckiem.	Urząd Gminy, organizacje pozarządowe zaproszone do współpracy
<u>Cel ogólny nr 5:</u> Promocja i akcja wspierająca rozwój rodzin zastępczych.	<u>Cel szczegółowy nr 1:</u> Akcja promocyjna na rzecz rozwoju rodzin zastępczych	Działanie nr 1: Podjęcie współpracy z PCPR w Pruszczu Gdańskim, mającej na celu promocję rodzicielstwa zastępczego w gminie Działanie nr 2: Powołanie koordynatora dla działań wspierających rodzicielstwo zastępcze Działanie nr 3: Organizacja konferencji/szkoleń/spotkań/festynów na terenie gminy Kolbudy, na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego.	Instytucja odpowiedzialna za działania: UG Kolbudy, GOPS, PCPR Pruszcz Gdański, inne organizacje pozarządowe zaproszone do współpracy

3. Analiza kosztów realizacji planu

W niniejszym rozdziale przedstawiona zostanie analiza kosztów realizacji opisanych powyżej działań. Przeanalizowane zostaną dotychczasowe wydatki gminy, ponoszone na realizację usług społecznych we wszystkich 5-ciu opisywanych kategoriach, jak również kalkulacja kosztów, z jakimi przyjdzie się mierzyć gminie podczas realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji. Wskazane zostaną także potencjalne źródła środków finansowych, które można by wykorzystać, aby sfinansować opisane w poprzednim rozdziale zadania.

3.1 Analiza kosztów realizowanych obecnie usług społecznych

Dane finansowe przedstawione w tym podrozdziale zostały udostępnione bezpośrednio przez Urząd Gminy w Kolbudach. Koszty ponoszone przez gminę w roku 2022, na realizację usług społecznych dedykowanych poszczególnym grupom odbiorców, zostaną tu przedstawione w podziale na 5 osobnych grup tematycznych:

3.1.1 Bezdomność

Dotychczasowe wydatki Gminy Kolbudy na usługi dla osób bezdomnych, sprowadzają się przede wszystkim do dwóch głównych zadań, jakie gmina realizuje w stosunku do tego rodzaju klientów:

- Zapewnienie noclegu i wyżywienia w schroniskach dla osób bezdomnych (w tym także schroniskach z usługami opiekuńczymi). Gmina zleca zadanie organizacjom pozarządowym („Dom” w Kolbudach, „Prometeusz” w Gdańsku oraz „Agape” w Nowym Stawie). Suma wszystkich wydatków na to zadanie w roku 2022 wynosiła 99 399,36 PLN.

- Program mieszkań treningowych, wraz z indywidualną asystenturą dla osób bezdomnych, prowadzenie którego gmina zleca organizacji pozarządowej (Towarzystwu Pomocy im. Św. Brata Alberta). Suma wydatków na to zadanie wyniosła 99 960 PLN⁷³.

Oprócz tych dwóch pozycji, należy również wymienić dwie inne grupy wydatków, jakie gmina poniosła w zeszłym roku, w związku z działaniami prowadzonymi dla osób bezdomnych:

- Przede wszystkim zakup i wyposażenie 2 mieszkań, na potrzeby programu mieszkań treningowych dla osób bezdomnych. Był to wydatek dla gminy rzędu 680 000 PLN. Warto

⁷³ Suma budżetu całego projektu realizowanego przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta dla Gminy Kolbudy wynosi 227 250 PLN, ale w kwocie tej mieszczą się także zadania dedykowane dla seniorów (asystentura) oraz gminnych urzędników (szkolenia). Zadania dedykowane dla osób bezdomnych wynoszą 99 960 PLN.

jednak podkreślić, iż był on dość nietypowy. To pierwszy przypadek tego typu transakcji w historii gminy i udało się ją przeprowadzić głównie dzięki zewnętrznemu źródłu pieniędzy. Możliwość kontynuowania tego typu wydatków przez gminę w nadchodzących latach, stoi obecnie pod znakiem zapytania.

- Drugim wydatkiem, o którym z pewnością należy wspomnieć, są wydatki na świadczenia pieniężne (zasiłki stałe, okresowe, celowe), które zostały wypłacone niektórym z osób bezdomnych. Należy jednak zaznaczyć, że świadczenia te zostały wypłacone w dużej mierze w związku ze złym stanem zdrowia i wiekiem podopiecznych. Trudno rozpatrywać je wyłącznie w kontekście bezdomności, w oderwaniu od zjawisk takich jak niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne czy starzenie się. Zostaną one zatem uwzględnione w analizie wydatków związanych z pozostałymi grupami tematycznymi.

Jeśli chodzi o źródła finansowania wspomnianych działań, w roku 2022 były one dwa: schroniska i zasiłki sfinansowane zostały z środków własnych gminy, zaś zakup lokali oraz program mieszkań treningowych sfinansowane zostały ze środków Unii Europejskiej – programu POWER. Dofinansowanie unijne było jednorazowym wydarzeniem i na dzień dzisiejszy nie ma pewności, czy gminie uda się pozyskać środki z tego źródła. Gdyby zatem gmina miała w następnych latach zawęzić swoją politykę dotyczącą bezdomności wyłącznie do kontynuowania usług w schroniskach (do czego zobowiązuje ją ustawa o pomocy społecznej) oraz kontynuowania programu mieszkań treningowych (do czego zobowiązuje ją umowa z MRiPS, związana z dofinansowaniem z POWER), bez rozwijania żadnych dodatkowych usług, musiałaby zabezpieczyć na ten cel budżet w wysokości około 200 000 PLN rocznie. Jeśli jednak chciała by wdrożyć Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji, budżet ten z pewnością był by niewystarczający, a gmina musiałaby zwiększyć nakłady finansowe na działania adresowane do bezdomnych. Ich wysokość zostanie oszacowana w dalszej części dokumentu.

3.1.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Analizie kosztów zostały poddane jedynie usługi stanowiące koszt dla gminy Kolbudy. Część działań podejmowanych dla mieszkańców Kolbud będących w kryzysie zdrowia psychicznego finansowane są ze środków zewnętrznych (np. Centrum Integracji Społecznej w Pruszczu Gdańskim finansowane są ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Środowiskowe Domy Samopomocy finansowane są m.in. ze środków wojewódzkich, Warsztaty Terapii Zajęciowej finansowane są ze środków PFRON itd.). Dodatkowo większość osób w kryzysie psychicznym (osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób z uzależnieniami) jednocześnie mają orzeczoną stopień niepełnosprawności, z tytułu kryzysu psychicznego lub innych współistniejących chorób. To powoduje, że są oni upoważnieni do korzystania z całego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami – w tym .min. do korzystania z usług asystenckich, transportu, usług

wytchnieniowych, usług opiekuńczych, zasiłków stałych etc. Koszty realizacji usług związanych z tytułem niepełnosprawności opisane zostały w odpowiednim punkcie.

Dotychczasowe wydatki Gminy Kolbudy na usługi dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, sprowadzają się do kilku głównych zadań, jakie gmina realizuje w stosunku do tego rodzaju klientów:

- Przede wszystkim do usług tych należy zaliczyć kierowanie do domów pomocy społecznej dla osób chorych psychicznie, lub niepełnosprawnych intelektualnie. W 2022 roku z takiej oferty wsparcia korzystało 6 osób, a roczny koszt za 2022 roku utrzymania tych osób w ośrodkach wyniósł: 381 032,42 PLN.

- Kolejnym zadaniem adresowanym do tego typu odbiorców był Telefon zaufania. Całkowity koszt utrzymania tego zadania w gminie w roku 2022 wyniósł: 50 900 PLN.

- Oprócz tego gmina finansowała także cykliczne konsultacje z terapeutą uzależnień. Koszt roczny to 1 200 PLN.

- Cykliczne konsultacje z psychologiem. Koszt roczny to 1 400 PLN.

- W gminie działała także Gminna Komisja ds. Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, której roczny koszt utrzymania dla gminy wynosił 92 540 PLN.

- Oprócz tego gmina także dofinansowywała dojazdy uczestników do Środowiskowych Domów Samopomocy, w wysokości 7 500 PLN.

Z informacji otrzymanych od urzędu gminy wynika zatem, iż w skali roku na osoby w kryzysie zdrowia psychicznego wydawane jest 534 572,42 PLN. Podobnie jak w przypadku bezdomności, jeśli gmina chciała by wdrożyć Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji, budżet ten z pewnością będzie niewystarczający, a gmina musiała będzie zwiększyć nakłady finansowe na działania adresowane do tej grupy osób.

3.1.3 Seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnością

W podrozdziale tym zestawiono razem wydatki na seniorów z wydatkami na osoby z niepełnosprawnością. Zdecydowano się na to mimo, iż są to nieco inne grupy społeczne. Jednak pod względem gminnych wydatków nie da się często oddzielić ich od siebie. Bardzo duża część osób w wieku senioralnym jest jednocześnie niepełnosprawna. Duża część osób korzystająca z niektórych usług społecznych, korzysta z nich z obu przesłanek (zarówno wieku jak i niepełnosprawności). Zatem poniżej przedstawione zostanie zestawienie wydatków gminnych dla obu wspomnianych grup:

- Przede wszystkim, do usług adresowanych do seniorów i osób z niepełnosprawnościami należy zaliczyć usługi opiekuńcze, których roczny koszt w 2022 roku wyniósł: 151 114, 84 PLN.

- Kolejnym zadaniem adresowanym do tego typu odbiorców była opieka wytchnieniowa, z całkowitym kosztem utrzymania tego zadania w roku 2022 na poziomie: 44 995,51 PLN.

- Oprócz tego gmina finansowała także program asystentury dla osób z niepełnosprawnością, którego roczny koszt wyniósł 146 040, 45 PLN.

- Usługa „door to door”, w roku 2022 kosztowała gminę 81 814, 82 PLN.

- W gminie działała także Klub Seniora, z którego korzysta 75 osób. Koszt rocznego utrzymania ich w Klubie to 200 700 PLN.

- Oprócz tego gmina także finansowała pobyt swoich mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej. Większość z nich była kierowana do DPS ze względu na niepełnosprawność bądź kryzys zdrowia psychicznego. Ze względu na wiek senioralny do DPS skierowano tylko jedną osobę. Jej utrzymanie wszystkich gminnych mieszkańców DPS w skali roku wyniósł 381 032,42 PLN.

- Do tego doliczyć należy także wszystkie osoby które skorzystały z zasiłków i świadczeń finansowych, wynikających z ich problemów senioralnych. W przypadku świadczenia dla osób 65+ (z których skorzystało 88 osób) w roku 2022 kosztowały one gminę 30 400 PLN.

- Poza tym, ze świadczeń pielęgnacyjnych skorzystało 97 osób, które otrzymały od gminy łącznie 2 375 053 PLN.

- Z kolei z zasiłku pielęgnacyjnego skorzystały 604 osoby na kwotę 1 510 664 PLN.

- Wszystkie zasiłki celowe w roku 2022 kosztowały gminę 117 170 PLN.

- Zasiłki stałe w roku 2022 kosztowały gminę 321 325,51 PLN.

- Zasiłki okresowe w roku 2022 kosztowały gminę 25 580 PLN.

- Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, w roku 2022 wyniósł 67 737,28 PLN.

- Gmina wypłacała także jednej osobie specjalny zasiłek opiekuńczy, który w skali roku wyniósł 5 187 PLN.

Poza tym, wspomnieć można także o Programie opaski medycznej z funkcją teleopieki, która jednak w 2022 roku była finansowana z programu PFRON, zatem nie stanowiła obciążenia dla budżetu gminy.

Z informacji otrzymanych od urzędu gminy wynika zatem, iż w skali roku na osoby w wieku senioralnym jak i na osoby z niepełnosprawnością, wydane zostało z gminnych funduszy 5 458 814,83 PLN. Mimo nominalnie dużej kwoty przeznaczonej na te zadania (w porównaniu do wcześniej opisywanych działań), należy pamiętać iż grupa odbiorców do których trafiają te środki jest bardzo liczna. Dlatego też, jeśli gmina chciała by wdrożyć Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji, budżet ten z pewnością będzie niewystarczający, a gmina musiała będzie zwiększyć nakłady finansowe na działania adresowane do tych grup osób.

3.1.4 Dzieci i rodziny

Polityka gminy w stosunku do dzieci i rodzin to bardzo szerokie zagadnienie. W jego skład wchodzi działania i wydatki związane z edukacją, ochroną zdrowia, pomocą społeczną, sportem i rekreacją, etc. W dodatku część działań adresowanych do tej grupy, przeplata się z działaniami adresowanymi do innych grup, ujętych w tym dokumencie (np. osób z niepełnosprawnościami albo w kryzysie zdrowia psychicznego). Trudno zatem jednoznacznie przedstawić wszystkie gminne wydatki, tak aby nie pokrywały się choćby częściowo z wydatkami uwzględnionymi w innych działach. Z pewnością trzeba wspomnieć o tak podstawowych aktywnościach, jak:

- Prowadzenie Szkół Podstawowych oraz Przedszkoli, które kosztowało gminę w zeszłym roku 44 121 905,34 PLN.
- Prowadzenie programu Asystentury Rodzinnej, które kosztowało gminę 86 661,50 PLN.
- Dwie placówki wsparcia dziennego prowadzone przez Mrowisko, dla 50 dzieci z terenu Kolbud – 333 000 PLN.
- Program Kolbudzkiego Bonu Żłobkowego, zakładającego dopłatę do gminnego dziecka uczęszczającego do żłobka, w wysokości 2 400 PLN na dziecko.

Oprócz tego warto wspomnieć jeszcze o takich działaniach, jak przekazanie przez gminę budynku na potrzeby ośrodka środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, prowadzonego przez fundację Fosa, którego działalność jest finansowana ze środków NFZ, jak również całej rzeszy działań prowadzonych na terenie gminy, bądź dla mieszkańców gminy, nie będących finansowanych ze środków gminy, jak choćby Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna – której całkowity koszt działalności to 2 572 081,86 PLN. Podobnie jest np. w przypadku Projektu SOW, zakładającego sieć ośrodków wsparcia Caritas dla dzieci z niepełnosprawnością, w ramach którego prowadzony jest ośrodek dla 30 osób w Łapinie – finansowany całkowicie ze środków PFRON.

Sumując, gminne działania adresowane do tej grupy odbiorców są bardzo szerokie, a koszty ich są finansowane z różnych źródeł (nie koniecznie z budżetu gminy), a część z nich zawiera się w budżetach zadań adresowanych do innych grup odbiorców.

Mimo nominalnie najwyższej kwoty przeznaczonej na te zadania (w porównaniu do wcześniej opisywanych działań), należy pamiętać iż grupa odbiorców do których trafiają te środki jest bardzo liczna. Dlatego też, jeśli gmina chciała by wdrożyć Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji, budżet ten z pewnością będzie niewystarczający, a gmina musiałaby zwiększyć nakłady finansowe na działania adresowane do tych grup osób.

3.2 Kalkulacja kosztów realizacji usług po wdrożeniu planu

Jako że we wszystkich 5 rozdziałach Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji, adresowanych do poszczególnych grup społecznych, pojawiają się w wielu miejscach podobne propozycje usług (np. mieszkania wspierane, asystentura, usługi specjalistyczne etc.), kalkulacja kosztów z jakimi należy się liczyć podczas wdrażania Planu będzie przedstawiona we wspólnym zestawieniu. Poniżej wyszczególnione zostały wszystkie usługi zawarte w Planie, wraz z informacją na temat szacunkowych kosztów finansowych, z jakimi należy się liczyć podczas planowania wdrożenia poszczególnych działań.

- **Mieszkania** (wspierane/treningowe/rotacyjne etc.) – oczywiście nie ma jednej wystandaryzowanej ceny lokalu mieszkalnego, którą można by się posługiwać. Cena jest zawsze zależna od wielu czynników (lokalizacja, metraż, standard wykonania etc.), biorąc jednak pod uwagę dotychczasowe doświadczenia realizatorów (w tym doświadczenia z terenu gminy Kolbudy) założyć można szacunkowo, iż w przypadku lokalu mieszkalnego o wielkości około 40 metrów kwadratowych, znajdującego się na terenie gminy Kolbudy, cena zakupu może oscylować w granicach około 350 000 PLN, zaś cena najmu na wolnym rynku (wraz z wszystkimi opłatami) może oscylować w granicach 3 500 PLN miesięcznie (42 000 PLN rocznie). W przypadku lokalu pochodzącego z aktualnych zasobów komunalnych, jego miesięczny koszt utrzymania oscylowałby w granicach 1 000 PLN (12 000 PLN rocznie).

- **Asystentura** (asystent osoby niepełnosprawnej, asystent osoby bezdomnej, asystent osoby w kryzysie psychicznym etc.) – planując zadania na okres 3 lat nie sposób przewidzieć poziom wynagrodzeń jaki będzie obowiązywał w roku 2026, bazując jednak na aktualnym poziomie wynagrodzeń można założyć, iż koszt całkowity (brutto brutto) zatrudnienia tego typu specjalisty na 1 etat (umowa o pracę) będzie oscylował na poziomie 6 500 PLN miesięcznie (78 000 PLN rocznie).

- **Streetworking** (pracownik terenowy zajmujący się osobami bezdomnymi w przestrzeni publicznej) - bazując na aktualnym poziomie wynagrodzeń można założyć, iż koszt całkowity (brutto brutto) zatrudnienia tego typu specjalisty na 1 etat (umowa o pracę) będzie oscylował na poziomie 6 500 PLN miesięcznie (78 000 PLN rocznie).

- **Opieka wytchnieniowa** – zwiększenie dostępu do usług opieki wytchnieniowej na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 50 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Usługa opiekuńcza** – zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 50 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Specjalistyczna usługa opiekuńcza** – zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 50 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Psycholog** – zwiększenie dostępu do usług psychologicznych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 100 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Rehabilitant** – zwiększenie dostępu do usług rehabilitacji na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 100 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Fizjoterapia** – zwiększenie dostępu do usług fizjoterapeuty na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 100 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Wynajem lokalu** - na potrzeby zwiększenia dostępu do wspomnianych wyżej 3 specjalistów niezbędne było by także zapewnienie dla nich dodatkowego lokalu. Koszt miesięczny dla gminy w tym przypadku wynosiłby 800 PLN brutto miesięcznie (9 600 PLN brutto rocznie). Lokal taki mógłby być ewentualnie zapewniony z zasobów gminnych.
- **Psychiatra** – zwiększenie dostępu do usług psychiatrycznych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 200 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Psychiatra dziecięcy** – zwiększenie dostępu do usług psychiatrycznych dla dzieci na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 200 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Kardiolog** – zwiększenie dostępu do usług kardiologicznych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 200 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Neurolog** – zwiększenie dostępu do usług neurologicznych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 200 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Logopeda** – zwiększenie dostępu do usług logopedy na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 100 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Prawnik** – zwiększenie dostępu do usług prawnych na terenie gminy będzie stanowić dodatkowy wydatek rzędu 100 PLN brutto brutto (koszt całkowity) za 1 godzinę.
- **Wypożyczalnia sprzętu do rehabilitacji** - Zapewnienie dostępu do sprzętu do rehabilitacji lub możliwości jego wypożyczenia to zadanie na które składały by się wydatki takie jak: wynajem lokalu (800 PLN brutto miesięcznie/9 600 PLN brutto rocznie – ewentualnie lokal z

zasobów gminnych), usługa koordynatora (100 PLN za 1 h x 20 h miesięcznie, razem 24 000 PLN brutto brutto rocznie), 10 000 PLN rocznie na zakup sprzętu do rehabilitacji.

- **Utworzenie klubu/świetlicy dla osób z niepełnosprawnością** – na zadanie to składały by się wydatki takie jak: wynajem lokalu (800 PLN brutto miesięcznie/9 600 PLN brutto rocznie – ewentualnie lokal z zasobów gminnych), usługa koordynatora (100 PLN za 1 h x 20 h miesięcznie, razem 24 000 PLN brutto brutto rocznie), animatorzy (100 PLN za 1 h x 20 h miesięcznie, razem 24 000 PLN brutto brutto rocznie), artykuły animacyjne 12 000 PLN rocznie, koszty administracyjne 12 000 PLN rocznie..

- **Zapewnienie dostępności** w strategicznych budynkach i instytucjach na terenie gminy Kolbudy – Zarówno w przypadku dostępności architektonicznej, jak i cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej, gmina posiada przygotowany „Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”⁷⁴, w którym opisane i wycenione są wszystkie wymagane zmiany. Należało by się zatem kierować zapisami planu, we wszystkich nie zrealizowanych jeszcze jego celach.

- **Powołanie Centrum NGO i Wolontariatu** - na zadanie to składały by się wydatki takie jak: wynajem lokalu (800 PLN brutto miesięcznie/9 600 PLN brutto rocznie – ewentualnie lokal z zasobów gminnych), usługa koordynatora (100 PLN za 1 h x 20 h miesięcznie, razem 24 000 PLN brutto brutto rocznie), animatorzy (100 PLN za 1 h x 20 h miesięcznie, razem 24 000 PLN brutto brutto rocznie), koszty administracyjne 12 000 PLN rocznie.

- **Stworzenie i rewitalizowanie miejsca spotkań młodzieży** - na zadanie to składały by się wydatki takie jak: usługa koordynatora (100 PLN brutto brutto/godzina, 1000 PLN brutto brutto miesięcznie, 12 000 PLN brutto brutto rocznie), budowa toru rowerowego w ramach obiektu typu Pumptrack – od 190 000 PLN, Strefa Street Workout – od 200 000 PLN, skatepark – 2 500 zł do 4 300 PLN za 1 metr kwadratowy obiektu.

- **Rozszerzenie Kolbudzkiego bonu żłobkowego** o rządową dopłatę dla rodzica w wysokości 400 PLN miesięcznie na dziecko.

- **Utworzenie przedszkola i szkoły specjalnej dla dzieci i młodzieży** z terenu gminy Kolbudy - Pozyskanie lub utworzenie budynku z pełną infrastrukturą, dostosowanego do potrzeb dzieci z orzeczeniem – inwestycja dotowana w części ze środków rządowych. Oferty budowy specjalnego zespołu szkolno – przedszkolnego zależne są wielkości budynku, zgodnego z zapotrzebowaniem. Koszty operacyjne – ogólna subwencja oświatowa + dotacje w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności ucznia. Porównując do innych podobnych inwestycji w Polsce, można oszacować rząd wielkości inwestycji na około 20 000 000 PLN.

- **Dodatkowe miejsca w Ośrodku Wsparcia** - Zwiększenie ilości dostępnych miejsc w SOW Caritas w Łąpinie – 450 PLN od osoby miesięcznie.

⁷⁴ „Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”, Kolbudy 2021

- **Utworzenie specjalistycznego centrum o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, diagnostycznym** - na zadanie to składałyby się wydatki takie jak: wynajem z wolnego rynku pomieszczeń zgodnych z wymogami 3 500 PLN brutto miesięcznie (42 000 PLN brutto rocznie) – ewentualnie wynajem z gminnych zasobów lokalowych (1000 PLN brutto miesięcznie (12 000 PLN brutto rocznie), zatrudnienie kadry z uprawnieniami do wydawania diagnozy, opinii i orzeczeń: Pedagog, Psycholog, Psycholog/terapeuta, Koordynator, koszt całkowity zatrudnienia każdego tego typu specjalisty na 1 etat (umowa o pracę) będzie oscylował na poziomie 6 500 PLN miesięcznie (78 000 PLN rocznie), pracownik administracyjny 5 500 PLN miesięcznie (66 000 PLN rocznie), koszty administracyjne 1000 PLN miesięcznie (12 000 PLN rocznie).
- **Szkolenia i spotkania edukacyjne** – koszt jednego szkolenia oscyluje w granicach 5000 PLN. W tym zawiera się koszt trenera, zapewnienia sali, cateringu i przygotowania materiałów szkoleniowych.
- **Informator dla mieszkańców** gminy z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego oraz pierwszych symptomów kryzysu psychicznego (w tym zaburzeń psychicznych oraz uzależnień)
- Jednorazowy koszt działania, w tym opracowanie merytoryczne informatora, opracowanie graficzne, wydruk, kolportaż, około 10 000 PLN.
- **10 dodatkowych miejsc w warsztatach terapii zajęciowej** – 3000 PLN x 10 uczestników x 12 miesięcy, zatem koszt całkowity: 360 000 PLN rocznie.
- **Uruchomienie Środowiskowego Domu Samopomocy** i zapewnienie w nim co najmniej 10 miejsc dla mieszkańców Kolbud - 3000 PLN x 10 uczestników x 12 miesięcy, zatem koszt całkowity: 360 000 PLN rocznie.
- Zapewnienie co najmniej **6 miejsc w Centrum Integracji Społecznej** w Pruszczu Gdańskim – 2500 PLN x 6 uczestników x 12 miesięcy, zatem koszt całkowity to 180 000 PLN rocznie.
- **Kluby Seniora** – kontynuacja dotychczasowych działań oraz otwieranie nowych placówek w sołectwach. Koszt korzystania 1 osoby z Klubu Seniora utrzymuje się na poziomie 350 PLN miesięcznie.
- **Uniwersytet Trzeciego Wieku** – sama działalność Uniwersytetu jest finansowana ze środków Ministerstwa Edukacji i gmina nie musiała by w nich partycypować, jednak z pewnością musiała by włączyć się do procesu promowania uniwersytetu w gminie, koszt spotkań reklamowych oscylowałby w granicach 1000 PLN rocznie.
- **Transport dla seniorów** - Zabezpieczenie większej ilości środków do prowadzenia usługi „door to door”. Koszt roczny dla gminy to 120 000 PLN.
- **Stworzenie Dziennego Domu Seniora** – w działaniu tym uwzględnione są wydatki takie jak: najem lokalu – 30000 PLN miesięcznie, oraz koszt dzienny pobytu 1 seniora na poziomie 150

PLN, co na poziomie około 20 uczestników dziennie daje roczny koszt na poziomie 750 000 PLN.

- Zwiększenie dostępu do **usług pielęgnacyjnych** w gminie – dodatkowy koszt miesięczny na poziomie 20 000 PLN.

Oprócz wycenionych powyżej działań i usług, należy wziąć pod uwagę fakt, iż niektóre działania zapisane w powyższych tabelach Planu Deinstytucjonalizacji nie generują dodatkowych wydatków dla gminy. Działania takie jak inicjowanie spotkań między instytucjami, w celu zwiększenia przepływu informacji, spotkania między sołtysami a przedstawicielami gminy, czy spotkania między przedstawicielami gminy i uniwersytetu trzeciego wieku (jak również wiele innych), mogą odbywać się w ramach obowiązków służbowych już zatrudnionej kadry i nie generują dodatkowych wydatków dla gminy. Część działań może być także zorganizowana w taki sposób, aby gmina nie musiała w żaden sposób uczestniczyć w finansowaniu, bądź przepływach finansowych, pomiędzy realizatorem usługi a sponsorem, jak np. w przypadku kontraktowania usług przez NFZ (o czym więcej w kolejnym rozdziale niniejszego dokumentu).

Warto także zaznaczyć, iż zaproponowany plan działań będzie najefektywniej, jeśli zostanie wdrożony w całości. Dopuszczalne jest jednak wdrażanie go stopniowo, uruchamiając wybrane działania krok po kroku, w sposób rozłożony na poszczególne lata. Dopuszczalne jest zatem wdrożenie tylko części wybranych zadań w jednym roku, mając do dyspozycji mniejszy budżet. Należy jednak pamiętać, iż przyniesie to ograniczone efekty. Gdyby jednak gmina zdecydowała się na pełne wdrożenie wszystkich zapisów planu (co jest rekomendowane przez autorów), musiała by przygotować się na następujące dodatkowe wydatki:

- w przypadku działań adresowanych do **osób bezdomnych** – roczny budżet gminy na zaplanowane działania musiałby być zwiększony o dodatkowe **600 000 PLN** rocznie, z czego zdecydowaną większość stanowić będą wydatki na zakup lokalu (1 rocznie za kwotę około 350 000 PLN).

- w przypadku działań adresowanych do **osób w kryzysie zdrowia psychicznego** – roczny budżet gminy na zaplanowane działania musiałby być zwiększony o dodatkowe **1 152 000 PLN** rocznie (jest to suma zawierająca wszystkie dodatkowe usługi, świetlice, lokale mieszkalne etc).

- w przypadku działań adresowanych do **seniorów** – roczny budżet gminy na zaplanowane działania musiałby być zwiększony o dodatkowe **2 259 000 PLN** rocznie (jest to suma zawierająca wszystkie dodatkowe usługi, świetlice, lokale mieszkalne etc.)

- w przypadku działań adresowanych do **osób z niepełnosprawnością** – roczny budżet gminy na zaplanowane działania musiałby być zwiększony o dodatkowe **920 000 PLN** rocznie, z tym że jest to suma nie zawierająca wydatków związanych ze zwiększaniem dostępności gminnych budynków. Koszty tych działań są zawarte w gminnym „Planie działania na rzecz

poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023” i są one realizowane przez gminę niezależnie od niniejszego Planu Deinstytucjonalizacji.

- w przypadku działań adresowanych do **dzieci i rodzin** – roczny budżet gminy na zaplanowane działania musiałby być zwiększony o dodatkowe **1 040 000 PLN** rocznie (jest to jednak suma nie uwzględniająca budowy szkoły specjalnej dla dzieci i młodzieży, czyli około **20 milionów PLN**. Jest to na tyle duży i poważny wydatek, iż można go rozpatrywać i prezentować osobno).

Zatem podsumowując wszystkie te kategorie, gdyby gmina Kolbudy chciała zrealizować pełen Plan Deinstytucjonalizacji na swoim terenie, na wdrożenie wszystkich działań potrzebowałaby środków rzędu **5 971 000 PLN** rocznie. Do tego jednak należy dodać środki na budowę szkoły specjalnej oraz zapewnienie dostępności w budynkach gminnych, które wiążą się z jednorazowym wydatkiem rzędu około **25 milionów PLN**.

Na szczęście, ta pokaźna suma nie musi być pokrywana w pełni z własnych funduszy gminy. Z pewnością część nakładów finansowych będzie musiała być wsparta ze środków gminnych, część z nich jednak będzie mogła być pokryta z innych źródeł, co opisane zostanie w kolejnym rozdziale.

3.3 Źródła finansowania planu deinstytucjonalizacji

Mimo, iż roczna suma wdrażania pełnego planu deinstytucjonalizacji w gminie jest dość duża jak na gminne możliwości, część z opisanych w planie działań może być pokryta w pełni, bądź w części, ze źródeł innych niż gminne. W poniższym rozdziale przedstawione zostaną potencjalne źródła finansowania wybranych usług lub działań, zarekomendowanych do wdrażania we wcześniejszych rozdziałach.

Lokale mieszkalne - pozyskanie dodatkowych lokali mieszkalnych jest jednym z najważniejszych i jednocześnie najtrudniejszych do wdrożenia elementów planu, gdyż aktualne zasoby lokalowe gminy są dość ograniczone. Gmina oczywiście mogła by przekazać na potrzeby programów mieszkaniowych któreś z lokali będących w jej posiadaniu. Ponieważ jednak ich ilość jest niewielka, bardziej realnym wydaje się pozyskanie nowych lokali mieszkalnych i włączenie ich w zasób gminy, z przeznaczeniem na program mieszkań wspieranych (dla osób bezdomnych, niepełnosprawnych, seniorów, w kryzysie psychicznym czy dzieci i rodzin). Oczywiście wiąże się to ze znacznym wydatkiem finansowym, jednak gmina Kolbudy udowodniła, iż jest w stanie dość prędko pozyskiwać fundusze na tego typu inicjatywy. Biorąc pod uwagę fakt, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy gminie udało się zdobyć środki zewnętrzne na zakup 2 lokali mieszkalnych (na potrzeby programu mieszkań treningowych dla osób bezdomnych), całkiem realnym do wdrożenia wydaje się założenie, iż gmina mogła by pozyskiwać kolejne środki na kolejne lokale. W ten sposób systematycznie budowany by był gminny zasób mieszkań wspieranych, które stopniowo wdrażałyby idee deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie Kolbud. Aby to się w pełni udało niezbędne

wyduje się przeprowadzenie kolejnego działania, czyli zapewnienie funduszy na zakup lokali mieszkalnych w nadchodzących latach. Źródłem środków finansowych mogą być oczywiście środki własne gminy, zaleca się jednak pozyskanie źródeł zewnętrznych finansowania. Źródłem finansowania, które należało by rozważyć w pierwszej kolejności jest Bank Gospodarstwa Krajowego, który udziela dofinansowania tego rodzaju inwestycji (budowa budynków z przeznaczeniem na mieszkania wspierane) w wysokości do 80% budżetu. Pozyskanie brakującego 20% z innego źródła wydaje się już stosunkowo niewielkim wyzwaniem dla gminy.

Warto rozważyć także idee partnerstwa publiczno-prywatnego, w ramach którego gmina może wnieść grunt, a prywatny deweloper wybudować na swój koszt budynek mieszkalny, z którego kilka mieszkań stanie się własnością gminy (w rekompensacie za przekazany grunt pod inwestycję). Tego typu inwestycje są realizowane przez niektóre gminy w Polsce, nawet na terenie Pomorza. Rozwiązanie to jest o tyle atrakcyjne dla gminy, iż nie wymaga od niej większych nakładów finansowych. Oczywiście wiąże się to z przekazaniem prywatnemu inwestorowi gminnych gruntów, które mają odpowiednią wartość, nie oznacza jednak angażowania gminnych środków finansowych w gotówce, dzięki czemu gmina może zyskać nowe lokale bez pieniężnych wydatków.

Innymi potencjalnymi źródłami finansowymi mogą być także Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (aktualnie wdrażane w województwie pomorskim, w których mieszkalnictwo jest jednym z priorytetów), oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), który wspiera infrastrukturę, w tym także społeczną (w EFRR wyszczególniono 5 celów szczegółowych, z których jeden odnosi się do zagadnień związanych z infrastrukturą społeczną. Jest to cel (iii) mówiący o wspieraniu włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych z niskimi budżetami, grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, poprzez podejmowanie zintegrowanych działań obejmujących usługi społeczne i mieszkaniowe⁷⁵). Oprócz tego Europejski Fundusz Społeczny, inne fundusze Unii Europejskiej, środki z programów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, programów Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, programów Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego lub innych.

Rozbudowa gminnej infrastruktury – to pojęcie bardzo szerokie w skład którego wchodzi zarówno budowa nowych obiektów (np. szkoły specjalnej), jak i modernizacja starych (np. zwiększanie dostępności w budynkach, modernizacja energetyczna etc.). Do zdobywania funduszy potrzebnych na te cele można częściowo wykorzystać źródła wspomniane przy okazji lokali mieszkalnych, warto jednak wspomnieć o dodatkowych źródłach pieniędzy, które wykorzystać można na gminną infrastrukturę, chociażby takie jak Fundusze Europejskie na

⁷⁵ E. Kuźma, *Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym. Podręcznik dla gmin i powiatów*, Warszawa 2022.

Infrastrukturę, Klimat i Środowisko na lata 2021-2027 (FEnIKS), Fundusze Next Generation EU na lata 2021-2027, Fundusz Naturalnej Energii (Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.), Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością (PFRON), czy prywatne fundacje będące dyspozytorami grantów, jak Fundacja Energa, czy Fundacja Orlen.

Szeroko pojęte usługi społeczne - mogą być finansowane dziś z bardzo wielu różnych źródeł, zarówno szczebla rządowego, jak i unijnego. Głównym narzędziem do tego służącym jest oczywiście Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) – który wspiera realizację usług społecznych i różnego rodzaju działań aktywizacyjnych. Środki dostępne w ramach EFS+ mogą zostać przeznaczone na realizację dwunastu celów szczegółowych, z których pięć dotyczy obszaru włączenia społecznego. Wśród nich, należy podkreślić trzy cele szczegółowe związane z procesem deinstytucjonalizacji. Są to:

- (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego mającego na celu promowanie równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;

- (k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług wspierających dostęp do mieszkań i opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej i dostępu do nich, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności – także dla osób z niepełnosprawnościami – skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;

- (l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym także osób najbardziej potrzebujących i dzieci.⁷⁶

Poza tym warto wspomnieć Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, Fundusze Next Generation EU na lata 2021-2017, czy środki rządowe KCPU.

Jednak niektóre z usług społecznych mogą być finansowane z dodatkowych źródeł, stworzonych specjalnie pod tą konkretną usługę, np:

Usługa „opieki wytchnieniowej” – może być finansowana z Rządowego Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego. Jak również z Rządowego Programu „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami” – edycja 2023, który adresowany jest przede wszystkim do organizacji pozarządowych, ale jako że gmina współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, mogła by sięgnąć po ten rodzaj finansowania w kooperacji z którąś z nich.

⁷⁶ E. Kuźma, *Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym. Podręcznik dla gmin i powiatów*, Warszawa 2022.

Usługa asystenta osoby z niepełnosprawnościami – może być finansowana z Rządowego Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego; jak również z Rządowego Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami” – edycja 2023, adresowanego do organizacji pozarządowych.

Usługi szkoleniowe – adresowane zarówno do klientów gminnych instytucji, jak i kadry gminnych instytucji, mogą być finansowane ze środków ZUS – Fundusz Pracy (FP), w tym Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS).

Szeroko pojęte usługi dla osób z niepełnosprawnościami – mogą być także finansowane z Rządowego Programu „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego. Program dotyczy finansowania zadań związanych z utworzeniem Centrum i finansowaniem działalności Centrum. Celem Programu jest pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz zapewnienie pobytu, opieki i specjalistycznych usług dostosowanych do ich potrzeb. Oprócz tego warto wspomnieć o Funduszu Solidarnościowym, mających na celu wsparcie społeczne lub zawodowe osób niepełnosprawnych, z którego finansować można różne inicjatywy, np. w 2023 roku planuje się także realizację programu rządowego przygotowanego przez Ministra Sportu i Turystyki na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o Funduszu Solidarnościowym, mającego na celu promocję sportu osób niepełnosprawnych.⁷⁷ Wymienić należy także Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością (PFRON) finansujący szereg inicjatyw dla tej grupy odbiorców.

Szeroko pojęte usługi dla seniorów – mogą być finansowane z całego szeregu Rządowych Programów wsparcia dla seniorów, takich jak: Wieloletni Program na rzecz osób starszych „Aktywni +” (2021 – 2025), Wieloletni Program na rzecz seniorów „Senior +” 2021 – 2025 (z programu tego uzyskać można środki finansowe na tworzenie Dziennych Domów Seniora oraz Klubów Seniora), Korpus Wsparcia Seniorów 2023 rok, Program Opieka 75+ dla osób chorych i niesamodzielnych w obszarach wiejskich i gminnych do 60 tys. Mieszkańców. Wykorzystać można także środki fundacji prywatnych, takich jak Program Grantowy dla Seniorów „Generacja 6.0”, Fundacji BGK. Z racji stanu zdrowia oraz orzeczenia o niepełnosprawności również u seniorów, możliwe jest finansowanie dedykowanych im usług także ze środków przeznaczonych na pracę z osobami niepełnosprawnymi, opisanymi wyżej.

Szeroko pojęte usługi dla dzieci – mogą być finansowane również z Rządowego Programu „Maluch +”, czy Ogólnej Subwencji Oświatowej wraz z dotacjami dla uczniów z orzeczeniem o

⁷⁷ Ogłoszenie o rocznym planie działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych na rok 2023, <https://www.gov.pl/web/rodzina/ogloszenie-o-rocznym-planie-dzialania-na-rzecz-wsparcia-osob-niepelnosprawnych-na-2023-rok>, odczyt: 28.05.2023

niepełnosprawności. Ponadto wykorzystać można szereg funduszy Unii Europejskiej, jak choćby Konkurs Komisji Europejskiej: „Zaangażowanie i uczestnictwo obywateli, Europejska Agencja Wykonawcza ds. Edukacji i Kultury”. Istnieją także organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką kryzysu w rodzinie, które same pozyskują środki na własne działania statutowe, posiadające programy TUS, uprawnienia do prowadzenia specjalistycznego poradnictwa i terapii rodzinnej, mogącej prowadzić również Szkołę dla Rodziców i Wychowawców. Posiadają w swych zasobach również kadrę, która może przeprowadzać zajęcia profilaktyczne dla dzieci, młodzieży i rodzin. Zatem poprzez zaproszenie tego typu organizacji i wejście z nią w kooperację, otwierają się przed gminą możliwości korzystania z różnych źródeł zarezerwowanych wyłącznie dla organizacji pozarządowych.

Szeroko pojęte usługi zdrowotne – które adresowane mogą być do wszystkich omawianych grup społecznych, mogą być finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ), jak również Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością (PFRON).

4. System monitorowania i oceny

W niniejszym rozdziale przedstawiony zostanie opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników, oraz ocena skuteczności i efektywności planu. Jest to istotny element wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji, gdyż umożliwia on odpowiedzenie na pytanie, czy gmina wdraża plan zgodnie z jego założeniami. Przy programie złożonym z tak wielu elementów i rozłożonym do realizacji na okres kilku lat, ocena przebiegu jego realizacji nie jest łatwym zadaniem. Rekomenduje się zatem, przynajmniej raz w roku, dokonywanie ewaluacji postępów planu. Aby zapewnić bezstronność procesu oceny, powinna dokonywać tego instytucja zewnętrzna, bądź ewaluator zewnętrzny.

Aby ułatwić proces ewaluacji wdrażania planu, a także aby umożliwić pracownikom gminy dokonywanie wewnętrznej oceny postępów, poniżej przedstawione zostanie narzędzie ewaluacyjne wraz z opisem, którego użyć można do sporządzenia tego typu oceny.

4.1 Bezdomność

Pierwszy cel ogólny którego rezultatem ma być zwiększenie ilości zasobów mieszkaniowych, dostępnych dla osób bezdomnych - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba funkcjonujących w gminie **mieszkań treningowych** dla osób bezdomnych: stan obecny – 2, stan oczekiwany na koniec 2024 – 2, na koniec 2025 – 2, na koniec 2026 – 2.

- Liczba funkcjonujących w gminie **mieszkań wspieranych** dla osób bezdomnych: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 2, na koniec 2026 – 3.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Asystentów osoby bezdomnej, obsługujących mieszkańców mieszkań wspieranych**: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – osoba zatrudniona w wymiarze 1/3 etatu, na koniec 2025 – osoba zatrudniona w wymiarze 2/3 etatu, na koniec 2026 - osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu.

Drugi cel ogólny którego rezultatem ma być stworzenie gminnego programu streetworkingowego - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba funkcjonujących w gminie **programów streetworkingowych** dla osób bezdomnych: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 – 1.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Streetworkerów** (ponieważ metodologia pracy streetworkerskiej zakłada pracę w parach, minimalna liczba streetworkerów w gminie nie

może być mniejsza od 2): stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 2 osoby zatrudnione w wymiarze nie mniejszym niż 1/3 etatu każda, na koniec 2025 – 2 osoby zatrudnione w wymiarze nie mniejszym niż 1/3 etatu każda, na koniec 2026 - 2 osoby zatrudnione w wymiarze nie mniejszym niż 1/3 etatu każda.

Trzeci cel ogólny którego rezultatem ma być stworzenie gminnego programu profilaktyki bezdomności - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba **spotkań** (ewentualnie próśb o przekazanie danych) z **instytucjami zewnętrznymi**, mających na celu pozyskanie danych o osobach zagrożonych bezdomnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 2 rocznie, na koniec 2025 – 2 rocznie, na koniec 2026 – 2 rocznie. Lista instytucji z którymi powinny odbyć się spotkania (lub do których wystosuje się prośby o udostępnienie danych) powinna zawierać: Straż Gminną, Policję, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, gminne placówki oświatowe, gminne placówki kultury, gminne placówki pomocy społecznej, zakłady karne działające na terenie województwa, spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkańców działające na terenie gminy, proboszczów, sołtysów, placówki służby zdrowia lub inne, działające na terenie gminy.

- Liczba **osób zagrożonych bezdomnością**, które trafią do GOPS dzięki wymianie informacji ze wspomnianymi instytucjami: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 5, na koniec 2025 – nie mniej niż 5, na koniec 2026 - nie mniej niż 5.

4.2 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Pierwszy cel ogólny którego rezultatem ma być rozwój działań z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba **szkoleń dla kadry** gminnych instytucji i organizacji pozarządowych z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego, wczesnej interwencji kryzysowej, wspierania osób w kryzysie psychicznym i ich otoczenia: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 2, na koniec 2025 – nie mniej niż 2, na koniec 2026 - nie mniej niż 2.

- Liczba **spotkań edukacyjnych** dla osób podejrzewających u siebie lub w najbliższym otoczeniu występowanie kryzysu psychicznego. Spotkania z zakresu możliwości wspierania, profilaktyki kryzysu psychicznego, bądź innych dedykowanych tematów w zakresie kryzysu psychicznego: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 2, na koniec 2025 – nie mniej niż 2, na koniec 2026 - nie mniej niż 2.

- Liczba wydrukowanych **Informatorów** dla mieszkańców gminy z zakresu profilaktyki kryzysu psychicznego oraz pierwszych symptomów kryzysu psychicznego (w tym zaburzeń psychicznych oraz uzależnień): stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2026 - nie mniej niż 100 sztuk.

- Liczba wydrukowanych **Informatorów** dla mieszkańców gminy z zakresu wczesnej interwencji w kryzysie psychicznym i/lub osób z ich otoczenia, z niezbędnymi informacjami dotyczącymi miejsc na terenie gminy/powiatu/województwa gdzie można uzyskać pomoc dla osób w kryzysie psychicznym w zakresie: uzależnień/ zaburzeń psychicznych i niepełnosprawności intelektualnej: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2026 - nie mniej niż 100 sztuk.

Drugi cel ogólny którego rezultatem ma być skuteczna interwencja wobec osób w kryzysie psychicznym - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba funkcjonujących w gminie **mieszkań treningowych** dla osób w kryzysie psychicznym: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 – 1.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Asystentów osoby w kryzysie psychicznym**: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2025 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2026 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Psychologów** pracujących dla osób w kryzysie psychicznym: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1/2 etatu, na koniec 2025 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1/2 etatu, na koniec 2026 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1/2 etatu.

- Liczba dodatkowych **konsultacji terapeutycznych** dostępnych na terenie gminy Kolbudy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 48 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 48 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 48 rocznie.

- Liczba **Grup AA** działających na terenie gminy Kolbudy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 – 1.

- Liczba **spotkań międzyinstytucjonalnych**, mających na celu rozwiązywanie problemów osób w kryzysie psychicznym: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 4, na koniec 2025 – nie mniej niż 4, na koniec 2026 - nie mniej niż 4.

Trzeci cel ogólny którego rezultatem ma być Integracja osób w kryzysie psychicznym - aktywizacja oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa, osób w kryzysie psychicznym - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba zapewnionych dodatkowych miejsc w **Warsztatach Terapii Zajęciowej** dla mieszkańców gminy Kolbudy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 10, na koniec 2025 – nie mniej niż 10, na koniec 2026 - nie mniej niż 10.

- Liczba zapewnionych dodatkowych miejsc w **Centrum Integracji Społecznej** w Pruszczu Gdańskim, dla mieszkańców gminy Kolbudy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 6, na koniec 2025 – nie mniej niż 6, na koniec 2026 - nie mniej niż 6.

- Liczba **Świetlic dla osób w kryzysie psychicznym**, działających na terenie gminy Kolbudy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.

4.3 Seniorzy

Pierwszy cel ogólny którego rezultatem ma być stworzenie procedury wsparcia seniorów na terenie Gminy Kolbudy, ze szczególnym uwzględnieniem deinstytucjonalizacji usług - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba **spotkań zespołu specjalistów**, odpowiedzialnego za przygotowanie strategii działań: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 4, na koniec 2025 – nie mniej niż 4, na koniec 2026 - nie mniej niż 4.

- Liczba **strategii działań** przygotowanych do wdrożenia przez zespół specjalistów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.

Drugi cel ogólny którego rezultatem ma być poszerzenie oferty działań dedykowanej seniorom z terenu Gminy - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba nowo powołanych **Klubów lub Kół Seniora** w kolejnych sołectwach na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 1, na koniec 2025 – nie mniej niż 2, na koniec 2026 - nie mniej niż 2.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Asystentów seniora**: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2025 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2026 – 1 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu.

- Liczba dodatkowych godzin **porad prawnych**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 200 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 200 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 200 rocznie.

- Liczba zajęć prowadzonych na terenie gminy w ramach **Uniwersytetu Trzeciego Wiek**: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 200 godzin rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 200 godzin rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 200 godzin rocznie.

- Liczba dodatkowych osób objętych usługą **door to door**, na terenie kolbud: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż dodatkowe 15 osób miesięcznie, na koniec 2025 – nie mniej niż dodatkowe 15 osób miesięcznie, na koniec 2026 – nie mniej niż dodatkowe 15 osób miesięcznie.

Trzeci cel ogólny którego rezultatem ma być zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba dodatkowych godzin **usług psychiatrycznych**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 100 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług kardiologicznych**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 100 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług neurologicznych**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 100 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług fizjoterapii**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 200 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 200 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 200 rocznie.

Czwarty cel ogólny którego rezultatem ma być poszerzenie działań z zakresu wsparcia środowiskowego - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba nowo powołanych **Domów Seniora** terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 – 1.

- Liczba funkcjonujących w gminie **mieszkań wspieranych** dla seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 2, na koniec 2026 – 3.

- Liczba dodatkowych godzin **usług pielęgnacyjnych**, adresowanych do seniorów: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 400 miesięcznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 400 miesięcznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 400 miesięcznie.

4.4 Osoby z niepełnosprawnością

Pierwszy cel ogólny którego rezultatem ma być rozwój usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, na terenie Kolbud - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiąganych rezultatów, takich jak:

- Liczba funkcjonujących w gminie **mieszkań treningowych** dla osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 – 1.

- Liczba zatrudnionych w gminie **Asystentów osoby z niepełnosprawnością**: stan obecny – 11, stan oczekiwany na koniec 2024 – 12 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2025 – 12 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu, na koniec 2026 – 12 osoba zatrudniona w wymiarze 1 etatu.

- Liczba dodatkowych godzin **usług psychologicznych**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług opieki wytchnieniowej**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług opiekuńczych**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **specjalistycznych usług opiekuńczych**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.

Drugi cel ogólny którego rezultatem ma być rozwój usług około-medycznych dla osób z niepełnosprawnością, na terenie Kolbud - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba dodatkowych godzin **usług rehabilitanta**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 100 rocznie.

- Liczba dodatkowych godzin **usług fizjoterapeuty**, adresowanych do osób z niepełnosprawnością: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 100 rocznie.

- Liczba otwartych **Wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego** terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.

Trzeci cel ogólny którego rezultatem ma być rozwój aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnością, na terenie Kolbud - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba nowo otwartych **Klubów/świetlicy dla osób z niepełnosprawnością** terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.

Czwarty cel ogólny którego rezultatem ma być zapewnienie dostępności w strategicznych budynkach i instytucjach na terenie gminy Kolbudy - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba nowych gminnych **budynków dostosowanych zgodnie z zasadami dostępności architektonicznej**, dla osób z: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024, koniec 2025 oraz koniec 2026 – zgodnie z gminnym „Planem działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”.

- Liczba nowych gminnych **budynków dostosowanych zgodnie z zasadami dostępności informacyjno-komunikacyjnej**, dla osób z: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024, koniec 2025 oraz koniec 2026 – zgodnie z gminnym „Planem działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”.

- Liczba nowych gminnych **instytucji dostosowanych zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej**, dla osób z: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024, koniec 2025 oraz koniec 2026 – zgodnie z gminnym „Planem działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”.

4.5 Dzieci i rodziny

Pierwszy cel ogólny którego rezultatem ma być utworzenie specjalistycznego centrum o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, diagnostycznym - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba otwartych **Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych** terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.
- Liczba dodatkowych godzin **usług psychiatry dziecięcego**, dostępnych na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.
- Liczba dodatkowych godzin **usług psychologa/psychoterapeuty dziecięcego**, dostępnych na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.
- Liczba dodatkowych godzin **usług terapeuty dziecięcego**, dostępnych na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.
- Liczba dodatkowych godzin **usług logopedy**, dostępnych na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 96 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 96 rocznie.

Drugi cel ogólny którego rezultatem ma być zwiększenie dostępu do pomocy z zakresu wychowawczo – opiekuńczej, wzmacnianie kompetencji wychowawczo – opiekuńczych rodziców, na terenie gminy - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba nowo powołanych **Świetlic dla dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności** terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.
- Liczba zatrudnionych w gminie **Asystentów rodziny**: stan obecny – 1, stan oczekiwany na koniec 2024 – 2 osoby zatrudnione w wymiarze 1 etatu każda, na koniec 2025 – 2 osoby zatrudnione w wymiarze 1 etatu każda, na koniec 2026 – 2 osoby zatrudnione w wymiarze 1 etatu każda.

Trzeci cel ogólny którego rezultatem ma być rozwój pomocy kierowanej do dzieci, młodzieży i rodzin w zakresie opiekuńczo – edukacyjnym - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba działających na terenie gminy **Szkół specjalnych (wraz z przedszkolem) dla dzieci i młodzieży**: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 0, na koniec 2025 – 0, na koniec 2026 - 1.

- Liczba nowo otwartych bądź zrewitalizowanych **miejsc spotkań młodzieży** na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 1, na koniec 2025 – 2, na koniec 2026 - 3.

- Liczba osób objętych **dofinansowaniem do miejsc w żłobkach**, dla dzieci do lat 3 na terenie gminy: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 30 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 30 rocznie, na koniec 2026 - nie mniej niż 30 rocznie.

Czwarty cel ogólny którego rezultatem ma być powołanie Centrum NGO i Wolontariatu w Kolbudach- Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba działających na terenie gminy **Centrum NGO i Wolontariatu**- Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kon: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – 0, na koniec 2025 – 1, na koniec 2026 - 1.

Piąty cel ogólny którego rezultatem ma być promocja i akcja wspierająca rozwój rodzin zastępczych - Ewaluacja wdrażania poszczególnych działań odbywa się poprzez okresową kontrolę osiągniętych rezultatów, takich jak:

- Liczba wydrukowanych **Informatorów** dla mieszkańców gminy z zakresu promowania rozwoju rodzicielstwa zastępczego: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2025 – nie mniej niż 100 sztuk, na koniec 2026 - nie mniej niż 100 sztuk.

- Liczba **wydarzeń/iventów promocyjnych** dla mieszkańców gminy, mających na celu promowanie rozwoju rodzicielstwa zastępczego: stan obecny – 0, stan oczekiwany na koniec 2024 – nie mniej niż 1 rocznie, na koniec 2025 – nie mniej niż 1 rocznie, na koniec 2026 – nie mniej niż 1 rocznie.

5. Zakończenie

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji jest dopiero jednym z pierwszych kroków w kierunku pełnej deinstytucjonalizacji usług społecznych w Kolbudach. Diagnoza dołączona do planu wykazała mnóstwo potencjału występującego na terenie gminy, wskazała jednak także szereg braków. W dalszym etapie gmina (w oparciu o wytyczne zawarte w niniejszym planie) powinna zaplanować kolejne kroki i rozpocząć proces wdrażania poszczególnych działań, tak aby z perspektywy następnych 3 lat doprowadzić do reformy części usług społecznych na swoim terenie.

Bibliografia

1. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, (M.P. z 13.08.1997 r. Nr 50 poz. 475)
2. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/241,pojecie.html>
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku, w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności
4. E. Kuźma, Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym. Podręcznik dla gmin i powiatów, Warszawa 2022
5. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl>
6. Strategia rozwoju Gminy Kolbudy 2030, Kolbudy 2021
7. <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index//id/181>, odczyt 20.03.2023
8. <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index/index/id/217>, odczyt 20.03.2023
9. <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index/index/id/216>, odczyt 20.03.2023
10. <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/5396-transport-dla-osob-niepelnosprawnych-i-starszych-zaczynamy>, odczyt 20.03.2023
11. <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index/index/id/226>, odczyt 20.03.2023
12. <http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/index//id/188>, odczyt 20.03.2023
13. http://www.gopskolbudy.bip.org.pl/pliki/gopskolbudy/raport_o_stanie_zapewnienia_dostepnosci_podmiotu_publicznego.pdf, odczyt z dnia 20.03.2023
14. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95)
15. Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023, Kolbudy 2022
16. <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/6492-797120215-telefon-zaufania-w-gminie-kolbudy>, odczyt z dnia 21.03.2023
17. <https://www.kolbudy.pl/wiadomosci/aktualnosci/2088-punkt-nieodpłatnej-pomocy-prawnej-w-gminie-kolbudy-kto-i-z-czym-przychodzi>, odczyt z dnia 21.03.2023
18. <https://www.kolbudy.pl/urząd/deklaracja-dostepnosci-cyfrowej>, odczyt z dnia 20.03.2023
19. Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za 2021 rok, Pruszcz Gdański 2022
20. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2020
21. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2021
22. Raport o stanie dostępności podmiotu publicznego - PCPR
23. Raport o stanie dostępności podmiotu publicznego - GUP
24. <https://www.gdansk.uw.gov.pl/urząd/orzekanie-o-niepelnosprawnosci>, odczyt 20.03.2023

25. <https://www.gdansk.uw.gov.pl/deklaracja-dostepnosci>, odczyt 21.03.2023
26. <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/co-robimy/>, odczyt 21.03.2023
27. <https://www.pfron.org.pl/deklaracja-dostepnosci/>, odczyt 21.03.2023
28. Statut Warmińsko - Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych
29. <https://www.caritas.gda.pl/placowki-cag/warsztaty-terapii-zajeciowej-w-lapinie/>, odczyt 21.03.2023
30. <https://gfitmw.pl/>, odczyt z dnia 21.03.2023
31. <https://www.endomed.pl/endomed/placowki/gdansk-kowale-ul-staropolska-32b>, odczyt 21.03.2023
32. <http://www.przychodniakolbudy.pl/uslugi/w-ramach-nfz/>, odczyt 21.03.2023
33. Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej EZOP- Polska, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2011
34. Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej EZOP II-Polska, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2021
35. Pomorski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015, Zarząd Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2013
36. Raport o stanie Powiatu Gdańskiego za rok 2020, Pruszc Gdański, maj 2021,
37. Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym – podręcznik dla gmin i powiatów , IPISS, Warszawa, kwiecień 2022
38. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim za rok 2020
39. Zdrowie i ochrona zdrowia w 2021 roku, GUS, Kraków 2022
40. „Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”, MRPIPS, Warszawa 2022
41. „Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym”, MRPIPS, Warszawa 2022
42. Regulamin konkursu grantowego w ramach projektu pt.: „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”, MRPIPS, Warszawa 2022
43. Narodowy Spis Powszechny 2021, GUS, Warszawa 2023
44. „Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kolbudy na lata 2021-2030”, Kolbudy 2021
45. „Gminny program wspierania rodziny w Gminie Kolbudy na lata 2021-2023”, Kolbudy 2021
46. „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Kolbudy na lata 2022-2025”, Kolbudy 2022
47. „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbudy na lata 2021 – 2023”, Kolbudy 2021

48. „Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2023”, Kolbudy 2021
49. „Lokalna polityka senioralna”, Kolbudy 2019
50. „Wieloletnia prognoza finansowa dla Gminy Kolbudy na lata 2023 - 2035”, Kolbudy 2022
51. „Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu gdańskiego na lata 2022 – 2030”, Pruszcz Gdański 2022
52. „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030, Pruszcz Gdański 2022
53. „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023”, Pruszcz Gdański 2021
54. „Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Gdańskim na lata 2022 – 2030”, Pruszcz Gdański 2022
55. „Strategia rozwoju województwa pomorskiego do roku 2030”, Gdańsk 2021
56. „Pomorski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego”, Gdańsk 2020
57. „Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2020 - 2030”, Warszawa 2020
58. „Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030”, Warszawa 2021
59. „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala Nowoczesności”, Warszawa 2020
60. Ogłoszenie o rocznym planie działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych na rok 2023, <https://www.gov.pl/web/rodzina/ogloszenie-o-rocznym-planie-dzialania-na-rzecz-wsparcia-osob-niepelnosprawnych-na-2023-rok>, odczyt: 28.05.2023

Uzasadnienie

W 2022 r. Gmina Kolbudy przystąpiła do realizacji projektu grantowego pt. **„Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”** realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym. Jednym z elementów zadania było wykonanie diagnozy potrzeb i opracowanie i wdrożenie lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych mającego na celu odejście od opieki instytucjonalnej na rzecz usług społecznych świadczonych w społecznościach lokalnych. W wyniku podjętych prac powstał dokument określający kierunki i działania, które należy wdrożyć na terenie gminy Kolbudy w celu sprawnego wejścia na drogę przemian deinstytucjonalnych w lokalnej polityce społecznej.

Deinstytucjonalizacja jest procesem do zastosowania we wszystkich działaniach pomocy społecznej, w usługach adresowanych przede wszystkim do grup defaworyzowanych tj. dla osób w kryzysie bezdomności, dla osób niepełnosprawnych, dla osób starszych, dla osób z różnymi zaburzeniami oraz dla dzieci i ich rodzin. W przygotowanym dokumencie wyszczególniono cele ogólne dla których opracowano cele szczegółowe oraz przypisano konkretne działania, wskazano realizatorów, zdefiniowano wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu. Określono także szacunkowe koszty dla realizacji poszczególnych celów.

Realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji dla gminy Kolbudy ma charakter pilotażowy i opiera się o następujące źródła finansowania: środki własne gminy, dostępne dotacje z budżetu państwa, środki z krajowych funduszy celowych oraz środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej. Przedmiotowy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji dla gminy Kolbudy jest dokumentem obejmującym okres 3 lat (2024-2026). W 2027 roku przeprowadzona zostanie ewaluacja. Raport z niej będzie dokumentem oceniającym rezultaty podejmowanych działań oraz wskazującym ewentualne czynniki ryzyka i działania korygujące. Dzięki temu zostanie wprowadzony mechanizm umożliwiający elastyczne dostosowanie Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji dla gminy Kolbudy do zmieniającego się otoczenia i potrzeb jego mieszkańców.

Dokument został przyjęty bez uwag przez Komitet Sterujący w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej w Warszawie na posiedzeniu 22 sierpnia 2023 r.

Dodatkowo w dniach od 23.09.2023 r. do 30.09.2023 r. został poddany konsultacjom społecznym ogłoszonym Zarządzeniem nr 115/2023 Wójta Gminy Kolbudy z dnia 20.09.2023 r. Nie wpłynęły żadne uwagi oraz pytania do projektu dokumentu.

W związku z powyższym podjęcie uchwały uważam za zasadne.

Przewodniczący Rady Gminy
Kolbudy

**Magdalena Dudzińska-
Florczyk**